

PratikKAD

Pratik Örnek ve Kıyaslamalarla
Kritik Analitik Düşünme

PratiKAD

Pratik Örnek ve Kıyaslamalarla Kritik Analitik Düşünme

PratiKAD Editörler Heyeti

(Alfabetik Sıraya Göre)

Ahmet Karahisari
Ali Savaş Çilli
Fatih Reşit Civelekoğlu
Hasan Fatih Akgüngör
Hüseyin Niyazioğlu
İbrahim İlhan
M.İshak Mazi

PratiKAD’a “Kritik ve Analitik Düşünme Nedir?” başlıklı yazısıyla çok değerli bir katkı sunan sayın **Prof. Dr. M.Yücel Ağargün** hocamıza kalbi teşekkürlerimizi sunarız.

Editörler Heyeti

Kapak ve Sayfa Tasarımı:
İbrahim Çelen

KAD Yayınları - 2
İstanbul 2012
ISBN 978-605-63043-1-6
www.kritik-analitik.com

PratiKAD’a Katkıda Bulunanlar

(Paylaşım Sayılarına Göre)

Ahmet Karahisari	222	Mahmut Gürbüz	3
H. Fatih Akgüngör	80	Ayhan Çetinkaya	3
İbrahim İlhan	75	Göksel Öztürk	2
Mahmud Z. Ünal	47	Vedat Çıkrıkçı	2
Tamer Arık	33	Hüseyin Doğan	2
Kuddusi Pancaroğlu	25	Hüseyin Yılmaz	2
Hüseyin Niyazioğlu	22	Necmeddin Güler	2
Mehmet İshak Mazi	21	Turan Saka	2
Doğan Karaoğlu	20	Ulvi Asan	1
Ali Savaş Çilli	16	Abdurrahman Efe	1
Ali Özdemir	12	Bayram Köse	1
Yusuf Çifçi	11	Nurettin Tokay	1
Mehmet Emin Başalp	10	Kenan Aslan	1
Mustafa Semih Şen	10	Sabri İşkin	1
Fatih Civelekoğlu	6	Zeynel Abidin Yöney	1
Taner Ürkmez	6	Hasan Şengün	1
Ferhan Levent	6	Yüksel Işık	1
Serkan Şerefli	6	Çetin Akkırman	1
Yusuf Canbulat	6	Mehmet Bozkurt	1
Murat Bircan	5	Bekir Gümüş	1
Erhan Bağ	5	Mesut Kilit	1
Mustafa Şekkeli	4	Zeki Aşkın	1
Ali Rıza Güler	4	Hakan Farıma	1
Ümit Demir	4	Mustafa Sardoğan	1
İbrahim Çelen	4	Tuğrul Çekirdek	1
Mehmet Binici	3	İlyas Ceran	1
Zeki Deveci	3	Zübeyir Somuncu	1

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Kritik ve Analitik Düşünme Nedir?	11
Örnekleme ve Kıyaslamanın Kritik ve Analitik Düşünmeye Katkısı	25
“KAD Kitap Yazma Grubu” ve Bu Kitabın Hikayesi	27
Birinci Bölüm: Önyargılardan Kurtulup Akılcı Düşünebilmek	
İstanbul’un Fethi ve Haliç Girişindeki Zincir	35
Uzay Kalemi	36
Boş Kutu Dedektörü	38
Sudan Sebepleri	39
Dört Mahalleli Kasaba	41
Düşünsel Hicret	43
Aklın “Gör” Dediği	44
Bütünü Görebilmek	45
Yaşama Yeniden Bakmak	47
Vakur Duruş (Kritik Analitik Düşünen Bir Çocuk Sahabe)	51
İhtisasa Saygı Şart, Eleştirel Yaklaşım Da... ..	52
Hangisi?	54
Ölçüleri Yeniden Almak	56
İnsanların Anladığı Dilden Konuşmak	57
İkinci Bölüm: Sonuca Odaklanmak	
Buz Kalıbında	61

Düşünmenin Kırılmayan Prangaları	62
Balık ve Düşünme	64
Rüyadaki Padişahlığın Ne Kıymeti Var?	65
Kuyumcunun Cevabı	68
Kavanoz ve İki Fincan Kahve	71
Bir Fincan Kahve, Stres ve Hayata Bakış	73
Dostluğa Dair Bir Hikaye	74
Beyaz At	76
Basiret ve İzan Olmayınca	80
Üçlü Filtre	85
Hayat Rotamızı Yeniden Belirlemek	87
İnşaallah Odur	91
Derman Dede ve Oğulları	92

Üçüncü Bölüm: Bardağın Dolu Tarafını Görebilmek

Sarhoşun Çocukları	99
Çatlak Testi	100
Aynı Ortam İki Görüş	102
Bakış Açısı Örneği	103

Dördüncü Bölüm: Tasavvuf Büyüklerinden Özlü Sözler

Firasetin Şartları	109
Başarının Zaman ve Mekan Ötesi Tarifi	110
Görünene Takılmadan, Asıl Görülmesi Gerekeni Görebilmek	111
Saray Mı, Kervansaray Mı?	112
Bir Başka Açıdan Zalimlerin ve Zenginlerin Zahidliği	113
En Mühim Hastalığımız	116
Veli ve Gıybet	117
Her Koyun Kendi Bacağından Asılır Ama... ..	119
İbret Almak	120
Senin Kaybın Başkasının Kazancı Olabilir	121

Öğrenmeyi Öğrenme	122
Mantık	123
Gaye Hedefe Ulaşmaktır Yolda Durup Böğürtlen Yemek Değil	124
Düşünceден Varlığa	125
Hz. Ali (kv)'den	126
Beddua Yerine Hayır Dua	127

Beşinci Bölüm: Keskin Zeka Ürünü Hazır Cevaplar

Sigorta	131
Fatih Sultan	132
Var-Yok	133
Tutucu Görünmekten Çekinip, Tutmamız Gerekenleri Bırakıvermek Gerekmez	135
Amerika'da Ünlü Bir Avukatın Kaybettiği Tek Dava	139
Sultan Yüzüğü	141
Usta	143
Dua ve KAD	144
Ne Söylediğin Mi, Nasıl Söylediğin Mi?	145
Emir Makamı	147
Bilmek İçin Öğrenmek	150
Ölümü Yaşamak	151
Soru	153
Farkındalık, Uyanık Olmak	154
Kritik Karar	155
Şahsiyet Yoksa Gerisi Sıfır	156
İyi Terzi	157
İnsanı Düzeltmek	160
Arslanın Dişisi De Olur	161
Emanet	162

Altıncı Bölüm: Öğretilmiş Çaresizlik

Ne Kadar Yüksek Zıplayabilirsiniz?	169
--	-----

Kelebek Anlayışı	170
Deney Adı: 5 Maymun	171
Esas Akıl	173
Olmayan Engellere Takılmamalı	176
Algıyı Şartlandırma Hilesi	177

Yedinci Bölüm: İnancın Gücü

Doğru Tüccarın Faydası	182
Başarının Görünmeyen Yanı	184
Gelişim Yeniliktir	185
Bir Kıssa	189

Sekizinci Bölüm: Hayat Boyu Eğitim ve Gelişim

Baltanı En Son Ne Zaman Biledin?	195
Afrika'da Bir Ceylan Uyanır	196
Gayretsizlik	198

Dokuzuncu Bölüm: İlginç Düşünme Örnekleri

Ölçüsü/Kıtası Ne?	201
Bilgi Kaynağını Sorgulamalı Mıyız?	202
Sakın Kendini Küçümseme	204
Birinci Sınıf	205
Aradığımızı Bulmak	209
Fark Etmek	211

Önsöz

Dr. Hüseyin Niyazioğlu

Yaratılmışlar arasında en mükemmeli olan insanı, acizliği ve sınırsız ihtiyaçları içerisinde diğer canlılardan ayıran en belirgin özelliği düşünebilmesidir. “*İnsan nasıl düşünürse odur*” vecizesi, her şart ve duruma uygun samimi bir sözdür. “*Kalpten çıkan söz kalbe gider, ağızdan çıkan söz kulağa gider*” özdeyişine uygun olarak gönülden yükselen mesajlar karşılığını bulur. Son derece üstün teknolojinin modernizm çağına hakim olmasıyla birlikte insanın ezbere hayat sürmesi, kişilerin ve toplumların düşünme ihtiyacını arka plana itmektedir. Bu ezbercilik içerisinde karşılaştığımız sorunlar hem sayıca artmış hem de nitelik olarak karmaşık hale gelmiş ve çözümleri zorlaşmıştır.

Kritik ve Analitik Düşünme (KAD); bizim başlangıcımızın, sonumuzun ve her ikisi arasında geçen olayların ve arkasındaki fikirlerin doğru süzgeçten geçirilerek daha iyi anlaşılması ve neticesinde uygun kararları alarak mutlu sona ulaşılması için önerilmiş bir **düşünme tarzıdır**. Bu nedenlerle, KAD bir problem çözme tekniği ve etkili bir çözüm metodudur.

Düşünce süreci bir sorun ile karşılaşma, sorunun sınırlarını belirleme ve netleştirme, muhtemel bir çözüm bulma, çözümü mantıksal olarak uygulama ve sonuçları elde etme gibi aşamalardan oluşur. KAD; yaratılıştan bağışlanmış zihinsel yeteneklerle aktif bir biçimde; gözlem, tecrübe, tefekkür, neden-sonuç ilişkisi kurma işlevleri ve/veya iletişim yoluyla toplanmış ya da edinilmiş bilgilerin entelektüel-bilimsel seviyede ve belli bir

disiplin içinde tanımlanması, değerlendirilmesi, kavramsallaştırılması, analiz edilmesi, karşılaştırılması, sentezlenmesi, yorumlanması ve uygulamaya geçilme aşamasına gelmesi sürecidir. KAD bir beceri ve tutumdur.

KAD bireyin karar verirken akla uygun ve derinlemesine düşün(ebil)me sürecidir. Zihnin bilişsel sorgulama etkinliği, derinlemesine düşünme ve yeniden yapılandırma gibi

Kritik ve Analitik Düşünme (KAD); bizim başlangıcımızın, sonumuzun ve her ikisi arasında geçen olayların ve arkasındaki fikirlerin doğru süzgeçten geçirilerek daha iyi anlaşılması ve neticesinde uygun kararları alarak mutlu sona ulaşılması için önerilmiş bir düşünme tarzıdır. Bu nedenlerle, KAD bir problem çözme tekniği ve etkili bir çözüm metodudur.

bilişsel pratikleri içerdiği göz önünde tutulursa analitik ve kritik düşünme anlamlandırma ve problem çözme gibi iki temel yeteneği gerektirir. Bir sorun ya da durumla karşılaşıldığında önümüzde iki seçenek vardır: Birincisi, ne olursa olsun kabul etmek ve ikincisi de kişisel kararımıza ulaşmak için biraz çaba sarf ederek sorular sormak. KAD ikinci seçeneği hedefler. Buradan bakıldığında kritik ve analitik düşünme doğru soruları sorabilmek demektir. Doğru sorular

sormanın faydası nedir? Kritik sorular bir dürtü sağlar ve kritik düşünce için yol gösterir. Daha iyi seçenekler, kararlar ve yargılar için bizi teşvik eder.

Hız. Mevlana “Ne kadar bilersen bil, söylediklerin karşıdakinin anlayacağı kadardır” buyurmaktadır. Elinizdeki bu kitap(çık), Kritik ve Analitik Düşünmenin daha iyi anlaşılması ve pratik örneklerle anlama seviyesinin artması için hazırlanmıştır. Kitapta yer alan kıssa, hikaye, fabl, anekdot, özlü söz ve diğer yazılar mümkün olduğunca kaynakları ile birlikte aktarılmış, anonim yazıların ise kaynağı belirtilmemiştir.

Nasıl sağlıklı yaşam kavramı örnekleriyle birlikte hayatımıza girdiyse, yaşamımızın

her alanında ihtiyaç duyacağımız KAD da düşünen insanlar için, yeni bir hayat tarzına yol açacaktır. Her sahadaki bütün başarılar belirli hedeflere yöneltilmiş doğru idare edilen düşüncelerin ürünüdür. Güzel düşünceler aynı zamanda bedene sağlık verir.

Nesillerimizin, temel ve sahih bilgi kaynaklarından beslenip, Kritik ve Analitik Düşünmeyi benimseyerek sağlıklı, huzurlu, akıllı, mantıklı, doğru düşünen, iyi niyet sahibi, sevgi, saygı, anlayış ve kavrayışa sahip olmalarına hizmet etmek temennilerimizle, bu mütevazi çalışmamızı istifadelerinize sunarız.

Bir sorun ya da durumla karşılaşıldığında önümüzde iki seçenek vardır: Birincisi, ne olursa olsun kabul etmek ve ikincisi de kişisel kararımıza ulaşmak için biraz **çaba sarf ederek sorular sormak**. KAD ikinci seçeneği hedefler. Buradan bakıldığında kritik ve analitik düşünme doğru soruları sorabilmek demektir.

Kritik ve Analitik Düşünme Nedir?

Prof. Dr. Mehmet Yücel Ağargün

Kritik ve analitik düşünme zihinsel işlevlerin kullanıldığı bilişsel bir aktivite olarak tanımlanabilir. Bu bakış açısıyla bakıldığında, kritik ve analitik düşünmeyi dikkat, hafıza, muhakeme, algılama ve çıkarsama yapma gibi bir dizi zihinsel sürecin eşgüdüm içinde etkileştiği bir süreçler bütünü olarak düşünebiliriz. Seçme, kategorize etme, tümevarım, tümdengelleme, mecaz, benzetme, ayrıştırma ve soyutlama gibi kritik ve analitik düşünmenin diğer bileşenlerinden de söz edebiliriz.

Günlük yaşantımızda ya da pratikte, kritik ve analitik düşünmeye psikolojik olduğu kadar sosyal bir anlam da yükleyebiliriz. Bu anlamda, politika, ekonomi, basın-yayın, kültür, iletişim gibi yaşamı ilgilendiren tüm alanlarda kritik ve analitik düşünme ilgi odağı olmalıdır. Hayat tercihlerimizin belirlenmesinde, arkadaş seçimimizde, olayları yorumlamada, doğru soruları sorup bu soruların doğru cevaplarını bulabilmede, olayların neden-sonuç ilişkisini kurmada, olayları ve durumları geçmiş-bugün-gelecek ekseninde bütüncül olarak değerlendirebilmede, sağlıklı öngörülerde bulunmada, v.b. birçok konuda kritik ve analitik düşünmeye ihtiyaç duyarız.

Sahip olduğumuz değerler ve kültürel birikimimizin bir yansıması olarak; hikmet kavramını anlamak, kritik ve analitik düşünmeyi anlama ve uygulamada oldukça yol gösterici olabilir. Kültürel ve ilkesel kimliğimizin bir parçası olması gereken hikmet

kavramını doğru anlayabilirsek kritik ve analitik düşünmeyi daha doğru ve sağlıklı şekilde zihnimize yerleştirebiliriz. Hikmet, nesneyi yerli yerine koymada ve/veya olayların sebep-sonuç ilişkisini kurup hükme varmada aklı isabetli kullanarak elde edilen sonuçtur. Hikmet, doğru gören keskin bir göz gibidir.

Hikmetten yoksun olan, sarhoş bir insana benzer. Yanlış gördüğü ve yanlış değerlendirdiği için attığı adımların sonuçları beklediğinden farklı olur; düşmesi, kaybolması, dostunu düşmanını ayıramaması, yanlış yerden medet umması, iyilik yapayım derken bile felakete sebep olması kaçınılmazdır.

Hikmet sahibi birey varlığı ve hayatı için doğru soruları soran kişidir. Kendini, kim/ne olduğunu, nerede olduğunu, ne için olduğunu bilir. Etrafını, etrafındakilerin ne olduğunu, nerede ve nasıl olduğunu bilir. Hayatı bilir. Çünkü ancak hayatın ne olduğunu tanımlayabilen insan tam hikmet sahibi olabilir, yani çevresini ve kendini doğru anlayabilir, içsel varlığını, toplum içindeki varlığını ve dünya üzerindeki varlığını anlamlandırabilir. Varlıkların (Yaratıcı ile yaratılmışın, âlim ile talebenin, önder ile tabiinin, insan ile doğanın vb.) birbirine nispetle durumlarını objektif olarak ölçebilir. Kimlikleri ve olayları çevrelerinden soyutlamadan görüp değerlendirebilir. Kimlikleri ve olayları, nereden geldikleri, nerede oldukları ve nereyi hedefledikleriyle bütünleştirerek, geçmiş-bugün-gelecek ekseninde devamlı çizgiler olarak görebilir. Sonuç olarak, sebep ve sonuçları doğru tespit edebilir, geleceğe dair sağlıklı öngörüler yapabilir, konuların çok yönlü haritalarını çıkarabilir.

Sosyal etkileşim içinde sağlıklı, dengeli ve uyumlu bir birey olarak yaşamak için kritik ve analitik düşünme, bize gerekli bir dizi yetenek ve tutum kazandırır. Bunların neler olduğunu anlayabilirsek kritik analitik düşünmenin ne anlama geldiğini belirleyebiliriz. Kritik analitik düşünmeyle etrafımızdaki insanların pozisyon ve argümanlarını doğru

tanımlayabiliriz. Olaylar ve sonuçlarıyla ilgili alternatif bakış açılarını geliştirebiliriz. Önümüzde duran bir argümanın tutarlılığını ve sağlıklı olup olmadığını doğru değerlendirebiliriz. Olayları doğru okuyabilir; satırlar arasında verilenleri, madalyonun arka yüzünü, saptırma ve şaşırtmaları sezebiliriz. Meseleleri ele alırken sistemli, bilinçli ve bilimsel davranabiliriz.

Kritik ve analitik düşünmeyle yakın benzerliği olan ‘septisizm’ kavramı arasındaki farklılık, kritik ve analitik düşünmeyi doğru anlamamıza ışık tutabilir. Kritik ve analitik düşünme bir parça kuşkuculuğu gerektirir. Ancak burada kesin ipuçları edinmeyi sağlayacak bir kuşkuculuk söz konusudur. Paranoyadaki gibi, kesin kanıtları olmayan ve sağlıklı muhakemeden kaynaklanan bir düşünme tarzı söz konusu değildir. Kritik ve analitik düşünme doğruya ulaşmada sorgulayıcı, ancak önyargısız, sağlıklı ve kapsamlı bir düşünme biçimidir. Duyduğu hiç bir şeye inanmamayı amaçlayan, yalın septik düşünmede ise doğruyu bulma amacı güdülmez ve öngörüler sıklıkla önyargıya dönüşür. Oysa kritik ve analitik düşünmede önyargı bulunmaz; bunun yerine sağlıklı öngörülerde bulunulur.

Kritik ve analitik düşünme doğru yargılamalar yapmayı gerektirir. Doğru yargılama için doğru sorular sormak kaçınılmazdır. Hayatta karşılaştığımız birçok durumda doğru soruları sormalıyız. Buna belki, soruları doğru sormak ve doğru düşünüp doğru cevaplar bulmak da diyebiliriz. Belli bir konuda bir uzman bir şey söylediğinde, buna karşılık bir başka uzman başka bir şey söylediğinde ne yapmamız gerektiğini belirlemede önümüzde iki yaklaşım seçeneği vardır: Bir seçenek, her neyle karşılaştıysak ve her kim söylediye kabul etmektir. İkincisi ise karşılaştığımız durumun değeri ve önemi konusunda doğru sorular sormak, cevaplarını bulmak ve ondan sonra bir karar vermektir.

Kritik ve analitik yaklaşımda farkındalık artışı sağlamak esastır. Hayatımızla ilgili

birçok konuda farkındalık artışı gereklidir. “Neden birileri benim bir şeyi kabul etmemi istiyor?” “Kabul etmeli miyim?” gibi sorular farkındalığımızı geliştirmenin ilk adımıdır. Bunun için pasif konumdan aktif konuma geçmeli, daha belirleyici olmalı ve doğru cevapları bulmalıyız. Kritik ve analitik düşünme farkındalığı artırmak için tutarlı, sistemli ve doğru sorgulama çabasıdır.

Bir iddiada yer alan kavramların ve bunlara ilişkin kanıtların tutarlılığını ve açıklığını fark etmek kritik ve analitik düşünmenin önemli bir adımıdır. Bir konu, sonuç ve sonucu destekleyen kanıtlarda bazen doğrudan anlaşılabilir ifadeler kullanılabilir; ancak böyle olsa da çoğunlukla geliştirilen argümanlarda müphem kavramlar seçilir. Müphem kavramların ikna edici gücü güçlü olmasa bile kafa karıştırıcı ve yanlış yönlendirmeye açık oluşu iddia sahiplerinin işini kolaylaştırır. Özellikle eşitlik, özgürlük, adalet, bağımsızlık v.b. ile ilgili konularda müphemlik sıklıkla bulunur ve yönlendirmede oldukça etkilidir.

Muhakemede yanlışlıkların ya da saptırmaların var olup olmadığının araştırılması; hile, saptırma, yanılsama, yanlış ikilemlerin varlığının sorgulanması, önemli bilgilerin yeterince vurgulanıp vurgulanmadığı ve doğruların saklanıp saklanmadığının değerlendirilmesi kritik ve analitik düşünmenin gerekleri arasındadır.

Önyargıların, sübjektifliğin, tek vaka örneklerinin, yanlış genellemelerin anlaşılması kritik ve analitik düşünme için kaçınılmazdır. Önyargılar çoğunlukla yanlış yürütülen muhakemenin yol açtığı düşüncelerdir. Genel olarak, insanlar öngörülerini önyargıya kolayca dönüştürürler. Objektif davranmayı başaramazlar ve yanlış yorumlar yaparlar. Sonuç olarak, sosyal kutuplaşmalara giden sonuçlar ortaya çıkar. Yaygın hatalardan bir diğeri ise tek vaka örneklerini gereksiz genellemeler yaparak gerçekleri çarpıtmaktır. Art niyetli çoğu girişimde bu hataları sıklıkla görürüz. Kritik ve analitik düşünme bu yan-

lılıkları giderir. Kritik ve analitik düşünme yetenekleri gelişmemiş bireyler bu yolla kulanılan ikna çabaları karşısında kolaylıkla yem olurlar.

Kritik ve analitik düşünme karşılaşılan sorunların tutarlı, sağlıklı ve mantıklı bir şekilde çözümlenmesidir. Bir problemin çözümünde şu mantıki aşamaları takip etmek düşünülebilir:

1. Problemin, meselenin iyi ve doğru anlaşılması
2. Konu üzerinde olabildiğince çok araştırma ve soruşturma yapılması, gereken bilgilerin toplanması
3. Ortaya çıkan alternatif çözüm yollarının tespit edilmesi
4. Mümkün çözümlerin bir bir denenmesinin tasarlanması
5. Bunlar içinden en iyi, en az riskli çözümün seçilmesi
6. Nihai çözümün uygulanması.

Bu sıralama kritik ve analitik düşünerek problem çözmenin aşamalarını göstermektedir.

Kritik ve analitik düşünebilen kişiler soru ve problemleri açık ve net bir biçimde formüle ederler. Gerekli bilgiyi edinir ve değerlendirirler. Güçlü kanıtları olan sonuçlara ulaşırlar ve bunları test ederler. Alternatif öngörüler ve teoriler geliştirerek pratik sonuçlara ulaşırlar. Karmaşık sorunların tespit edilerek çözümlenmesinde diğer kişilerle etkin ve uyumlu bir işbirliği kurarlar.

Ana bileşenlerini irdelemek kritik ve analitik düşünmenin anlaşılmasına ışık tutabilir. Bir haber, bir mesaj, bir iddia ya da bir durumla karşılaştığımızda ilk sormamız

gereken soru ‘**Mesele** (ya da **konu**) nedir?’ sorusudur. Buna başlangıç sorusu da denilebilir. Bu soru çok önemli ve kritik ve analitik düşünme sürecini başlatan sorudur. Konunun bulunmasından sonraki adım sonucun bulunmasıdır. **Sonuç**, bir yazarın ya da konuşmacının kabul etmemizi istediği ve vermeye çalıştığı mesajdır. Sonucun bulunması konunun bulunması kadar önemlidir. Sonucu bulabilmek için konunun ne olduğunu bir kez daha değerlendirmeliyiz. Sonucu bulmamızda yardımcı olabilecek bazı anahtar sözcükler işimize yarayabilir. Sonuç olarak, bu nedenle, kısaca, özet olarak, ...gösterir ki... gibi ifadeler bizi sonuca götürür. Bu arada, verilen örneklerin, istatistiklerin, tanımların ya da kanıtların sonuç olmadığını, ancak sonuca varmada kullanıldığını hatırlamalıyız. Örnekler, istatistikler ve sunulan kanıt niteliğindeki verilerden sonra “peki ya sonra...?” sorusunu sorduğumuzda da sonucu çıkarabiliriz.

Kritik ve analitik düşünmede, kanıtlar, üzerinde en çok durulması gereken kavramlardan biridir. Kanıt; “neden bu sonuca inanmalıyım?” sorusunun cevabıdır.

Kanıtlar sonucu destekler ve bir argümanın geliştirilmesinde inandırıcı ve ikna edici bir rol üstlenirler. ‘**Kanıtlar + Sonuç = Argüman**’ denklemi kritik ve analitik düşünmede akılda tutulması gerekli çok önemli bir denklemdir. **Argüman** (iddia, görüş) varılan sonuç ve bu sonucu destekleyen kanıtlardır. Kanıtları bulabilmek için ‘...bir sonucu olarak..., ...nedeniyle..., ...tarafından desteklendiği gibi, mesela...’ gibi anahtar sözcükleri yakalayabilmek gerekir.

Kritik ve analitik düşünmeye başlamak argümanları doğru tanımakla başlar. Argümanları ikna etme girişimleri olarak görebiliriz. Tam bu noktada, karşımıza kritik ve analitik düşünmeyle ilgili başka bir kavram çıkar: Retorik. **Retorik**; birisini bir şeye inanmaya, bir fikri benimsemeye ya da bir davranışı sergilemeye yazılı ya da sözel olarak ikna etme girişimidir. Ama bunu yaparken, inanç, kabul ya da davranış için güçlü kanıtlar

ileri sürmek yerine, kullanılan sözcüklerin etki gücünden yararlanmak esas alınır. Bu yaklaşımın günlük yaşamımızda birçok örneğini görebiliriz. Kritik ve analitik düşünme, sözcüklerin ve sözcüklerin bir araya gelerek oluşturdukları söylemlerin büyümesine kapılmadan verilmek istenen mesajın haklı gerekçeleri olup olmadığını görebilmektir. Burada ‘doğruluk’ ve ‘geçerlilik’ kavramlarına atıf yapabiliriz.

Kritik ve analitik düşünme, sözcüklerin ve sözcüklerin bir araya gelerek oluşturdukları söylemlerin büyümesine kapılmadan verilmek istenen mesajın haklı gerekçeleri olup olmadığını görebilmektir. Başka bir deyişle, kritik ve analitik düşünme; kanıtlarla desteklenen bir argümanı, sözcüklerin ya da terimlerin manipülatif gücünü kullanarak geliştirilen argümanlardan ayırt edebilmektir.

Kritik ve analitik düşünme için argümanları oluşturan bilgilerin taşınması gereken bazı temel standartlar vardır. Her şeyden önce, bilgi bilimsel veri niteliği taşımalıdır. Kaynağı belli ve muteber olmalı, doğruluğu aleyhine kanıt bulunmamalı, zanna dayanmamalı (zannı galib hariç), kesin olmalı, şüphe barındırmamalı, diğer bilgi bileşenleriyle birlikte bütünlük oluşturabilmelidir. Aşağıdaki örnekler kritik ve analitik düşünmede sözünü ettiğimiz kanıta dayalı argümanlar ve kanıtlarla desteklenmemiş olanları karşılaştırmaktadır:

Desteklenmemiş argüman	Kanıtı dayalı argüman
"A televizyonu X'i İncil okurken görüntüledi. A aslında dindar geçinen, ama menfaat düşkünü birisidir."	"X, kutsal kitaplar hakkında akademik araştırmalar yapan bir ilahiyat profesörüdür. A Televizyonu, X'i İncil okurken görüntüledi."
"X firması pahalı ve bir o kadar da paracı bir firmadır."	"X firması kaliteli mal üretmektedir. Ürünleri uzun süre dayanmakta ve kaliteli malzemeden üretilmektedir. Bu yüzden diğerlerine göre biraz daha pahalıdır."
"X partisi yetkilisi `bütün sorunların çözümü bizdedir` dedi."	"X partisikonularının çözümüyle ilgili olarakilkelerini benimsemektedir."
"X, Y'i çok sevdiği için Z de X'i sever."	"X, Y'yi kendisi için değil, Allah için sevdiğinden Z de X'i sever."

Bazı durumlarda bir konuda olumlu ya da olumsuz düşünmemize neden olabilecek karşıt kanıtlar söz konusu olabilir. Geleneksel olarak, kültürümüzde yer alan ve Nasreddin Hoca'ya atfedilen bir fıkrayı ele alalım:

Nasreddin Hoca'ya bir davacı ve bir davalı başvurur. Nasreddin Hoca önce davacıyı dinler. Sonunda davacının ortaya koyduğu gerekçeleri yeterli bularak davacıya "hakklısın" der. Yardımcısı araya girer ve şu uyarıyı yapar: "Hocam! Bir karar vermeden önce iki tarafı da dinlemelisiniz." Bunun üzerine davalıyı dinleyen Hoca davalının gerekçelerini de haklı bulur ve "hakkılsın" der. Yardımcısı tekrar araya girer ve "bu tür konularda iki taraf da aynı anda haklı olmaz hocam!" der. Sonunda Hoca yardımcısına dönüp "sen de haklısın" der.

Buna benzer örnekleri başka kültürlerde de bulabiliriz. Aslında kendi yaşantımızda

da ikilem yaşadığımız ve zorlandığımız karşıt durumlar söz konusu olabilir. Hangi argümanın daha doğru olduğunu sorgularken doğal olarak, argümanların dayandığı/dayandırıldığı gerekçelere, yani kanıtlara bakarız. Bazen birbirine karşıt iki argümanın dayandığı kanıtların da güçlü olduğunu gözlemleyebiliriz. Aşağıdaki örnekte bu durumu daha açık görebiliriz.

Argüman	İşlenen suçlar için verilen hapis cezaları artırılmalı	Cezaların artırılması pek işe yaramaz
Kanıtlar/Gerekçeler	1. Ağır cezalar suçları azaltır. 2. Mevcut cezalar bu haliyle zayıf ve suçluları caydırmıyor. 3. Hapis cezalarının arttığı dönemlerde suçların azaldığı gözlenmiştir. 4. Mağdurların, suçluların nasıl ağır cezalarla cezalandırıldığını görmeleri gerekir.	1. Cezalar artırıldığında suç oranlarının düşmediği gözlenmiştir. 2. Cezaevleri insanları suç işleme konusunda daha yetenekli hale getirebilir. 3. Cezaevinde kalan suçlular cezaevinden çıktıklarında daha ciddi suçlara iştirak edebilirler. 4. Eğitim düzeyi düşük kişilerde suç işleme oranı daha yüksek olduğundan eğitim cezalandırmadan daha önemlidir.

Bu örnekteki her iki argümanın da savunucuları bulunabilir. Bu tür durumlarda, her iki argümanın kanıtları da güçlü gözükabilir. Bunun yanında, kanıtların bilimsel bir veriye dayanıp dayanmadığı, bilgi kaynaklarının muteber olup olmadığı, doğruluğu aleyhine

kanıt bulunup bulunmadığı, zanna dayanıp dayanmadığı, kesin olup olmadığı, şüphe barındırıp barındırmadığı ve diğer bilgi bileşenleriyle birlikte bütünlük oluşturup oluşturmadığı konularının aydınlatılması gerekir. İşte, kritik ve analitik düşünme ifade edildiği şekilde bir aydınlatma sürecidir.

Argümanları tanımlanabilir ve kolay tanınabilir yapıda olup olmamasına göre ikiye ayırabiliriz. Eğer bir argümandaki temel yapıyı açıkça görebiliyor ve tanımlayabiliyorsak bu tür argümanlara “aşikar”; eğer göremiyor ya da tanımlayamıyorsak bunlara da “örtük” argüman diyebiliriz. Örtük argümanlar görünür bir muhakeme içermezler ve bir kanıtlar bütünü şeklinde değildirler. Bu tür argümanlarda ifade edilmiş bir sonuç göremeyebiliriz. İkna etme çabası içinde olduğu görüntüsü vermezler. Bir argüman belirli bir yargı veriyormuş ya da ikna etmeye uğraşıldığı hissi oluşturmadığında aslında daha güçlü bir argüman haline gelir. Aşikar argümanlarda kişi konuyu detaylarıyla ele alır ve muhakeme yürütür. Örtük argümanlarda ise görünürde doğrudan bir yönlendirme yoktur. Ama ustalıkla (retoriğe benzer şekilde) sonuca kişilerin kendi başlarına ulaşmasını sağlar ve bu nedenle inandırıcı gücü daha fazladır. Örneğin, birisini tehdit ederken ya da korkuturken bunu gözlemleyen başka birisinde korku ya da tehdit algısı oluşturulabilir. Kitle psikoloji açısından bu durum oldukça önemlidir. Aynı olaya verilen bireysel tepkiler aynı birey tarafından aynı amaç için bir araya gelmiş topluluklarda şekil değiştirir ve kitlesel tepki içinde ilk niteliğini kaybeder. Korkunun bulaşıcı olduğunun söylenmesi de benzeri bir durumdur. Toplum mühendisleri bu tür refleksleri iyi bilirler ve kötü amaçlı girişimciler bu yolla kitleleri kolaylıkla manipüle edebilirler. Yabancı düşmanlığını savunan bir grup, eylemlerini haklı çıkarmak için şu argümanı sunabilir: *“Bizim ülkemizin insanları dürüstlük ve huzur istiyorlar. Biz bu topraklarda hırsızlık ve düzensizlik olduğuna inanmıyoruz. Ama şimdi yetkililer diğer ülkelerden 10.000 kişinin ülkemize göçmen olarak girmesine izin veriyorlar.”* Bu örnekte örtük bir argüman olduğunu söyleyebiliriz. Aslında sunulan argümanda görünürde yabancıların açıkça

kötülendiğini görmüyoruz; ancak dolaylı olarak, ülkeye gelecek insanlara yönelik bir suçlama ve buradan yola çıkarak 'yabancı düşmanlığı' eylemlerini haklı gösterme çabası sergilendiğini görüyoruz.

Sonuç olarak, kritik ve analitik düşünme bir dizi bilişsel işlevin bir arada kullanıldığı bir süreç olup, pratik hayatta kullanılan; sosyal bir birey olmanın gereği olarak ortaya koymamız gereken birçok eylemimizin tutarlı, dengeli, uyuma yönelik olmasında işe yarayan; olayları neden-sonuç ve geçmiş-bugün-gelecek eksenlerinde doğru okumamızı ve doğru yorumlamamızı sağlayan; kendimizinkiler kadar çevremizdeki bireylerin hissediş ve değerlendirmelerini doğru olarak öngörmemizde kullanabileceğimiz; sayılan tüm bu özellikleriyle iyi bir birey, iyi bir eş, iyi bir anne-baba, iyi bir kul, iyi bir öğrenci, bir güzel insan ve insanlara faydalı olabilmemiz yolunda bize önemli katkıları olan bir düşünme biçimidir. Başkalarının belirlediği gündem tuzağına düşmeden; özgün, özerk ve özellikli davranabilmemizde yol gösterici ve işe yarayıcı zihinsel düşünce pratiğidir.

Aşağıda kritik ve analitik düşünmenin pratikte nasıl kullanılabileceğine ilişkin faydalı olabilecek bir sorgulama örneği yer almaktadır. Bu örnek sahih hadis kitaplarından alınmış bir metini içermektedir.

İbni Abbas anlatıyor: "Bana Ebu Süfyan İbni Harb anlattı ve dedi ki: "Peygamberimiz (sav) ile aramızda sulh(-u Hudeybiye) olduğu bir sırada Şam'a gitmiştim. Ben orada iken, Herakliyas'a, Peygamberimiz'den bir mektup getirildi. Mektubu Dıhyetu'l-Kelbî getirmişti. Onu Busra emîrine teslim etti. O da, Rum Kralı Herakliyas'a ulaştırdı. Herakliyas:

"Peygamber olduğunu zanneden şu adamın kavminden buralarda birileri var mı?" diye sordu. Ona "evet var!" dediler ve ben bir grup Kureyşliyle birlikte çağırıldım.

Yanına girdik. Bizi önüne oturttu.

"Ona nesebce en yakın olan kimdir?" dedi. Ben atıldım:

"Benim!" dedim. Bunun üzerine beni, arkadaşlarım arkamda kalacak şekilde önüne oturttu. Sonra tercümanını getirtti.

"Şunlara söyle, ben şuna, o peygamber olduğunu zanneden kimse hakkında soracağım. Eğer cevaplarında bana yalan söylemeye kalkarsa, onu tekzip etsinler!" dedi. Ebu Süfyan der ki:

"Allah'a yemin olsun. Eğer yalanım, aleyhime tesir hâsıl eder korkusu olmasaydı, cevaplarım sırasında yalan söyledim. Sonra Herakliyas, tercümanına:

"Sor şuna! O zatın aranızdaki nesebi nasıldır?" dedi. Ben:

"O, aramızda asil bir nesebe sahiptir" dedim. O tekrar sordu:

"Onun ecdadı arasında kral var mı?"

"Yok!" dedim.

"Siz onu bu iddiasından önce hiç yalanla itham ettiniz mi?" dedi. Ben:

"Hayır!" dedim.

"Ona insanların eşraf takımı mı tabi oluyor, zayıflar takımı mı?" dedi. "Zayıflar takımı!" dedim.

"Artıyorlar mı azalıyorlar mı?" dedi. Ben:

"Eksilmiyorlar, bilakis artıyorlar" dedim. O tekrar sordu:

"Dine girdikten sonra hoşnutsuzlukla dininden vazgeçen, irtidat eden oldu mu?"

"Hayır!" dedim.

"Onunla hiç savaştınız mı?" dedi. Ben:

"Evet!" dedim.

"Onunla savaşınız nasıl oldu?" dedi.

"Harb onunla bizim aramızda münavebeli oldu. O bize karşı kazandı, biz de ona karşı kazandık!" dedim.

"Verdiği sözden caydığı oldu mu?" dedi.

"Hayır! Ancak, aramızda bir sulh var, bu esnada ne yapacak bilmiyoruz!" dedim.

Ebu Süfyan der ki: "Allah'a yemin olsun o konuşmamız esnasında, (aleyhte) bundan başka bir şey söyleme imkânı bulamadım." Herakliyus sormaya devam etti:

"Muhammed'den önce bu sözü söyleyen bir başkası var mıydı?" dedi.

"Hayır!" dedim. Bunun üzerine tercümanına:

"Söyle ona! Ben sana "aranızdaki nesebi'nden sordum, sen onun asaletli biri olduğunu söyledin. İşte peygamberler de böyledir, hep kavimleri arasında neseb sahiplerinden gönderilirler. Ben sana "ecdadı içinde kral var mı?" diye sordum "yok!" dedin. Ben de "eğer ecdadı arasında bir kral olsaydı bu ecdadının kraliyetini arayan bir adam" diyecektim. Ben, "O'na tabi olanlar"dan sordum: "Cemiyetin zayıf takımı mı yoksa eşraf kesimi mi?" diye. Sen "zayıflar!" dedin. Peygamberlere tabi olanlar işte bunlardır. Ben sana "bu iddiasından önce onu hiç yalanla itham ettiniz mi?" diye sordum, sen "hayır!"

dedin. Böylece anladım ki o, ne insanlara ne de Allah'a yalan söyleyecek biri değildir. Ben sana "dine girdikten sonra, hoşnut olmayarak dininden dönen oldu mu?" diye sordum, sen "hayır!" dedin. İman böyledir, onun neşesi kalplere bir girdi mi, bir daha solmaz. Ben senden "onlar artıyorlar mı, eksiliyorlar mı?" diye sordum, sen arttıklarını söyledin. İman işi böyledir, tamamlanıncaya kadar artarlar. Ben sana "onlarla savaştınız mı?" diye sordum, sen savaştığınızı, savaşın aranızda münavebetli cereyan ettiğini, onların size, sizin de onlara galebe çaldığını söyledi. Peygamberler de böyledir, imtihandan geçirilir, sonunda akıbet onların olur. Ben sana "verdiği sözden döndüğü olur mu?" dedim, sen olmadığını söyledi. Peygamberler de böyledir, sözlerinden dönmezler. Ben, "bu iddiayı ondan önce söyleyen oldu mu?" diye sordum. Sen "hayır!" dedin. Ben "Eğer bu sözü ondan önce biri söylemiş olsaydı, bu adam, kendinden önce söylenmiş bir sözü tamamlamaya çalışan birisi' diyecektim."

Herakliyas sonra: "Size ne emrediyor?" diye tekrar soru sordu. Biz:

"Namaz, zekât, sıla-i rahim ve iffet" dedik. Bunun üzerine Herakliyas dedi ki:

"Eğer, senin söylediklerin gerçekse, O peygamberdir! Ben onun çıkacağını biliyordum. Ancak sizin aranızdan çıkacağını zannetmiyordum. Eğer, O'na kavuşabileceğimden emin olsam karşılaşmayı çok isterdim. Yanında olsaydım, ayaklarına su dökerdim. O'nun hâkimiyeti, ayaklarımın altında olan şu diyarlara kadar uzanacaktır."

Örnekleme ve Kıyaslamanın Kritik ve Analitik Düşünmeye Katkısı

M. İshak Mazı

Kritik ve Analitik Düşünme; doğru ile yanlış birbirinden ayırmamız amacıyla, var olan durumu bütün yönleriyle ortaya koymamızı, eğer bir sorun varsa, bu soruna nasıl yaklaşacağımızı ve çözüm önerilerinin ne olacağını öğretir.

Kritik ve Analitik Düşünme geliştirilebilecek bir beceridir. Bu nedenle Kritik ve Analitik Düşünme becerisini kazanmamız ve diğer iyi insanların da kazanmalarına yardımcı olmak için örnekleme ve kıyaslama yöntemlerinden istifade edebiliriz. Örnekleme ve kıyaslama, olguları, kavramları daha iyi ve hızlı anlamamız için kolaylaştırıcı bir işlev görürler.

Örnekleme; soyut kavramları, düşünceleri belirgin kılmak için uygulanan bir anlatım yoludur ve soyut bir düşünceye somutluk katar, kavramların anlaşılmasını kolaylaştırır. Bu nedenle sıkça kullandığımız anlatım yoludur. Kritik Analitik Düşünme eğitiminde ve bunun bir hayat tarzı haline dönüştürülmesinde dikkat çekici örneklerin ortaya konması büyük önem taşır. Çünkü konuşmamız ve üslubumuz, giydiğimiz elbiselerimiz; kısaca hayatımızın her noktasında örneklemeden faydalanır ve etkileniriz. Üzerinde düşündüğümüz konular ve kavramlar örneklendirilirse daha iyi algılar ve anlarız. Örnek almadan bir şeyi ilk defa gerçekleştirmemiz zordur. Örneğin daha önceden araştırıp ve sıfır km bir araç almış olan bir tanıdığımızın sözleri, bizim için araçların teknik verilerinden daha etkili olabilir.

Kıyaslamayı ise Kritik Analitik Düşünme becerilerini geliştirirken düşüncelerimizi organize etmekte kullanırız. Herhangi bir düşüncüyü açıklamak için iki varlık, iki kavram arasındaki benzerlik ya da karşıtlıklardan yararlanırız. Kıyaslama da somutlaştırmayı sağlayan bir yoldur. Kıyaslama bizlere farkındalığı da sağlar. Tümdengelim yöntemiyle problemlerin üstesinden gelmeye yardımcı olur. Kıyaslama bizleri daha iyiye ve daha doğru olana ulaştırıyorsa anlamlıdır. Kıyaslama ile gelişmemiz ve standart oluşturmamız daha kolay olur.

Kritik ve Analitik Düşünme eğitimlerinde örnekleme ve kıyaslamanın kullanılması- nın, bireylerin derinlikli düşünme yeteneklerini geliştirici bir rol oynayacağı aşikârdır.

Bu çalışmada titizlikle seçmeye gayret ettiğimiz örneklerin; daha iyiye, daha doğruya, daha güzele yaklaşma yolunda faydalı olması temennisiyle.

“KAD Kitap Yazma Grubu” ve Bu Kitab(cığ)ın Hikayesi

İbrahim İlhan

Zinde Sosyal Gelişim Derneği üye ve gönüllülerinin internet paylaşım alanında yer alan bir çok başlığa ilaveten, Haziran 2009 tarihinde Hasan Fatih Akgüngör tarafından “KAD Kitap Okuma Grubu” başlığı açıldı. Burada üyeler tarafından okunan düşünme eksenli kitaplar, KAD/Kritik Analitik Düşünme açısından ele alınıyor; alıntı, özetleme, eleştiri, tavsiyeler ve tartışmalar yapılıyordu.

Yaklaşık bir yıl içinde bu alana 55 mesaj yazılmış ve bu mesajlar toplamda iki bine yakın görüntülenmişti. Bu sayıların azlığı dikkat çekiciydi. Sebep olarak; Kritik Analitik Düşünme kapsamındaki öğretici ve faydalı kitapların azlığı açıkca görülüyordu.

Kasım 2009’da bir üye, konunun önemini ve başlangıcın daha eskilere dayandığını hatırlatan şu mesajı yazmıştı:

“KAD konusunu tam olarak anlama çabasının başlama noktası, eşiği ve merdiveni Kritik-Analitik okumadır. Bu konuyu gündemimize getiren M. Nureddin Coşan Hocamızın 2003 yılındaki ilk tavsiyesini yeniden hatırlayacak olursak: “Analitik ve kritik düşünmeyi öğreten kitaplar alın ve anlayarak okuyup, günlük hayatınızda tatbik edin.”

Genelde okuma, özelde ise KAD ile ilgili Kitap okuma (Buna makale vb. yazıları da ekleyebiliriz) notlar alma(fişleme), bu notları bilgi, araştırma, literatür tarama, bul-

guları düşünce ve çağrışımlarla genişletme, bilgisayarımızda ilgilendiğimiz başlıklar altında dosyalar açma, yeterince not biriktiğinde kabaca düzenleme ve yeniden üzerinde yoğunlaşarak düşünme ve bütünleştirme suretiyle yazma, yazdıklarımızı dostlarımızla paylaşma, geri dönüşleri yazıya yansıtma... gibi mütevazî ama devamlı etkinlikler bizi hem KAD konusunda hem de hayatımızın her alanında geliştirecek küçük fakat ihmal edilmemesi gereken adımlardır.

Bir arkadaşımın taşınabilir bilgisayar ekranında yüzlerce dosya işareti görmüştüm. Kendisi bir gazeteci-yazar, akademisyen ya da araştırmacı değil, eğitim olarak mühendis, iş olarak orta halli bir "tüccar"dı. Yukarıda kısmen sıralamaya çalıştığım küçük adımlarla sürekli yürüdüğü için, birbirinden çok farklı alanlarda, o alanların mütehasıslarını bile hayrete düşüren yorumlar yapabiliyordu."

KAD Kitap Okuma Grubu'na gönderilen mesajların durağanlaşması, KAD kapsamında istifade edilecek kitapların azlığı, yabancı dildeki incelenen çok sayıda kitabın ihtiyacı tam olarak karşılamaması, özellikle örneklemelerin kültürümüz ve değerlerimizle uygun düşmemesi bu alanda bir boşluk oluştuyordu. Bu boşluğun kısmen de olsa bir şekilde doldurulmaya başlanması gerekiyordu.

Zinde Sosyal Gelişim Derneği İnternet Paylaşım alanındaki "KAD Kitap Okuma Grubu"na nazire olarak, bir üye, Şubat 2010 tarihinde "KAD Kitap Yazma Grubu" başlığını şu mesajla açtı:

"Değerli arkadaşlar, KAD sütunundaki "Kitap Okuma Grubu" bölümünü tekrar inceledim. Katkıda bulunan arkadaşların sayıca azlığına rağmen, içerikteki yoğunluk sevindirici. Okumak, yazmanın ilk basamağıdır diyebiliriz. Okuyan arkadaşlarımızın potansiyeli umut verici, dikkat edildiğinde okuyanlar, sadece bu bölümde değil, diğer

bölümlerde de ön saflarda yer almışlar. Kendilerini tebrik ediyorum.

Okur olmak güzel, OKUR-YAZAR olmak daha güzel.

Buradan cesaret alarak bir teklifimi sizlerle paylaşmak istiyorum: KAD Platformu ve ZİNDE heyetine öncelikle yazarak onay aldığım bu çalışmada sizleri de yer almaya davet ediyorum.

Kıssa, hikaye, fabl, anekdot, fıkra, masal, mesel, şiir, kurgu, drama, bir film sahnesi, yaşanmış bir olay ... Okuduğumuzu, izlediğimizi, dinlediğimizi Kritik Analitik Düşünme bakış açısıyla değerlendirmek ve çok ilginç örnekleri, KAD pratikleri olarak bir havuzda toplamak. Daha sonra bunları seçme ve tasnife tabi tutarak bir kitap(cık) oluşturmak.

Aşağıdaki örneklerin her birini bir kitap sayfası gibi düşünün ve en son sayfadan sonra yazmaya başlayın lütfen.

(Bu sayfalardan aldığım örneklerde bazı arkadaşların farkında olmadan fiilen KAD Kitap Yazma Grubu’na dahil olduklarını göreceksiniz.)

KAD ile ilgili Hocamızın en son yönlendirmelerinden biri, "Örnekleme ve Kıyaslama" yöntemiyle konunun açılması, anlaşılmasının kolaylaştırılmasıydı.

Bu tavsiye üzerine, okuduğum, duyduğum, düşündüğüm bazı örnekleri PratiKAD başlığı altında derlemeye başladım.

Aşağıdaki bazı örnekleri arkadaşlarla paylaşarak onlardan benzerlerini bulup bir

havuzda toplama konusunda yardımlarını isteyeceğim. Bazı bölümlere görsel destek de gerekebilir. Mevcut haliyle biraz desteklenirse güzel ve faydalı bir kitapçık olabilir. Geliştirilmesi ve çok ufuk açıcı örneklerin eklenmesi, konuyu soyut bir düzlemde çıkarıp; “KAD: İşte bu!” algılaması oluşturup öğrenmeyi ve anlamayı kolaylaştırabilir

Örnekleme, kıyaslama ve dolaylı anlatım, insanların konuyu zor olan soyut bir biçimde değil doğadan, hayattan kesitlerle zihninde canlandırabilmesini, kolayca anlayabilmesini sağlayan bir yöntem. Mevlana hazretlerinin en çetrefil konuları, kuşlardan, çiçeklerden, böceklerden bahsederek mesajını hikayelerle vermesi gibi.”

Bu mesajla açılan “KAD Kitap Yazma Grubu” bölümüne yaklaşık altı ayda 330 mesaj gönderildi 5.500 kez görüntülendi.

Birbirinden değerli paylaşımların değerlendirilmesi ve içeriğe son şeklinin verilmesi için yedi kişilik bir editör ekibi oluşturuldu.

Hasan Fatih Akgüngör, paylaşımlardaki mükerrerler ve benzerlikleri titiz bir ön elemeyle birleştirdi, iki yüze yakın metnin yer aldığı dosyada her metne bir numara verdi, bir puanlama cetveli oluşturdu.

Doç.Dr. Ali Savaş Çilli, Dr. Hüseyin Niyazioğlu, Doç.Dr. Ahmet Karahisari, Dr. M.İshak Mazı, Psk. Fatih Reşit Civelekoğlu ve İbrahim İlhan’dan oluşan ekip üyeleri müstakilen dosyayı inceleyip, “Kitaba Girebilir - Giremez” anlamında 1 ve 0 notu verdiler. Sonra Hasan Fatih Akgüngör puanlama cetvellerini birleştirdi.

İttifakla kabul edilen metinlerden başlamak üzere 7 üzerinden 4 puan alan metinler kitaba dahil edildi. Hemen bir bakışta görüleceği üzere; seçilen metinler, alanlar ve

kaynaklar itibariyle oldukça çeşitlilik arzetymekte olup, yaşamı oluşturan farklılıklar ve çeşitlilik zenginliği, değışik alanlar ve bakış açılarıyla bir nebzecek de olsa yansıtılmaya çalışılmıştır.

Metinlerin akademik ağırlıklı bir heyet tarafından belirlenmesinden sonra, KAD Kitap Yazma Grubu’na kitap için “*Görsel Destek*” çağrısında bulunuldu. Zinde Sosyal Gelişim Derneği’nin düzenlediğı, “*Kritik Analitik Düşünme (KAD) PLATFORMU Logo Yarışması*”na katılan tasarımlardan bir kısmı başta olmak üzere paylaşılan görsel öğeler, yine titiz bir değerlendirme ile kitaba dahil edildi. Böylece kitap görsel açıdan zenginleştirilmeye çalışılırken, KAD konusunda farkındalık oluşturma yanında anlamayı kolaylaştırma ve öğrenmeye yardımcı olma amaçlandı.

Bu amaç doğrultusunda Kritik Analitik Düşünme konusuna giriş mahiyetinde bazı makalelerin kitaba eklenmesinin faydalı olacağı kanaatine varıldı.

Konu hakkında talebimizi ilettiğimiz sayın Prof.Dr. M. Yücel Ağargün Hocamız; “*Kritik ve Analitik Düşünme Nedir?*” başlıklı makalesiyle çalışmamıza çok değerli bir katkıda bulundular.

Editörlerimizden sayın Dr. Hüseyin Niyazioğlu, “*Önsöz*” yazısıyla, Dr. M.İshak Mazı ise; “*Örnekleme Ve Kıyaslamının Kritik Ve Analitik Düşünmeye Katkısı*” başlıklı yazısıyla kitabımızın giriş bölümünü tamamladılar.

Bu kitabın derlenmesine katkı sağlayan onlarca arkadaşımıza ve çok değerli hocalarımıza, doğrudan ve dolaylı olarak destek veren herkese teşekkürlerimizi sunarız.

Bu mütevazı çalışmanın, Kritik Analitik Düşünme’nin anlaşılması, anlatılması ve

yaygınlaşması yolunda faydalı olmasını temenni ederiz.

Diğer bir temennimiz de bu konudaki çabaların artması sonucu; araştırma, akademik çalışma, tercüme, derleme ve telif eserlerin ortaya çıkmasıyla **“Doğruyu Anlama Kabiliyetinin Geliştirilmesi”** ve **“Düşünen bir toplum”** olma yolunda mesafe katetmemizdir.

Birinci Bölüm:

**Önyargılardan Kurtulup
Akılcı Düşünebilmek**

İstanbul'un Fethi ve Haliç Girişindeki Zincir

“İstanbul’un fethi için, illa da Bizans’ın Haliç’in önüne set çektiği zincirin kırılması için zorlanması gerekmiyor. Fatih’e kadar hep o zincirin kırılması için çabalanmıştı. Fatih ise olduğu yerde bıraktı ve onu masasız hale soktu. Gemilerin karadan yürütülerek Haliç’e indirilmesi, böyle bir paradigmatik değişikliği, hatta dönüşümü öngörüyor.

Günümüzde, Müslümanların yaşadığı ortamlarda, Haliç’teki zincire benzeyen kavramsal engellerin bulunduğunu söyleyebiliriz.

Müslümanlar, şimdiye kadar hep, önlerine çıkarılmış bulunan bu zinciri kırmakla uğraştılar. O zincirin belki de olduğu yerde bırakılması gerekiyordu...

İnsan, durumunu kendi dışından da seyredebilir ve realitenin onu içine düşürmüş bulunduğu kısırlılığın ve kısır döngünün farkına varabilir.” (R.Özdenören, Düşünsel Duruş, İstanbul 2004, s. 77)

Paylaşım: İbrahim İlhan

Uzay Kalemi

İnternette pek çok kaynakta yer alan, gerçekliğine ve gerçek dışılığına dair de bir çok rivayet bulunan bir “Uzay Kalemi” hikayesi var.

Hikaye kısaca şöyle: Uzaya ilk çıkılacağı zamanlarda, mevcut tükenmez kalemelerin atmosfer basınçsız ortamda yazmayacağı öngörülüp bu muhtemel soruna çözüm aranmış. Amerikalılar milyonlarca dolarlık projelerle “uzay kalem”i icat etmişler. Ruslar ise çeyrek dolar bile tutmayan “kurşun kalem”le meseleyi halletmişler.

Burada hikayenin doğru olup olmamasından çok sorunun çözümüne yaklaşım tarzından ibret almakta fayda var. Amerikalılar bütçe ve bilimsel altyapılarına güvenerek meseleyi biraz abartmışlar ve meseleye şöyle yaklaşmışlar: “Uzayda yazacak bir kalem nasıl geliştirebiliriz?” Ve “uzay kalem”ni icat etmişler. Maliyet konusunda rivayet muhtelif. Ruslar ise daha kısa ve basit bir soruyla meseleye yaklaşmışlar : “Uzayda, tükenmez kalem yazmayacağına göre, nasıl yazarız?” Ve cevap olarak da “kurşun kalem”i bulmuşlar.

Buradan çıkarılabilecek ders(ler):

En ileri teknolojik alanlarda bile sade, basit, yalın, hızlı, ucuz ve kolay çözümler mümkündür.

Sorunlara çözüm ararken, soruları doğru sormak gerekir.

Paylaşım: İbrahim İlhan

Boş Kutu Dedektörü

Uzay kaleminin icadı kadar flaş olmasa da, benzer bir uygulama uçurumu, temizlik ürünleri sektöründe yaşanmış. Seri üretimle deterjan paketleyen firmalar zaman zaman kutuların boş çıktığına dair müşteri şikayetleri alıyorlarmış. Biri Avrupa’da, diğeri ise Çin’de bulunan aynı sektördeki iki firma yönetimi, şikayetleri büyük bir ciddiyetle ele alarak, mühendislik departmanlarına gerekli talimatı vermişler.

Avrupalı firmanın iş emri: *“Deterjan dolum hattında olası boş deterjan kutularının kolileme aşamasına gelmeden tesbiti ve banttı uzaklaştırılması için bir sistem kurulması”* şeklinde imiş. Bir ekip oluşturulup gözlem, araştırma, planlama, uygulama adımlarıyla içinde lazerli dedektörlerin filan yer aldığı oldukça karmaşık ve pahalı bir sistemi kurarak şikayetleri önlemişler.

Avrupalı firmadan bir heyet Çin’de aynı sektörden bir firmayı ziyaretlerinde aynı üretim bandında aynı sorunun nasıl çözüldüğünü görünce hayretler içinde kalmışlar. Banta uygun mesafede monte edilmiş 5-10 dolarlık bir fan! Önünden boş kutu geçerken kesinlikle banttı üfleyip dışarı atıyormuş.

Çinli teknisyenler, Avrupalı meslektaşları gibi *“bir sistem kurma”* değil de, *“boş kutu sorunu”*nu çözüme görevi aldıklarından, bu görevi birkaç saatte başarıp, sadece 5-10 dolara sorunu çözüvermişler.

Paylaşım: İbrahim İlhan

Sudan Sebeplerle

Bilim fuarında bir lise öğrencisi, yöre insanlarını hazırladığı projeyi imzalamaya davet etti. Delikanlı; “*dihydrogen monokside*” adlı maddenin kullanımının tümüyle yasaklanmasını, mümkün olmadığı takdirde çok sıkı kontrolünü istiyordu. Maddenin zararlarını duvarlara astığı afişlerle açıklıyordu:

- Yoğun terlemelere ve kusmalara sebep olabilir.
- Doğaya büyük zararlar veren asit yağmurlarının ana unsurudur.
- Gaz haline geçmiş hali, çok ciddi yanıklara sebep olabilir.
- Kazara solunması, ciğerlere dolması ölüme yol açar.
- Erozyona yol açar.
- Otomobil frenlerinin etkinliğini azaltır.
- Ölümcül kanser türlerinin hepsinin içinde bulunmuştur.

Bir saat içinde tam 50 bilim fuarı meraklısı insan, delikanlının kampanya açtığı standı ziyaret etti. 43 kişi yasaklama isteğini şiddetle desteklediler. 6 kişi kararsız kaldı.

Sadece bir kişi yasaklanması istenen “dihydrogen monoksidi”in H_2O yani hayatın can damarı “su” olduğunu söyledi. Lise öğrencisinin bu projesi “ne kadar kolay aldatılabiliyoruz” yarışmasının birincisi ilan edildi...!

Delikanlı:

“Amacım; kolayca saptırılmış, saçma bilimsel cümleciklerle insanların nasıl yanlış koşullandırılacaklarını göstermekti” dedi.

Paylaşım: *Ibrahim İlhan*

Dört Mahalleli Kasaba

Küçük bir kasabanın dört ayrı mahallesi varmış. Birinci mahallede “**Evet-ama**”lar yaşıyormuş. “Evet-ama”lar ne yapılması gerektiğini bildiklerini düşünürlermiş. Yapma zamanı geldiğinde ise “evet, ama” diye cevap verirlermiş. Cevapları hep yanlış olurmuş. Suçu başkalarına atmakta da ustaymışlar.

İkinci mahallede “**Yapıcam**”lar yaşarmış. Ne yapacaklarını bilirlermiş. Kendilerini yapacakları şeye adım adım hazırlarlarmış, ama yapacakları sırada şanslarını kaçırdıklarının farkına varırlarmış. Bu mahallede insanların dizleri dövülmekten yara bere içindeymiş. Yaşamı ertelememek için verdikleri kararı bile ertelerlermiş.

Üçüncü mahallede yaşayan “**Keşke**”cilerin, hayatı algılama güçleri mükemmelmış. Neyin yapılması gerektiğini daima en isabetli şekilde bilirlermiş ama, her şey olup bitikten sonra. “Keşke”cilerin de başları kanarmış hep, duvarlara vurmaktan!

Kasabanın en yeşil bölgesinde, en güzel evlerin olduğu mahallede ise “**İyikiyaptım**”lar otururmuş. “Keşkeci”ler bu mahallede yürüyüşe çıkar, etrafa hayranlıkla bakarlarmış.

“Yapıcam”lar “Keşkeci”lerle birlikte bu mahallede yürüyüşe çıkmak ister ama bir türlü fırsat bulamazlarmış.

“Evet-ama”lar ise mahallenin güzelliğini görmek yerine, ağaçların gölgelerinin yeterince geniş olmadığından, güneşin daha erken saatte doğması gerektiğinden şikayet ederlermiş.

“İyikiyaptım” mahallesindeki insanların kusuru da, beyinlerinde mazeret üretme merkezlerinin olmayışymış!

Düşünsel Hicret

“Durumun dışarıdan müşahede edilebilmesi için bir hicretin gerçekleştirilmesi ihtiyacının ortaya çıktığı kanısındayım... Şimdi zihinsel bir hicretin denenmesi gerekiyor. Var bulunan amelî ve zihnî alışkanlıkların terk edilerek, İslam’ın hükümlerini, hemen şu anda Müslüman olmuşçasına algılamaya teşebbüs etmek, bu önerinin uygulama yollarından biri olabilir. (R.Özdenören, Düşünsel Duruş, İstanbul 2004, s. 78)

Paylaşım: Hüseyin Doğan

Aklın Gör Dediği

Genç bir çift, yeni taşındıkları evlerinde sabah kahvaltı yaparken, komşuları da çamaşırları asıyormuş.

Kadın kocasına; “Bak, çamaşırları yeterince temiz değil, çamaşır yıkamasını bilmiyor, belki de doğru sabunu kullanmıyor.” demiş.

Kocası ona bakmış, hiçbir şey söylemeyip kahvaltısına devam etmiş.

Kadın, komşusunun çamaşır astığını gördüğü her sabah aynı yorumu yapmaya devam etmiş. Bir ay kadar sonra, bir sabah, komşusunun çamaşırlarının tertemiz olduğunu gören kadın çok şaşırmış. “Bak” demiş kocasına; “Çamaşır yıkamayı öğrendi sonunda. Merak ediyorum, kim öğretti acaba?”

“Ben bu sabah biraz erken kalkıp penceremizi sildim” diye cevap vermiş kocası.

Hayatta da böyle değil midir aslında? Başkalarını izlerken gördüklerimiz, baktığımız pencerenin ne kadar temiz olduğuna bağlıdır. Birini eleştirmeden veya bir konuyu yargılamadan önce zihin durumumuzu yargılamalıyız. ‘İyi’ olanı görmeye hazır olup olmadığımızı fark etmek güzel bir fikir olabilir. Pencerelerimizi temiz tutabilmek dileğiyle.

Paylaşım: Hüseyin Niyazioğlu

Bütünü Görebilmek

Bir zamanlar dört oğlu olan bir adam varmış. Erken karar vermemeleri ve önyargılı olmamaları için çocuklarını bir konuda eğitmek istemiş. Her birinden, uzaklardaki bir ağacın yanına gidip ona bakmalarını istemiş.

İlk oğlu kışın gitmiş, ikincisi ilkbaharda, üçüncüsü yazın ve sonuncusu da sonbaharda.

Geri döndüklerinde hepsini bir araya toplamış ve ne gördüklerini sormuş.

İlk oğlu ağacın çok çirkin, yaşlı ve kupkuru olduğunu söylemiş.

İkinci oğlu; “hayır, yeşilliklerle doluydu ve canlıydı” demiş.

Üçüncü oğlu başka fikirdeymiş: “Çiçekleri vardı. Kokusuyla ve görüntüsüyle o kadar muhteşemdi ki daha önce böyle birşey görmemiştim” demiş.

Sonuncu oğlu hepsinin haksız olduğunu ve ağacın meyve-lerle bezeli, canlı ve hayat dolu olduğunu belirtmiş.

Yaşlı adam oğullarına hepsinin haklı olduğunu söylemiş.

Çünkü hepsi farklı mevsimlerde ağacı görmeye gitmiş. Onlara bir ağacı veya bir insanı kısa bir sürede veya bir mevsimde tanıyamayacaklarını ve yargılayamayacaklarını anlatmaya çalışmış.

Gerçekleri ancak dört mevsimi gördükten sonra görürsünüz. Eğer kışın her şeyden vazgeçerseniz ilkbaharın güzelliğinden, yazın nimetinden ve sonbaharın bütünlüğünden de vazgeçersiniz.

Hayatta önemli olan parçayı değil bütünü görebilmektir.

Yaşama Yeniden Bakmak

Bir zamanlar, her şeyden sürekli şikayet eden; her gün hayatının ne kadar berbat olduğundan yakınan bir kız vardı. Hayat, ona göre, çok kötüydü ve sürekli savaşmaktan, mücadele etmekten yorulmuştu. Bir problemi çözer çözmez, bir yenisi çıkıyordu karşısına. Yine kızın bu yakınmaları karşısında, mesleği aşçılık olan babası ona bir hayat dersi vermeye niyetlendi.

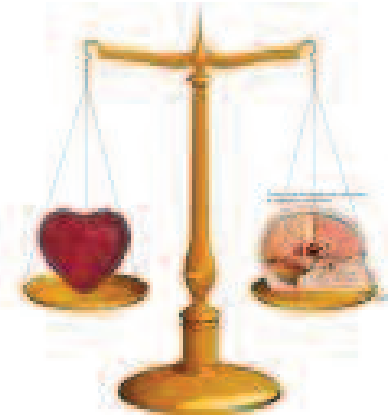
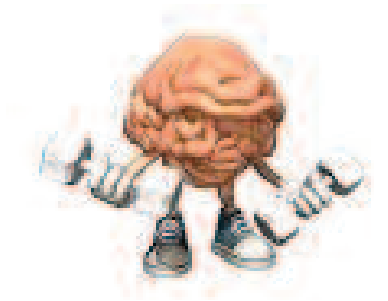
Bir gün onu mutfağa götürdü. Üç ayrı cezveyi suyla doldurdu ve ateşin üzerine koydu. Cezvelerdeki sular kaynamaya başlayınca, bir cezveye bir patates, diğerine bir yumurta, sonuncusuna da kahve çekirdeklerini koydu. Daha sonra kızına tek kelime etmeden, beklemeye başladı. Kızı da hiçbir şey anlamadı, bu faaliyeti seyrediyor ve sonunda karşılaşacağı şeyi görmeyi bekliyordu. Ama o kadar sabırsızdı ki, sızlanmaya ve daha ne kadar bekleyeceklerini sormaya başladı. Babası onun bu ısrarlı sorularına cevap vermedi. Yirmi dakika sonra, adam, cezvelerin altındaki ateşi kapattı. Birinci cezveden patatesi çıkardı ve bir tabağa koydu. İkincisinden yumurtayı çıkardı, onu da bir tabağa koydu. Daha sonra son cezvedeki kahveyi bir fincana boşalttı.

Kızına dönerek sordu: - *Ne görüyorsun?*

- *Patates, yumurta ve kahve?* diye alaylı bir cevap verdi kızı.

Uğraştığınız küçük sorunlar, büyük sorunları görmenize engel olabilir.

- *Daha yakından bak bir de, dedi baba, patatese dokun. Kız denileni yaptı ve patatesin yumuşamış olduğunu söyledi. Aynı şekilde, yumurtayı da incele.* Kız, kabuğunu soyduğu yumurtanın katılaştığını gördü. Sonunda kızının kahveden bir yudum almasını söyledi. Söylenileni yapan kızın yüzüne, kahvenin nefis tadıyla bir gülümseme yayıldı. Ama yine de olanlardan hiç bir şey anlamamıştı:

- *Bütün bunlar ne anlama geliyor baba?* diye sordu.

Babası, patatesin de, yumurtanın da, kahve çekirdeklerinin de aynı sıkıntıyı yaşadıklarını, yani kaynar suyun içinde kaldıklarını anlattı. Ama her biri bu sıkıntı karşısında farklı tepkiler vermişlerdi. Patates daha önce sert, güçlü ve tavizsiz görünürken, kaynar suyun içine girince yumuşamış ve güçten düşmüştü. Yumurta ise çok kırılıyordu; dışındaki ince kabuğun içindeki sıvıyı koruyordu. Ama kaynar suda kalınca, yumurtanın içi sertleşmiş katılaşmıştı. Ancak, kahve çekirdekleri bambaşkaydı. Kaynar suyun içinde kalınca, kendileri değiştiği gibi suyu da değiştirmişlerdi ve ortaya tamamen yeni bir şey çıkmıştı. - *Sen hangisisin?* diye sordu kızına.

- *Bir sıkıntı kapını çaldığında nasıl tepki vereceksin? Patates gibi yumuşayıp ezilecek misin? Yumurta gibi kalbini mi katılaştıracaksın?*

- *Yoksa, kahve çekirdekleri gibi, başına gelen her olayın duygularını olgunlaştırmasına ve hayatına ayrı bir tat katmasına izin mi vereceksin?*

- *Oyunun adı farkındalık. Değişmesi gereken senin yaşama bakış açın.*

(Sade Yaşam Grubu)

Paylaşım: Nurettin Tokay

Kritik-Analitik Düşünen Bir Çocuk Sahabe

Sahabeden Abdullah bin Zübeyr, çocukken sokakta arkadaşları ile oynuyordu. Sokağın başında bütün heybetiyle ve ihtişamıyla Halife Hz. Ömer (r.a.) görünmüş ve O'nun geldiğini gören bütün çocuklar kaçmışlar ve saklanmışlardı. Abdullah bin Zübeyr ise sanki oraya çakılmış gibi duruyor ve kaçmaya yeltenmiyordu. Orada öyle durarak Halife Ömer'in geçmesini bekliyordu. Onun sakin, vakarlı, cesur ve edepli tavrı, duruşu zamanın Halifesi Hz. Ömer'in dikkatini çekti. Yanına vardı ve merakla sordu:

Arkadaşların kaçıştıkları halde sen niye kaçıp gizlenmedin benden?

Aldığı cevap mükemmeldi. Abdullah bin Zübeyr (r.a.), Hz. Ömer (r.a.)'e şu cevabı verdi:

“Suç işlemedim ki senden kaçayım, yol dar değil ki sen geçesin diye yolu boşaltayım!”

http://www.firaset.net/hikaye_detay.php?&Hikaye_ID=2528

Paylaşım: Ali Savaş Çilli

Ihtisasa Saygı Şart. Eleştirel Yaklaşım Da...

Fizikçi, matematikçi, kimyacı, jeolog ve antropologdan oluşan bir heyet bir araştırma için arazide bulunmaktadır. Birden yağmur bastırır. Hemen yakındaki bir arazi evine sığınır. Ev sahibi bunlara bir şeyler ikram etmek için mutfağa geçer. Odada bulunan heyetteki herkesin dikkati, odanın ortasındaki soba üzerinde toplanır. Çünkü soba yerden 1 m. kadar yukarıdadır ve altına büyük bir taş yerleştirilmiştir. Sobanın niçin böyle kurulmuş olabileceğine dair bir tartışma başlar.

Kimyacı; *“Adam sobayı yükselterek aktivasyon enerjisini düşürmüştü, böylece daha kolay yakmayı amaçlamış.”*

Fizikçi; *“Adam sobayı yükselterek konveksiyon yoluyla odanın daha kısa sürede ısınmasını sağlamak istemiş.”* der.

Jeolog; *“Burası tektonik hareketlilik bölgesi olduğundan herhangi bir deprem anında sobanın taşların üzerine yıkılmasını sağlayarak yangın olasılığını azaltmayı amaçlamış.”* der.

Matematikçi; *“Sobayı odanın geometrik merkezine kurmuş, böylece de odanın düzgün bir şekilde ısınmasını sağlamış.”* der.

Antropolog; *“Adam ilkel topluluklarda görülen ateşe tapmanın daha hafif biçimi*

olan ateşe saygı nedeniyle sobayı yukarıya kurmuş.” der.

Bu sırada ev sahibi içeri girer ve ona sobanın yukarı da olmasının nedenini sorarlar.

Adam gayet sakin bir şekilde cevap verir:

“Boru yetmedi de ondan...”

Hangisi?

Juan, motosikleti ile Meksika sınırına gelir. Arkasındaki iki büyük çantayı gören sınır polisi şüphelenir ve içinde ne olduğunu sorar .

Juan, ‘*Yalnızca kum*’ diye yanıt verince;

Polis: - *Aç bakalım çantaları, der.*

Juan çantaları açar, polis didik didik kontrol etmesine rağmen kumdan başka birşey bulamaz çantada!

Bununla yetinmeyen polis, gece yarısına kadar kumu her tür tahlilden geçirir ancak saf kumdan başka birşey yoktur!

Polis çantalarını Juan’a geri verir ve sınırdan geçmesine izin verir.

Ertesi gün Juan motosikletinin arkasında iki büyük çantayla tekrar sınırdan geçer. Polis Juan’ı gene durdurur, didik didik arar, birşey bulamaz ve Juan’ı serbest bırakmak zorunda kalır.

Bu olay, polis emekli olana dek yıllarca devam eder!

Bir gün emekli polis Meksika’da bir barda otururken Juan’ın içeri girdiğini görür ve derhal yakasına yapışır;

- *Senin yıllardır bir şeyler kaçırdığından eminim. Çıldıracağım, geceleri uyku uyuyamıyordum senin yüzünden. Lütfen anlat bana ne kaçırdığını. Aramızda kalacağına emin olabilirsin.*

Juan gülümseyerek yanıtlar:

- *Motosiklet.*

DETAYLA BOĞUŞURKEN ÖZÜ KAÇIRMAYALIM!

Paylaşım: Mahmud Z. Ünal

Ölçüleri Yeniden Almak

Bir bilgeye sormuşlar:

- *Dünyada en çok kimi seversiniz?*
- *Terzimi severim, diye cevap vermiş.*

Soruyu soranlar şaşırmışlar:

- *Aman üstad! Dünyada sevilecek o kadar çok kimse varken, terzi de kim oluyor? O da nereden çıktı? Neden terzi? diye sormuşlar.*

Bilge bu soruya şöyle cevap vermiş:

- *Evet dostlarım ben terziyi severim. Çünkü ona her gittiğimde, benim ölçümü yeniden alır.*

Ama ötekiler öyle değildir. Bir kez benim hakkımda karar verirler. Ölünceye kadar da, beni hep aynı kalıpla ve aynı gözle görürler.”

Paylaşım: Mahmud Z. Ünal

İnsanların Anladığı Dilden Konuşmak

Sigortacının biri orduya gider. Askerler ictimadadır. Başlar anlatmaya:

- *Ben sizi sigorta yapmaya geldim. Sigorta olmayanlar savaşa gittiğinde beynine bir kurşun yerse, ailesi hiç para alamaz. Sigortalı olanların ailesine ise, devlet yüklü bir para öder. Şimdi kimler sigorta yaptırmak istiyor?*

Kimseden ses çıkmaz. İki kez daha anlatır ama yine ses çıkmaz. Sigortacı gitmek üzereyken kıdemli bir Başçavuş gelir ve:

- *Bir de ben anlatayım, ben bunların dilini konuşurum, der ve askerlere seslenir:*

- *Beyler, şimdi sigorta olup da beynine kurşun yiyenlere devletin ne kadar para ödeyeceğini duydunuz mu?*

- *Duyduk, der herkes.*

- *Şimdi hesap edin bakalım, çıkacak ilk savaşta, devlet, savaşa sigorta yaptıranları mı yoksa sigortasız olanları mı sürer?*

Paylaşım: Doğan Karaoğlu

İkinci Bölüm:

Sonuca Odaklanmak

Buz Kalıbında

Çok eski zamanlarda, elektrik, buzdolabı ve derin dondurucu henüz keşfedilmemişken, çarşılarda kalıplar halinde buz satılırmış.

Saygıdeğer bir alim, yanında dostlarıyla çarşıdan geçerken, bir buz satıcısı yüksek sesle bağıırıyormuş: *“Sermayesi erimekte olan şu adama acıyınnn!”*

Bu sözü işiten saygıdeğer alim, birden durmuş ve bir “ahh!” çekerek bayılıp olduğu yere yığılmış. Kendisini gölgeye çekip ayıltan dostları merakla sormuşlar:

“Efendim size ne oldu böyle?”

“Siz, buz satan adamın söylediklerini duymadınız mı?”

“Duyduk ama bunda böyle müteessir olacak ne var?”

“Adam eriyen üç-beş kuruşluk buz kalıbının ardından böyle feryad ediyorsa, benim eriyen ömür sermayem için feryad edip, bayılmam çok mu?”

(Artık çarşılarda böyle, “sermayesi erimekte olan” buz satıcıları yok, artık evlerde derin donduruculu buzdolapları var, ama “ömür sermayeleri” her an erimeye devam etmekte.)

Paylaşım: *Ibrahim İlhan*

Düşünmenin Kırılmayan Prangaları

Spartacus, günümüzden 2100 yıl kadar önce yaşamış ve tarihin en büyük isyanlarından birini başlatıp yönetmiş bir köledir.

O zamanların popüler ve kanlı eğlence gösterilerinden olan gladyatör dövüşlerinde güç, maharet ve ün kazanan Spartacus, gladyatör kampında kendilerini sürekli aşağılayan yöneticileri öldürerek isyan etmiş ve kolluk kuvvetleriyle çarpışa çarpışa bir dağa çekilmiştir.

İsyancılar büyük bir ordu birliğinin üzerlerine geldiğini öğrenirler. Hayatları dövüş ve ölüm ikilemine endeksli olmasına rağmen gladyatör köleler, liderleri Spartacus'un etrafını sararlar ve sorarlar:

“Planın nedir Spartacus?”

“Bir planım yok” der Spartacus.

“Nasıl planın olmaz? İsyanı sen başlattın, ordunun peşimize düşeceğini nasıl düşünemezsin? Ne yapacağız şimdi?”

Spartacus sorulara ikna edici cevaplar yetiştirmek yerine, tarihi bir cevap verir:

“Hepimiz köleydik ve isyan ettik. şimdi hepimiz hür ve eşit değil miyiz? Bunun için savaşmadık mı?”

“Evet, hür ve eşitiz.”

“O halde sizler de bir şeyler düşünün!”

Balık ve Düşünme

Düşünün! Bir deniz, göl ya da ırmağın kenarında sık sık balık tutuyorsunuz. Dönüşte bunlardan bir kısmını, muhtaç insanlara vermek gibi bir alışkanlığınız var. Bu, kuşkusuz güzel bir davranış. Fakat bundan daha güzeli; o muhtaçlardan birini veya birkaçını yanınıza alıp, onlara da balık tutma yerini, yolunu, yordamını göstermek ve öğretmek olamaz mı? Çin’li düşünür Konfüçyüs’e izafe edilen, meşhur sözü bilirsiniz: *“Yoksula gerçekten yardım etmek istiyorsanız, ona tuttuğunuz balıklardan vermeyin, balık tutmayı öğretin.”* Olta - ağ benzeri geçimi temin etmeyi kolaylaştıracak türden bir şey - imkan

Düşün-

vermek de, daha etkin ve sürdürülebilir iyilikler cümlesinden olsa gerektir. Düşünün! Gerek gündelik olaylar, gerekse insanlığı ilgilendiren temel konularda, düşüncelerinizi, yorumlarınızı arkadaşlarınıza aktarıyorsunuz. Onlar da sizden istifade ediyorlar. Bu, kuşkusuz güzel bir davranış. Fakat bundan daha güzeli, etkilisi ve sürdürülebilir olanı; doğru düşünme yöntemlerinize, oluşum ve doğrulama (geri besleme) sürecinde, düşüncelerinize dayanak teşkil eden, sağlam kaynaklara arkadaşlarınızın da ulaşmasına yardımcı olmanız olamaz mı? Tabi önce yöntemlerinizden ve kaynaklarınızdan emin olmak kaydıyla.

Paylaşım: İbrahim İlhan

Rüyadaki Padişahlığın Ne Kıymeti Var?

Padişahın biri üç beş yardımcısıyla kırlara gezmeye çıkar. Ağacın altında uyuyan birisini görünce, yanındakilere; *“Şu garibi uyandırın, yılan falan zarar verebilir”* der. Adam uyandırılınca, bakar ki karşısında padişah, başlar söylenmeye; *“Niye uyandırdınız beni. Rüyada ne güzel padişahtım, saraylarım, ordularım vardı, şöyle emrediyordum, şunları yapıyordum...”*

Bunun üzerine padişah gülerek; *“İyi ama bak kendin söylüyorsun, rüyada diyorsun, rüyadaki padişahlığın ne kıymeti var, bak gözünü açınca, bitti”* der.

Adam cevap verir:

“Benim padişahlığım gözümü açınca bitiyor, seninki gözünü kapatınca bitecek, ne farkı var?”

Kuyumcunun Cevabı

Akıllılar, işin öncesinde feryat ederler, cahiller ise işin sonunda başlarına vururlar. Sen işin başında sonunu gör ki kıyamet günü pişman olmayasın.

Birisi, bir kuyumcuya giderek; *“Altın tartacağım, bana terazini versene”* dedi.

Kuyumcu dedi ki; *“Babacığım, hadi git bende kalbur yok!”*

Adam; *“Alay etme benimle. Ver şu teraziyi”* dedi.

Kuyumcu dedi ki; *“Dükkânımda süpürge yok.”*

Adam; *“Yeter yahu, bırak alayı. Ben senden terazi istiyorum. Duymazlıktan gelme. Lafı evirip çevirme. Şakayı bırak da ver teraziyi”* dedi.

Kuyumcu dedi ki:

“Sağır değilim, sözünü duydum. Söylediğim sözleri de manasız sanma. Sözünü duydum, ama sen kuvveti, kudreti kalmamış bir ihtiyarsın. Hiç şüphem yok ki zayıflıktan elin titreyecek. Tartacağın altın da külçe değil, tozu olan, kırık dökük altın parçaları. Elin titreyecek, onları yere dökereksin, Sonra; “Bana bir süpürge ver de toza, toprağa dökülen altınımı süpüreyim” diyeceksin. Altını süpürüp bir yere toplayınca da; “Ey yiğit,

kalbur isterim” diye tutturacaksın. Ben, işin sonunu önceden gördüm. İyisi mi hadi sen başka bir yere git!”

(Mesnevi, Cilt: III, beyit nu:1622-1633)

(Karaköse Ş., 2009, Mevlana’dan Düşündüren Hikayeler, Yakamoz Yayınları)

A vibrant green field under a blue sky with white clouds. The field is a lush, rolling green, and the sky is a deep blue with scattered white clouds. The text is centered in the lower half of the image.

“İbadetin anahtarı tefekkür,
isabetli yolda olmanın alâmeti
heva, heves ve nefse muhalefettir.”

Zünnûn el-Mısrî (rh.a)

Kavanoz ve İki Fincan Kahve

Ne zaman hayatınızda bazı şeyler taşınamaz hale gelirse, ne zaman 24 saat kısa gelmeye başlarsa, o zaman “kavanoz ve 2 fincan kahveyi” hatırlayınız:

Bir gün bir profesör, masasının üzerinde birkaç kutu olduğu halde felsefe dersindedir. Ders başladığında, hiçbir şey söylemeden, önüne büyükçe bir kavanozu alır ve içersini tenis topları ile doldurur. Ve öğrencilere kavanozun dolup dolmadığını sorar. Öğrenciler ittifakla kavanozun dolduğunu ifade ederler.

Bu sefer önündeki kutulardan bir tanesinden aldığı çakıl taşlarını kavanoza döker ve çalkalar. Böylece çakıl taşları kayarak tenis toplarının aralarındaki boşlukları doldurur ve öğrencilere kavanozun dolup dolmadığını tekrar sorar. Onlar da; “Evet, doldu” derler.

Profesör masanın üzerindeki diğer kutuyu eline alır ve içindeki kumu yavaşça kavanoza döker.

Tabii ki kumlar da çakıl taşlarının aralarındaki boşlukları doldurur. Ve sorusunu tekrarlar: “Kavanoz doldu mu?” Öğrenciler de koro halinde “evet” diye bağırırlar.

Bu sefer profesör masanın altında hazır bekleyen 2 fincan kahveyi alır ve kavanoza boşaltır. Kahve de kumların arasından akıp gider.

Öğrenciler gülerler!

Profesör öğrencilerin gülüşünü destekleyerek; “Ben bu kavanozun sizin hayatınızı simgelediğini ifade etmeye çalıştım.” der ve devam eder: “Tenis topları hayatınızdaki önemli şeylerdir; dininiz, ibadetleriniz, aileniz, çocuklarınız, sıhhatiniz, arkadaşlarınız gibi. Şayet diğer şeyleri kaybetmeniz de, bu “önemli şeyler” kalır ve hayatınızı doldurur.

Çakıl taşları daha az önemli olan diğer şeyleri simgeler; işiniz, eviniz, arabanız gibi.

Kum ise hayatınızdaki diğer ufak tefek şeylerdir.”

“Şayet kavanoza önce kumu doldurursanız...” diye devam eder anlatmaya; “Çakıl taşlarına ve özellikle de tenis toplarına yeterli yer kalmaz. Aynı şey hayatımız için de geçerlidir. Vaktinizi ve enerjinizi ufak tefek şeylere harcar, israf ederseniz, önemli şeyler için vakit kalmayacaktır.

Dikkatinizi mutluluğunuz için önem arzeden şeylere çevirin.

Öncelikle tenis toplarını yerleştirin kavanoza. İşlerinizi önemine göre sıralamayı iyi bilin.

Gerisi hep kumdur.”

Bu arada bir öğrenci elini kaldırıp söz ister; “Peki hocam, o iki fincan kahve nedir?” Profesör gülerek; “Bu soruyu sorduğuna sevindim. Hayatınız ne kadar dolu olursa olsun, her zaman dostlarınız ve sevdiklerinizle bir fincan kahve içecek kadar vakit ayırın!”

Paylaşım: İbrahim İlhan

Bir Fincan Kahve, Stres ve Hayata Bakış

İş yaşamında önemli yerlere gelmiş bir grup eski mezun arkadaş, üniversitedeki hocalarından birini ziyarete gitmiş. Çeşitli konular konuşulduktan sonra sohbet, işin yaşattığı strese ve hayatın zorluklarına gelmiş.

Yaşlı üniversite hocası ziyaretçilerine kahve ikram etmek üzere mutfığa gitmiş ve değişik boy, renk ve kalitede birçok fincanın bulunduğu bir tepsiyle geri dönmüş. Kimi porselen, kimi seramik, kimi cam, kimi plastik olan fincanları ve kahve termosunu masaya koyup kahvelerini oradan almalarını söylemiş.

Tüm eski öğrenciler kahvelerini alıp koltuklarına döndüğünde hocaları onlara şunu söylemiş:

“Farkına vardınız mı bilmem, zarif görünümlü, güzel, pahalı fincanların hepsi alındı, masada yalnızca ucuz ve basit görünümlü fincanlar kaldı. Elbette ki kendiniz için en güzelini istemek ve onu almak çok normal ama işte bu demin bahsettiğiniz problemlerinizin ve stresin nedeni. Hepinizin istediği, fincan değil kahve iken, bilinçli olarak her biriniz birbirinizin aldığı fincanları gözleyerek daha iyi olan fincanları almaya uğraştınız. Yaşam kahveyse, iş, para ve mevki fincandır. Bunlar yalnızca yaşamı tutmaya yarayan araçlardır, ama yaşamın kalitesi bunlara göre değişmez. Bazen yalnızca fincana odaklanarak, içindeki kahvenin tadını çıkarmayı unutabiliyoruz.”

Paylaşım: İbrahim İlhan:

Dostluğa Dair Bir Hikaye

Bir zamanlar Afrika’da bir ülkede hüküm süren bir kral vardı. Kral, daha çocukluğundan itibaren arkadaş olduğu, birlikte büyüdüğü bir dostunu hiç yanından ayırmazdı. Nereye gitse onu da beraberinde götürürdü.

Kralın bu arkadaşının ise değişik bir huyu vardı. İster kendi başına gelsin ister başkasının, ister iyi olsun ister kötü, her olay karşısında hep aynı şeyi söylerdi: *“Bunda da bir hayır var!”*

Bir gün Kral’la arkadaşı birlikte ava çıktılar. Kral’ın arkadaşı tüfekleri dolduruyor, Kral’a veriyor, Kral da ateş ediyordu. Arkadaşı muhtemelen tüfeklerden birini doldururken bir yanlışlık yaptı ve Kral ateş ederken tüfeği geriye doğru patladı ve Kral’ın baş parmağı koptu. Durumu gören arkadaşı her zamanki sözünü söyledi: *“Bunda da bir hayır var!”*

Kral acı ve öfkeyle bağırды: *“Görmüyor musun, parmağım koptu? Hayır bunun neresinde?”*

Ve sonra da kızgınlığı geçmediği için arkadaşını zindana attırdı.

Bir yıl kadar sonra, Kral insan yiyen kabilelerin yaşadığı ve aslında uzak durması gereken bir bölgede bir kaç adamıyla birlikte avlanıyordu. Yamyamlar onları ele geçir-

diler ve köylerine götürdüler. Ellerini, ayaklarını bağladılar ve köyün meydanına odun yığdılar. Sonra da onları odunların ortasına diktikleri direklere bağladılar. Tam odunları tutuşturmaya geliyorlardı ki, Kral'ın baş parmağının olmadığını fark ettiler.

Bu kabile, batıl inançları nedeniyle uzuvlarından biri eksik olan insanları yemiyordu. Böyle bir insanı yedikleri takdirde başlarına kötü olaylar geleceğine inanıyorlardı. Bu korkuyla, Kral'ı çözdüler ve salıverdiler. Diğer adamları ise pişirip yediler.

Sarayına döndüğünde, kurtuluşunun kopuk parmağı sayesinde gerçekleştiğini anlayan Kral, onca yıllık arkadaşına reva gördüğü muameleden dolayı pişman oldu. Hemen zindana koştu ve zindandan çıkardığı arkadaşına başından geçenleri bir bir anlattı.

“Haklıymışsın!” dedi. “Parmağımın kopmasında gerçekten de bir hayır varmış. İşte bu yüzden, seni bu kadar uzun süre zindanda tuttuğum için özür diliyorum. Yaptığım çok haksız ve kötü bir şeydi.”

“Hayır” diye karşılık verdi arkadaşı. “Bunda da bir hayır var.”

“Ne diyorsun Allah aşkına?” diye hayretle bağırdı Kral. “Bir arkadaşımı bir yıl boyunca haksız yere zindanda tutmanın neresinde hayır olabilir?”

“Düşünsene, ben zindanda olmasaydım, seninle birlikte avda olurdum, değil mi?”

Ve sonrasını düşünsene!!!...”

Beyaz At

Öykü ünlü Çin düşünürü Lao Tzu'nun zamanında geçer.

Lao Tzu bu öyküyü çok sever, hatta sık sık anlatırmış.

Köyün birinde, yaşlı ve çok fakir bir adam yaşarmış. Fakat öyle dillere destan bir atı varmış ki, bu nedenle kral bile onu kıskanırmış. Ata sahip olmak isteyen kral, ihtiyara neredeyse hazinesinin tamamını teklif etmiş ama adam satmaya yanaşmamış.

Kralın her satın alma girişiminde; *“Bu at; bir at değil benim için, bir dost. İnsan dostunu satar mı?”* dermiş cevap olarak.

Yaşlı adam bir sabah kalkıp bakmış ki, at yok. Bunu duyan köylüler ihtiyarın başına toplanıp:

“Seni ihtiyar bunak. Bu atı sana bırakmayacakları, çalacakları belliydi. Krala sat-saydın, ömrünün sonuna kadar beyler gibi yaşardın. Şimdi ne paran var, ne de atın” demişler.

İhtiyar; *“Karar vermek için acele etmeyin”,* demiş. *“Sadece ‘At kayıp’ deyin. Çünkü gerçek bu. Ondan ötesi sizin yorumunuz ve verdiğiniz karar. Atımın kaybolması bir talihsizlik mi, yoksa bir şans mı, bunu henüz bilmiyoruz. Çünkü bu olay henüz bir baş-*

langıç. Arkasının nasıl geleceğini kimse bilemez.” demiş.

Köylüler ihtiyara alaycı gülücüklerle karşılık vermişler. Ama aradan 15 gün geçmeden, at bir gece ansızın dönmüş. Meğer çalınmamış, dağlara gitmiş kendi kendine. Dönerken de, vadideki 12 vahşi atı peşine takıp getirmiş. Bunu gören köylüler toplanıp ihtiyardan özür dilemişler.

“Babalık”, demişler. “Sen haklı çıktın. Atının kaybolması bir talihsizlik değil adeta bir devlet kuşu oldu senin için. Şimdi bir at sürün var.”

“Karar vermek için gene acele ediyorsunuz”, demiş ihtiyar. “Sadece atın geri döndüğünü söyleyin. Bilinen gerçek sadece bu. Ondan ötesinin ne getireceğini henüz bilmiyoruz. Bu daha başlangıç. Birinci cümlemin birinci kelimesini okur okumaz kitap hakkında nasıl fikir yürütebilirsiniz?”

Köylüler bu defa ihtiyarla dalga geçmemişler açıktan ama, içlerinden; *“Bu herif sahiden ahmak”* diye geçirmişler.

Bir hafta geçmeden, vahşi atları terbiye etmeye çalışan ihtiyarın tek oğlu attan düşmüş ve ayağını kırmış. Evin geçimini temin eden oğul, şimdi uzun zaman yatakta kalacmış. Köylüler gene gelmişler ihtiyara:

“Bir kez daha haklı çıktın, karar vermede aceleci davrandık”, demişler. “Bu atlar yüzünden tek oğlun bacağını uzun süre kullanamayacak. Sana bakacak başkası da yok. Şimdi eskisinden daha fakir, daha zavallı olacaksın” demişler.

İhtiyar; “Siz erken karar verme hastalığına tutulmuşsunuz” diye cevap vermiş. *“O*

kadar acele etmeyin. Oğlum bacağını kırdı. Gerçek bu. Ötesi sizin verdiğiniz karar. Ama acaba ne kadar doğru? Hayat böyle küçük parçalar halinde gelir ve ondan sonra neler olacağı size asla bildirilmez.”

Birkaç hafta sonra, düşmanlar kat kat büyük bir ordu ile saldırmış. Kral son bir ümitle eli silah tutan bütün gençleri askere çağırmış. Köye gelen görevliler, ihtiyarın kırık bacaklı oğlu dışında bütün gençleri askere almışlar. Köyü matem sarmış. Çünkü savaşın kazanılmasına imkan yokmuş, giden gençlerin ya öleceğini ya esir düşüp köle diye satılacağını herkes biliyormuş. Köylüler, gene ihtiyara gelmişler;

“Gene haklı olduğun anlaşıldı”, demişler. “Oğlunun bacağı kırık, ama hiç değilse yanında. Oysa bizimkiler belki asla köye dönemeyecekler. Oğlunun bacağının kırılması, talihsizlik değil, şansmış meğer.”

“Siz erken karar vermeye devam edin” demiş, ihtiyar. “Oysa ne olacağını kimseler bilemez. Bilinen bir tek gerçek var. Benim oğlum yanımda, sizinkiler askerde. Ama bunların hangisinin talih, hangisinin şanssızlık olduğunu sadece Allah biliyor.”

Lao Tzu, öyküsünü etrafında toplananlara anlatıp bitirdikten sonar şu nasihatte bulunurmuş: *“Acele karar vermeyin. O zaman sizin de herkesten farkınız kalmaz. Hayatın küçük bir parçasına bakıp tamamı hakkında hüküm vermekten kaçının. Karar aklın durması halidir. Karar verdiğiniz zaman, akıl düşünmeyi, dolayısıyla gelişmeyi durdurur. Buna rağmen akıl insanı daima karara zorlar. Çünkü gelişme halinde olmak tehlikelidir ve insanı huzursuz yapar. Oysa gezi asla sona ermez. Bir yol biterken yenisi başlar. Bir kapı kapanırken, başkası açılır. Bir hedefe ulaşırsınız ve daha yüksek bir hedefin hemen oracıkta olduğunu görürsünüz.”* (Çin Halk Hikayesi)

Basiret ve İz'an Olmayınca

Tanzimat yıllarında İç Anadolu'nun büyük şehirlerinden birinde Ulucami'de vaaz veren bir hoca vardı.

Hoca her gün kürsüden vaazını verir, sözü bitince kürsüye elini şiddetle vurur ve “Çoban çaldı düdüğü” der, kürsüden inerdi.

Bu hal senelerce devam etti. Bir gün gruptan bazıları sordular:

- Hocam, senelerdir, “Çoban çaldı düdüğü” deyip duruyorsunuz. Fakat bunun ne demek olduğunu izah etmiyorsunuz. Biz de merak ediyoruz. İzah eder misiniz? Hoca bunun üzerine anlatmaya başladı:

- Biz vaktiyle medresede talebe idik. Bir arkadaşımın bir başka köye vaaz için gidiyorduk.

Yolda bir su başında bir çoban bizi uzaktan görmüş. Sarığımızdan ve kıyafetimizden bizim medrese mollası olduğumuzu tahmin etmiş. Biz su başına varıncaya kadar, abdest alıp cemaatle namaz kılarız, diye beklemeye başlamış.

Biz varınca hemen saygıyla karşıladı ve namaz kılalım dedi. Biz de hazırlandık ve cemaatle namazı kıldık.

Çoban bize azığında ne varsa ikram etti, beraber yedik.

O zaman çoban dedi ki:

- Haydi herkes içinden bir niyet tutsun ve niyetin kabulü için beraberce dua edelim.

Herkes içinden bir niyet tuttu ve hep beraberce dua ettik, dileklerimizin kabulünü istedik. Dua bitince çoban dedi ki:

- Şimdi herkes, aklından geçirdiği duasını söylesin.

Bunun üzerine arkadaş dedi ki:

- Ben meşihat dairesine yani fetva merkezine aza olmak istedim, bunun tahakkuku için Allah'a yalvardım.

Ben de dedim ki:

- Memleketimdeki Ulucami'ye eskiden beri vaiz olmak isterdim, bunun tahakkuku için Allah'a niyaz ettim.

En son çoban dedi ki:

- Ben de Allah'ın ve Peygamberi'nin razı olduğu bir kul olarak, iman-ı kamil üzere ruhumu teslim edip cennete gitmekliğimi diledim Rabbim'den...

“Zihniyet ve şahsiyet eğitimi ancak derin tecrübesi,
engin bilgisi, temiz vicdanı, sağlam imanı, güzel ahlakı,
selim zevki, coşkun şevki, ilahi aşkı, tasavvufi neşesi olan
yüksek seviyeli, erdemli kişilerin,
zümrelerin ve çevrelerin işi...
Başka türlü maalesef iyi sonuçlar alınamıyor.

İşin ille bir yanı eksik ve gedik oluyor.
Kişilerin ya maddesi, ya manası, ya ahlakı eksik kalıyor.

Asırların tecrübesinin sonucu böyle; ülkemize yeni Yunuslar,
Mevlanalar yetiştirmek istiyorsak başka çare yok.!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
İlim ve Sanat, Ekim 1996

Aradan zaman geçti. Arkadaşım emeline nail olup fetva heyetine aza oldu. Ben de Ulu camiye vaiz oldum. Senelerdir burada vaaz ediyorum.

Bizim duamız kabul olduğuna göre çobanın da duası kabul olmuş görünüyor.

Biz dünyalık istedik, o ebedî kurtuluş istemiş, muhtemelen kurtulmuştur.

Bir çoban kadar basiretli olamadığım için hayıflanır dururum.

Demek ki ilim de yetmiyormuş, basiret ve iz'an olmayınca!

Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay

Üçlü Filtre

Sokrat'tan güzel bir KAD örneği.

Bir gün bir tanıdığı büyük filozofa rastladı ve dedi ki;

- Arkadaşınla ilgili ne duyduğunu biliyor musun?

- Bir dakika bekle, diye cevap verdi Sokrat. *Bana bir şey söylemeden evvel senin küçük bir testten geçmeni istiyorum. Buna Üçlü Filtre Testi deniyor.*

- Üçlü filtre?

- Doğru, diye devam etti Sokrat. *Benimle arkadaşım hakkında konuşmaya başlamadan önce, bir süre durup ne söyleyeceğini filtre etmek, iyi bir fikir olabilir. Bu ona 3 filtre testi dememin sebebi. Birinci filtre “Gerçek Filtresi”. Bana birazdan söyleyeceğin şeyin tam anlamıyla gerçek olduğundan emin misin?*

- Hayır, dedi adam. *Aslında bunu sadece duydum ve...*

- Tamam, dedi Sokrat. *Öyleyse, sen bunun gerçekten doğru olup olmadığını bilmiyorsun. Şimdi ikinci filtreyi deneyelim, “İyilik Filtresi”ni. Arkadaşım hakkında bana söylemek üzere olduğun şey iyi bir şey mi?*

-Hayır, tam tersi...

- Öyleyse, diye devam etti Sokrat. *Onun hakkında bana kötü bir şey söylemek istiyorsun ve bunun doğru olduğundan emin değilsin. Fakat yine de testi geçebilirsin. Çünkü geriye bir filtre daha kaldı. “İşe Yararlılık Filtresi” Bana arkadaşım hakkında söyleyeceğin şey benim işime yarar mı?*

-Hayır, gerçekten değil.

- İyi, diye tamamladı Sokrat. *Eğer, bana söyleyeceğin şey doğru değilse, iyi değilse ve işe yarar, faydalı değilse bana niye söyleyesin ki?*

Hayat Rotamızı Yeniden Belirlemek

KAD aracılığıyla hayat rotamızı yeniden belirlememiz gerekliliğini ifade eden güzel bir hilkaye.

Bir savaş gemisi karanlık ve sisli bir gecede yol alıyormuş. Derken kaptan köşkündeki komutan tam karşıda ve uzakta üzerlerine doğru gelen bir ışık fark etmiş. Hemen karşı tarafa sinyal göndererek şu mesajı geçmiş:

“Derhal rotanızı 30 derece doğuya çeviriniz.”

Karşıdan anında cevap gelmiş:

“Sen rotanı 30 derece batıya çevir!”

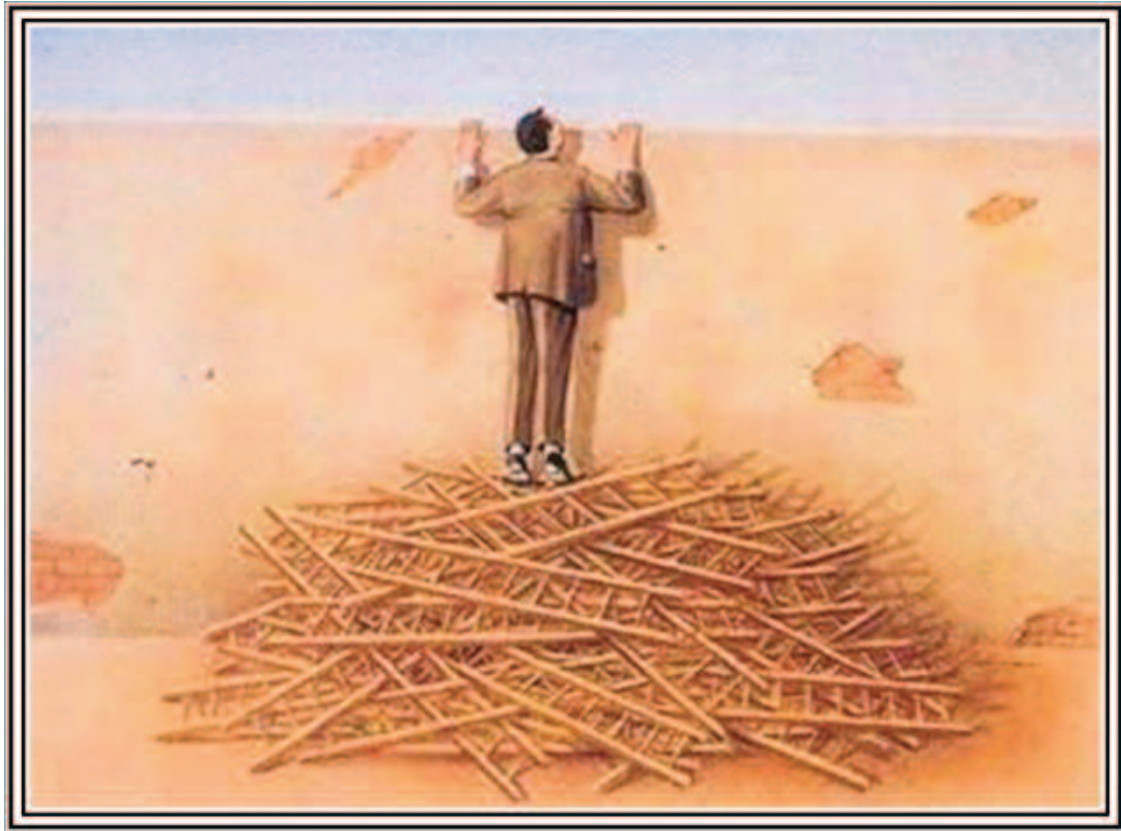
Komutan şaşırılmış, biraz da sinirlenmiş, mesajı tekrarlamış:

“Rotanı derhal 30 derece doğuya çevir, emrediyorum!”

Karşıdan cevap gelmiş:

“Asıl sen rotanı 30 derece batıya çevireceksin!”

Komutan öfkeden küplere binmiş, bir mesaj daha yollamış.

“Ben 30 yıllık kaptanım, sana son kez emrediyorum, rotanı 30 derece doğuya çevir!”

Karşıdan;

“Sen 30 senelik kaptansan ben de 20 senelik denizciyim, sen rotanı 30 derece batıya çevir.” diye cevap gelmiş.

Komutan o kadar sinirlenmiş ki, hemen mürettebata bütün topları ateşe hazır hale getirmelerini emretmiş ve son kez bir mesaj göndermiş:

“Burası bir savaş gemisi, derhal rotanı 30 derece doğuya çevirmezsen ateşe başlayacağız.”

Karşıdan gelen;

“Burası da bir deniz feneri. Sen rotanı bir an önce 30 derece batıya çevirmezsen birazdan kayalara çarpacaksın.”

İnşaallah Odur

Adam evinden çıkarken hanımına;

- *Yağmur yağarsa ormana odun kesmeye giderim, yağmazsa tarlaya giderim, de-yince, Hanımı;*

- *İnşaallah de bey, der. Adam;*

- *İnşaallah'ı mı var, yağarsa ormana yağmazsa tarlaya, der ve yola çıkar. Bir müddet gittikten sonra eşkiyalar adamın yolunu kesip her şeyini alırlar, güzelce de dövüp bir dere kenarına atarlar. Ne ormana ne de tarlaya gidebilmiştir. Adam sürüne sürüne gece yarısı evine gelir ve kapıyı çalar;*

- *Tak. tak. tak.*

İçerden hanımı seslenir:

- *Kim o?*

Perişan bir haldeki adam, zor bela cevap verir:

- *İnşaAllah benim.*

Paylaşım: *Ahmet Karahisari*

Derman Dede ve Oğulları

Bir varmış bir yokmuş. Şifalı otlardan ilaçlar yapıp satan **Derman Dede** adında bir ihtiyarcık varmış. Derman Dede fakirlerden hiç para almazmış. Onun ilaçlarını içen hastalar çabucak iyileşirmiş. Derman Dede'nin dört oğlu varmış. Dedecik oğullarına; *“Bu iş sabır işidir. Zamanı geldiğinde gerçek sabrı gösterene ilaçlarımın sırrını öğreteceğim.”* demiş.

Karanlık Yüz isminde kötü kalpli biri, Derman Dede'nin ilaçlarının ününü duymuş. Bu ilaçların formüllerini öğrenmeyi aklına koymuş. *“Böylece insanlar ilaçları benden almak zorunda kalır. Ben de pahalı fiyata satar, kısa zamanda zengin olurum.”* diye düşünüyormuş. Bir gün oğulları evde yokken gizlice gelip Derman Dede'yi kaçırmış. Neyse ki ihtiyarcık oğullarına küçücük bir not bırakmayı başarabilmiş.

Geç saatte eve gelen dört kardeş bu notu bulmuşlar. Notta sadece *‘Karanlık Yüz’* yazıyormuş. Kardeşler babalarını onun kaçırdığını anlamışlar. En büyük kardeş başlamış ağlamaya: *“Vah başımıza gelenler, vah! Biz şimdi babasız ne yapacağız, eyvah!”* İkinci kardeş onu teselli etmeye çalışıyormuş: *“Üzülme ağabeyciğim. Başa gelen çekilir.”* Üçüncü kardeş ise; *“Ben şimdi o Karanlık Yüz olacak haine gününü gösteririm!”* diyerek öfkeyle evden ayrılmış. En küçük kardeşinin; *“Bekle! İyi bir plan kurup birlikte gidelim.”* diye seslendiğini duymamış bile.

Karanlık Yüz'ün evinin etrafı tuzaklarla doluymuş. Üçüncü kardeş bu tuzaklardan birine yakalanıvermiş.

En küçük kardeşe gelince... O, ne yapması gerektiğine karar verip öyle yola koyulmuş. Önce Karanlık Yüz hakkında bilgi toplamış. Evinin etrafındaki tuzakları öğrenmiş. Sonra evi gözetlemeye başlamış. Karanlık Yüz evden çıkar çıkmaz tuzaklara dikkat ederek eve girip babasıyla ağabeyini kurtarmış. Birlikte kulübelerine dönmüşler. Derman Dede tüm çocuklarına sarılmış, sonra da şunları söylemiş:

“Evlatlarım, gerçek sabrı gösterene ilaçlarımın sırrını öğreteceğim, demiştim. En küçük kardeşiniz gerçekten sabırlı davrandı. Ağlayıp inlemedi; olanı kabullenip oturmadı; öfkeyle hareket etmedi. Sakin olup, düşündü; sonra yapması gereken en doğru işi yaptı. Ben de sırrımı onunla paylaşacağım.”

Diğer üç oğul hatalarını anlamışlar, babalarına itiraz etmemişler. O günden sonra birlikte mutlu bir hayat sürmüşler.

(Erdemler Serisi, Sabretmeyi Biliyorum, s:6-9, Timaş Yayınevi, 2009)

Üçüncü Bölüm:

Bardağın Dolu Tarafını Görebilmek

“Akla mağrûr olma Eflâtun-ı vakt olsan dahî
Bir edîb-i kâmîli gördükde tıfl-i mekteb ol.”

Nef’î

Sarhoşun Çocukları

Kasabanın birinde alkol ve uyuşturucu bağımlısı bir adam yaşamaktadır. Bu adamın hayatının büyük bir bölümü hapishanelerde geçer. Hapiste olmadığı zamanlarda da evi ve çocuklarıyla ilgilenmez. İki oğlu da anne ve baba terbiyesinden yoksun olarak büyürler.

Oğullarından biri de babası gibi alkol bağımlısıdır ve hapishanede yatmaktadır. Diğeri ise büyük bir şirketin genel müdürüdür.

Olay gazetecilerin ilgisini çeker ve bu adamla röportaj yapmaya giderler. Adam oğullarına asla farklı bir muamele yapmadığını söyler. Çünkü ikisiyle de ilgilenmemiştir.

Gazeteciler önce hapistekini ziyaret eder ve ona niçin bu durumda olduğunu sorarlar. Cevap üzücü fakat bir o kadar da açıktır :

“Babamı tanıyorsunuz, başka ne yapabilirdim ki? ”

Olayın en çarpıcı yanı, şirket yöneticisi olanın düşüncesidir. Gazeteciler onunla da röportaj yaparlar ve nasıl bu duruma geldiğini sorarlar. Cevap çok ilginçtir:

“Babamı tanıyorsunuz, başka ne yapabilirdim ki?”

Paylaşım: *Ahmet Karahisari*

Çatlak Testi

Çin’de bir adam, her gün boynuna dayadığı kalın sopanın iki ucuna astığı testilerle dereden su taşırmış evine... Bu testilerden birinin yan kısmında çatlak varmış... Diğeri ise hiç kusursuz ve çatlaksızmış.

Kusursuz testi her seferinde adamın doldurduğu suyun tümünü taşır, ulaştırırmış eve... Ama çatlak testi sızdırdığı için eve yarısı boşalmış olarak ulaştırılmış. Bu durum iki sene bu şekilde devam etmiş. Tabii kusursuz testi vazifesini mükemmel yaptığı için çok gururlanıyormuş. Zavallı çatlak testi ise suyun sadece yarısını eve ulaştırabildiği için hem utanıyor, hem de çok üzülüyormuş.

İki yılın sonunda bir gün, görevini yapamadığını düşünen çatlak testi, ırmak kenarında adama şöyle demiş:

“Kendimden utanıyorum. Şu yanımdaki çatlak nedeniyle, sular eve gidene kadar akıp gidiyor.”

Adam gülümseyerek dönmüş testiye:

“Göremedin mi? Yolun senin tarafında olan kısmı çiçeklerle dolu. Fakat kusursuz testinin tarafında hiç yok. Çünkü ben sendeki çatlağı başından beri biliyordum. Bu yüzden senin tarafına çiçek tohumları ektim. Ve her gün o yolda ben su taşıırken, sen onları

suladın. 2 senedir o güzel çiçekleri toplayıp, masamı süslüyorum. Sen kusursuz olsaydın, evimi böyle güzelleştiremeyecektim.” diye cevap vermiş.

Aslında hepimiz birer çatlak testiyiz. Her birimizin kendine has kusurları vardır. Fakat sahip olduğumuz bu kusurlar ve çatlaklardır hayatlarımızı ilginç yapan, mükafatlandıran, renklendiren..

Etrafımızdaki her kişiyi, düşünceyi oldukları gibi kabullenip; onlardaki kusurları değil, içlerindeki güzellikleri gördüğümüz zaman yarınlarımız şüphesiz daha anlamlı olacaktır.

Aynı Ortam İki Görüş

Bir ülkedeki iki büyük ayakkabı firması, araştırma yapmak üzere pazarlama müdürlerini Afrika'ya göndermiş. İki gün sonra pazarlama müdürleri fabrika sahiplerine rapor vermek üzere aramışlar:

Birinci fabrikanın pazarlama müdürü:

“Efendim buradaki insanlar ayakkabı giymiyor. Yatırıma değmez.”

İkinci fabrikanın pazarlama müdürü:

“Efendim burada kimsede ayakkabı yok. Müthiş bir pazar. Hemen çalışmalara başlayalım.”

Paylaşım: Tamer Arık

Bakış Açısı Örneği

Birinci Görüş:

“Dünyada 5 milyar gayri müslim var ve çok zenginler.

***KORKUNÇ** bir tablo, başarmak çok zor.”*

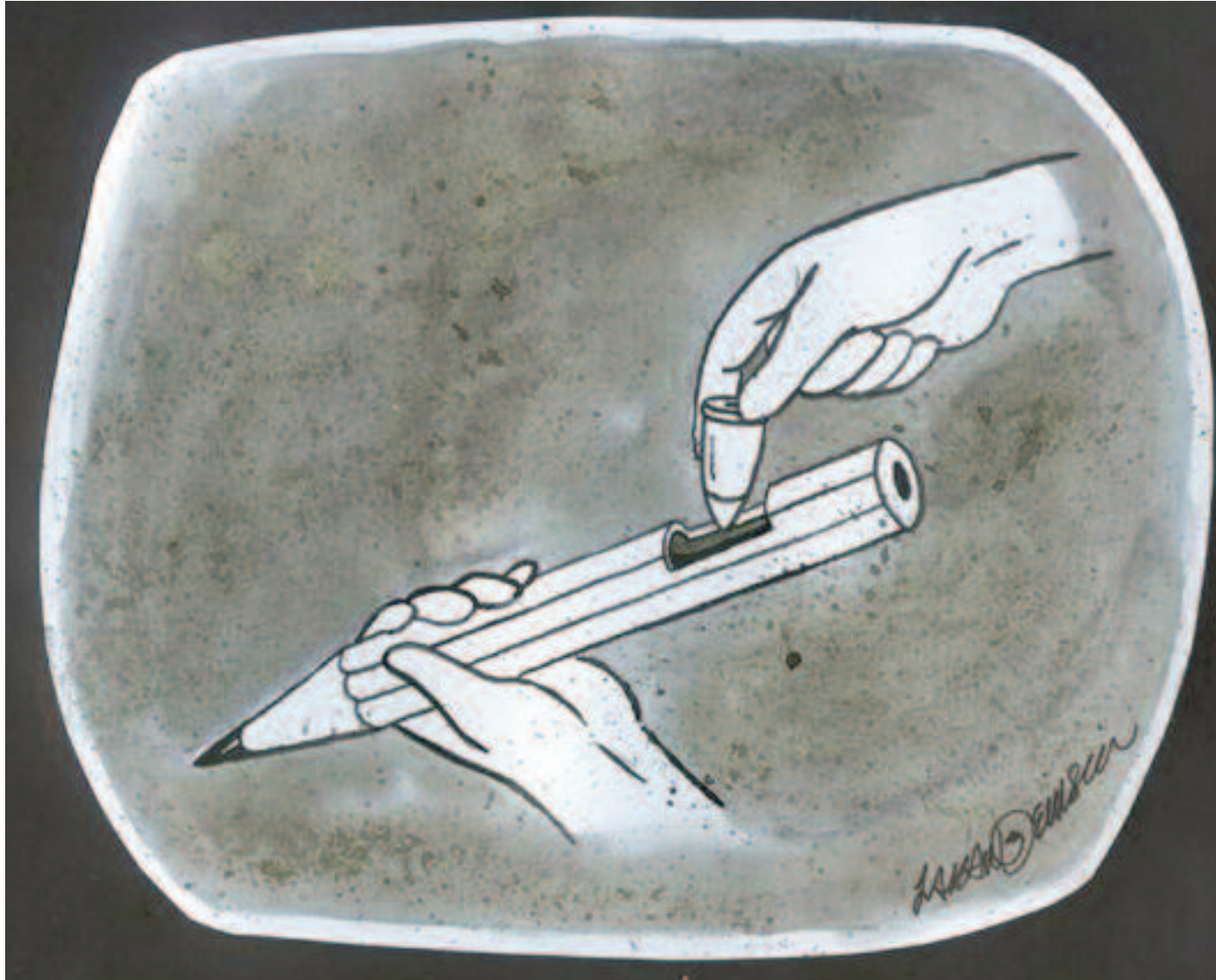
İkinci Görüş:

*“Dünyada 5 milyar **POTANSİYEL MÜSLÜMAN** var.*

Ne muhteşem bir imkan.”

İkisi de MÜMKÜN, ama birisi MAKBUL.

Paylaşım: *Yusuf Çifçi*

9.3.2017 Şelale

Allah'ın en sevdiği amel, az da olsa
sürekli olanıdır.

Dördüncü Bölüm:

Tasavvuf Büyüklerinden Özlü Sözler

“İnsanlara
akılları ölçüsünde
söz söyleyiniz.”

Hadis-i Şerif

Firasetin Şartları

Şah b. Şüca' der ki;

“Kim gözünü haramdan korur,

Nefsini şehvetlerden mahrum eder,

Batınını devamlı murakabe ile, zahirini sünnete uymakla süsler ve

Nefsini helâl yemeye alıştıırırsa,

Böyle bir kimsenin firaseti yanılmaz.”

(Kuşeyri, 2003, s.63)

Başarının Zaman ve Mekan Ötesi Tarifi

Kabri İstanbul'da bulunan velilerden Seyyid Velayet birgün bazı gençlere:

- *“Başarı nedir biliyor musunuz?”* diye sordu.

Gençler:

- *“Bilmiyoruz efendim, siz buyurun!”* dediler.

- *“Başarı öldükten sonra işe yarayan şeydir!”* dedi ve izah etti:

- *“Yani bir şey ahirette işe yaramayacaksa ona başarı denmez. Muvaffak insan kendini ateşten koruyandır. Kendini cehennem ateşinden koruyamayan kişi ne yaparsa yap-sın muvaffak olmuş sayılmaz!”*

Paylaşım: Hasan Fatih Akgüngör

Görünene Takılmadan, Asıl Görülmesi Gerekeni Görebilmek

Türkiye'nin önemli fikir adamlarından Nureddin Topçu'nun, gönül ve fikir dünyasına yeni bir yön veren hocası Abdülaziz Bekkine, (ö.1952) bir gün dostlarına:

“Mü'min dünyaya nasıl bakar?” diye bir soru sordu.

Herkes bir şey söyledi. Neticede sorunun cevabını yine kendileri verdiler:

“Mü'minin nazarı öyledir ki, dünyadaki zevk u safaya bakar, arkasındaki cehennemi görür. Yani mü'minin nazarı dünyaya takılmaz.” (Allah Dostları, 1996, c.10. s.34)

“Dünyaya takılmayan bakış” muhteşem bir tanımlama. *“Duvarın arkasını görmek”, “Olayların perde arkasını tahmin etmek”, “Kişilere-olaylara değil, senaryolara odaklanmak”, “Çok uzun vadeli plan yapmak”, “Çok ileri görüşlü olmak”, “Bakış açılarını genişletmek”....* gibi tanımlamalarla idealize edilen ileri bakış ve görüşlerin en ilerisi bile *“Dünyaya takılmayan bakış”* yanında çok geri kalır.

Dünyaya takılmak ve kapılmak, belki de yeryüzünde insanların oluşturdukları problemler yığınının temel sebeplerinden.

Paylaşım: *Ibrahim İlhan*

Saray mı Kervansaray mı?

İbrahim bin Edhem; evvel halinde Belh şehrinin padişahı olup, kırk altın kalkanlı, tantana ile önünde ve kırkı da ardında giderlerdi.

Bir gün devletin üst düzey görevlileriyle toplantı halindeyken, ani olarak heybetli bir zat kapıdan girip tahtın yanına kadar geldi! Kimse bir şey söyleyemedi. Dilleri tutuldu. İbrahim:

- *Çekil, bu saray benimdir. Sen deli misin ki buraya geldin, deyince O zat:*
- *Burası saray değil kervansaraydır. Senden evvel kimin idi dedi.*
- *Babamın. Daha evvel de dedelerimin idi.*
- *Bunlar ne oldular?*
- *Öldüler, cevabına:*
- *İşte benim dediğim. Kervansaray değil midir ki, birisi gelir, birisi gider, dedi.*

(Attar, 1983, s.30)

Paylaşım: *İbrahim İlhan*

Bir Başka Açıdan, Zalimlerin ve Zenginlerin Zahidliği

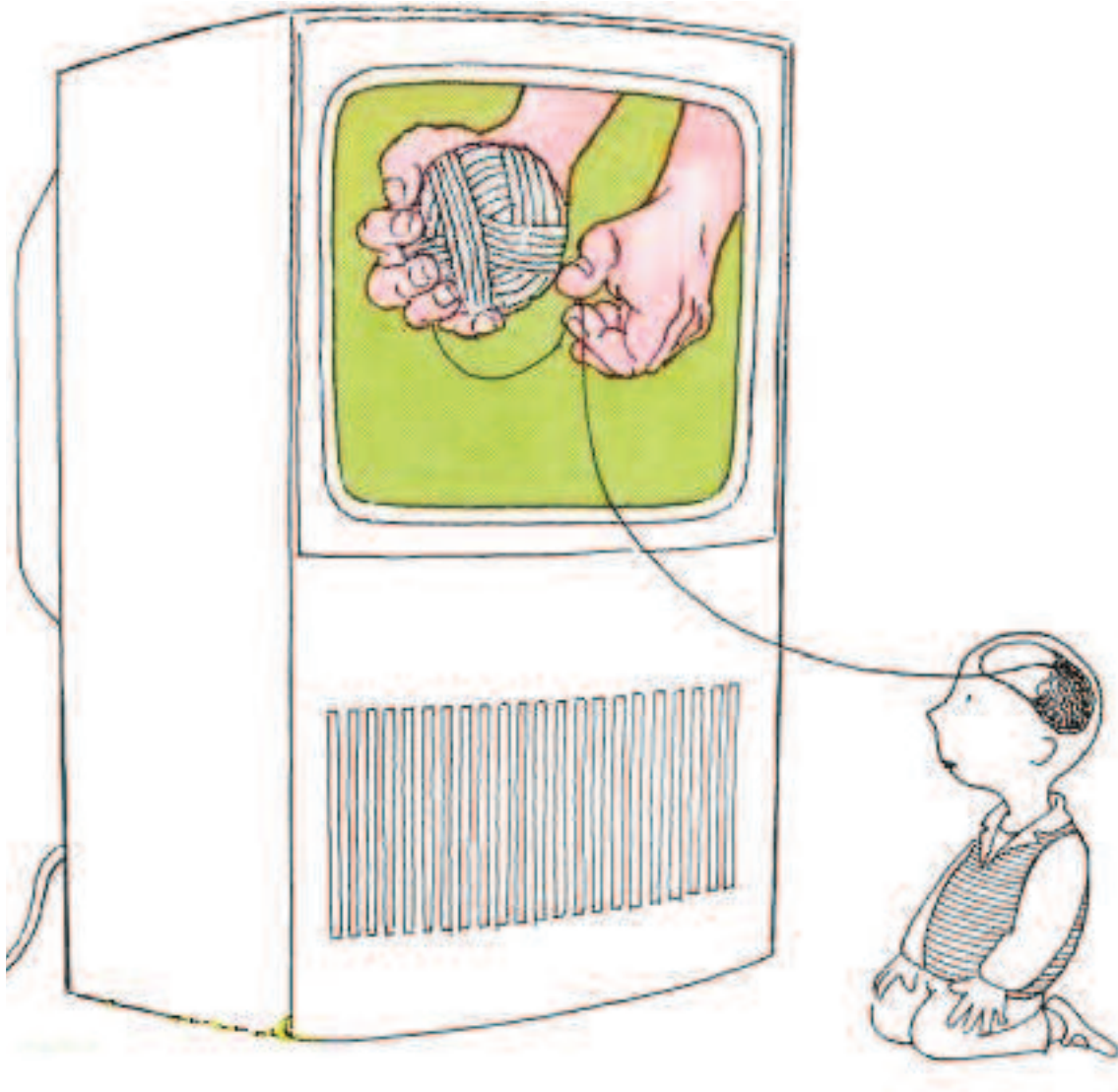
Haccac-ı Zalim bir gün Behlül Dâna'yı zor duruma düşürmek için sarayına getirtir ve ona sorar:

“Sen mi zahidsin, yoksa ben mi?”

Böyle zalim birisi için soruya ‘evet’ cevabını verse yalan olacak, ‘hayır’ derse fena halde ceza görecektir.

Hem doğruyu söylemek, hem zulümden kurtulmak, aynı zamanda hakkı ve hakikati de göstermek için, meseleye başka bir boyuttan bakarak, bu tuzaklı soruyu şöyle cevaplar:

“Zahid kişi, aza kanaat edendir. Ahirete nazaran çok az bir servet sayılacak dünya malı ile kanaat ettiğinize göre, zahid sizsiniz!” (Kütük,2006, s.98)

En Mühim Hastalığımız

Süfyân b. Hüseyin der ki:

“Bir gün İyâs hazretlerinin meclisinde bir adamı çekiştirerek bazı kötü fiillerini beyan ettim.”

İyas hazretleri bana:

“Sen cihad ve gaza kastıyla Rum (yani Anadolu) cihetine gittin mi?” dedi.

“Gitmedim” diye cevap verdim.

“Sind yahut da Hint taraflarında cihada azimet ettin mi?”

“Oralara da gitmedim” diye mukabele ettim.

“Senin elinden Rum, Sind ve Hint ahalisi olan kâfirler selamet bulmuşlar iken, mü'min kardeşin niçin selamet bulmuyor? Bundan sonra bir daha bu şekilde sözler söyleme.” diyerek bana hayatım boyunca unutamayacağım bir ders verdi.

(MEC, Başmakaleler 1, 52.)

Paylaşım: Mahmud Z. Ünal

Veli ve Gıybet

Bir büyük velî kendisini çekiştiren, gıybet eden, aleyhinde atıp tutan birilerine, bir tabak nadide güzel meyve göndermiş ve:

“Duydum ki bizi gıybet etmek suretiyle, kazandığınız kendi sevaplarınızı bizim tarafa geçiriyor, yani bize gönderiyormuşsunuz, teşekkür ederim; ben de mukabilinde size bu hediyeği gönderiyorum.” buyurmuş.

Bir diğer alim de:

“Gıybet edecek olsam, anne ve babamı gıybet ederdim, çünkü sevaplarımın ancak onlara verilmesine razı olabilirim.” demiş.

“Âb-ı pâke ne zarar vakvaka-i kurbağadan!”

(MEC, Başmakaleler 1, s.315)

“Senin hakkında iyi zanda bulunanın
zannını gerçekleştir.”

Hz. Ali (kv.)

Her Koyun Kendi Bacağından Asılır Ama...

Behlül sözünü hiç kimseden sakınmazdı. O'nun, gördüğü hataları direk ifade etmesinden rahatsız olan bazı kişiler Halife'ye şikayette bulundular:

- Bizim yaptıklarımızın ona ne zararı var? Her koyun kendi bacağından asılır.

Bunun üzerine Halife Behlül'ü çağırıp halkın şikayetlerini söyledi. Behlül hiç ses çıkarmadan sarayı terk etti.

Birkaç koyun alıp kesti ve mahallenin çeşitli yerlerine bacaklarından astı. Halk gülererek:

- Bundan başka ne beklenir ki... Yaptığı işler hep böyledir zaten, dediler.

Ancak günler geçtikçe asılan koyunların etleri kokmaya, bütün mahalleliyi rahatsız etmeye başladı. Tekrar Halife'ye gidip serzenişte bulundular. Halife Behlül'ü yeniden çağırıp niçin böyle yaptığını sordu. Behlül şu cevabı verdi:

- Sultanım, kendi bacağından asılan koyunun zararsız kalamayacağını, çevresine de kötülüğü dokunacağını onlara göstermek istedim.

Paylaşım: Tamer Arık

İbret Almak

İmam Şibli, kendini maneviyata yönelten bir olayı şöyle anlatır:

- Bir nehrin kenarında şaşkın şaşkın bekleyen bir köpek gördüm. Köpek, kuruyan ağzından dilini sarkıtmış, nefes nefese suya bakıyordu. Bir yudum su içmeye de cesaret edemiyordu.

Sebebini merak edip dikkatle baktım. Hayvan ne zaman suya eğilse, suyun içinde kendi aksini görüyor, başka bir köpek var zannıyla korkudan geri çekiliyordu. Nihayet bu işin, bir netice getirmeyeceğini anlayınca, birden kendini suyun içine attı. O kendini atınca, tehdit eden aksi de ortadan kaybolduğu için, kana kana sudan içti.

Köpeğin yaşadığı bu olaydan ibret aldım. Çünkü benim nefsim de, daima beni tehdit ediyordu; maneviyat suyundan kanasıya içmemi önlüyordu.

Birden, nefsim aynalık yapan arzu ve heves tabakasını yırttım. İşte o zaman, beni engelleyen nefsim karşımdan kayboldu. Ve ben, iman ve İslâm yolunda maneviyat suyundan doya doya içmeyi başardım. Nefsimle olan mücadele imtihanını böylelikle kazandım.

Paylaşım: Tamer Arık

Senin Kaybın Başkasının Kazancı Olabilir

Harun Reşid, bir av sırasında hedefini ıskalayınca, yanında bulunan Behlül Dâna Hazretleri:

- *İsabet oldu efendim, demiş. Büyük isabet oldu.*

Ve halifenin şaşkın bakışları arasında devam etmiş:

- *Yani kuşun hayatı açısından isabet oldu.*

Öğrenmeyi Öğrenme

Bir zamanlar bir şeyh dervişine sordu:

“Kim zeki ve kim gerçekten irfan sahibidir?”

Derviş; *“Bilmiyorum”* deyince, şeyh şöyle devam etti:

“Kendi hatalarından ders alanlar zekidir ve başkalarının hatalarından ders alanlar ise gerçekten irfan sahibidirler.”

Karşılaştığınız herkesten bir şey öğrenmeye çalışın.

(Kalp, Nefs ve Ruh, Prof. Dr. Robert Frager, s. 204)

Paylaşım: Yüksel Işık Karaman

Mantık

İmam-ı Azam (rh.a)’i Abbasi Halifesi Mansur çağırıyor:

“Seni Kûfe kadısı yaptım” diyor.

İmam-ı Azam ona;

“Ben kadılık yapmam” diye cevap veriyor.

Halife:

“Yalan söylüyorsun, yaparsın” deyince,

İmam-ı Azam:

“Benim sözüm doğru ise yapamam demektir; şayet yalan söylüyorsam, yalan söyleyen bir kimse şer’an kadı olamaz; o halde yine kadılık yapamam” demiştir.

(Nurettin Topçu - Mantık)

Paylaşım: Mesut Kilit

Gaye Hedefe Ulaşmaktır Yolda Durup Böğürtlen Yemek Değil

Bir gün Aziz Efendi Hocamız, çoğu İTÜ’de asistan olan talebelerine: *“Diyelim hacca gitmeye karar verdiniz. Hangi yolla gitmeyi tercih edersiniz ve niçin o yolla gidersiniz?”* diye sormuş.

Biri; *“Hacca deve ile giderim. Sünnete uygun olur”*, demiş.

Bir diğeri; *“Yürüyerek giderim, adım başı çok sevap kazanırım”*, demiş.

Bir başkası; *“Otobüsle giderim. Giderken yolda Urfa’ya uğrar Hazreti İbrahim’i, Şam’a uğrar Mevlana Halid-i Bağdadi hazretlerini ziyaret ederim. Büyük sahabe ve velileri ziyaret ede ede giderim”*, demiş.

Bir başka talebe; *“Deniz yolu ile giderim. Eğer gemi batarsa kul haklarım dahil bütün günahlarım affolur”*, demiş. Fakat hiçbiri uçakla gideriz dememiş.

Hocaefendi en sonunda buyurmuşlar ki; *“Beyler, ben olsam sizin yerinizde, uçakla giderim. Uçakla gayeye en kısa yoldan ulaşırsınız. Gaye haccetmek, farzı yerine getirmek. Gaye sevap kazanmak, sünnet veya ziyaret değil. Siz yolda gidiyorsunuz, gideceğiniz hedefi unutmuş, durmuş yolda böğürtlen yiyorsunuz”*, demiş.

Paylaşım: Mehmet Bozkurt

Düşünceden Varlığa

“Ey kardeş!
Sen ancak bir
düşünceden ibaretsin.
Ondan başka
neyin varsa
kemiktir, kıldır.

Eğer düşüncen, manevi
varlığın gül ise,
sen de gül bahçesisin;
diken ise,
külhana atılacak
odun gibisin.”

(Mevlâna, Mesnevi,
Terc. Şefik Can,
c. 1, 2. sh. 281)

Paylaşım: Ahmet Karahisari

Beş Huy

Hz. Ali şöyle demiştir:

Şu beş huy olmasaydı insanların hepsi iyi olurdu:

1. Cahilliğe razı olmak
2. Dünya hayatına aşkla bağlanmak
3. İhtiyaç fazlası malda cimrilik etmek
4. Hareket ve davranışlarda gösteriş yapmak
5. Kendi görüş ve düşüncesini beğenmek.

(İbn Hacer El-Askalani, Erdem Yolcusuna Uyarılar)

Paylaşım: Hüseyin Niyazioğlu

Beddua Yerine Hayır Dua

Bağdat'ta Dicle kenarında Ma'rûf-i Kerhî ile otururken aniden bir sandal içinde def çalan, oynayan, içki içen birkaç genç geçmişti.

Orada bulunanlar Ma'rûf'a;

“Onların böyle açıkca Allah’a isyan ettiklerini görmüyor musunuz? Beddua edin de helak olsunlar” dediler.

Ma'rûf ellerini kaldırıp;

“Ya Rabbi, onları dünyada nasıl sevindirdiysen, ahirette de öylece sevindir!” diye dua etti.

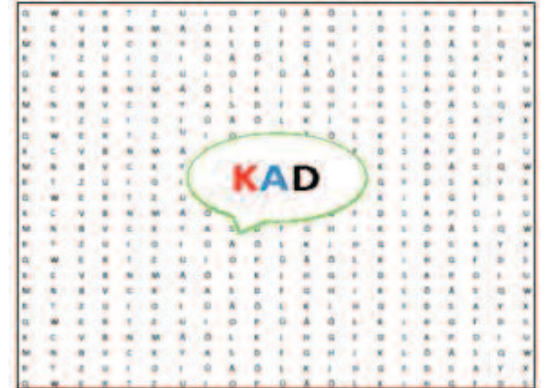
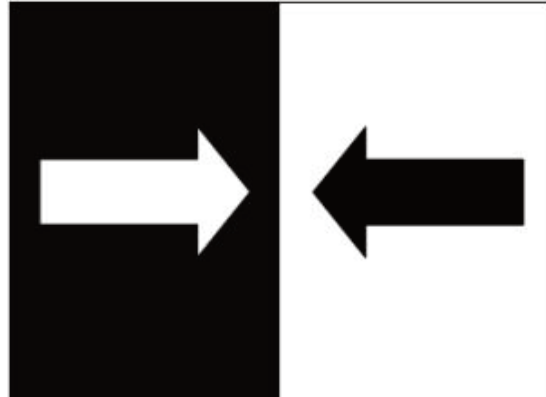
“Biz beddua et dedik, siz hayır dua ettiniz” dediler.

O da;

“Hak Teâlâ onları ahirette sevindirirse, kendilerine tövbe nasip eyler” dedi.

(Kuşeyri, 2003, s.198)

KAD Logo Yarışması'na Katılan Çalışmalardan Bazıları

Beşinci Bölüm:

Keskin Zeka Ürünü Hazır Cevaplar

“Ham düşünceleri
ancak akıl pişirir”

Firdevsî

Sigorta

İngiliz Büyükelçisi, eski Türk evlerinin dış duvarlarına asılan “*Yâ Hâfız*” (*Muhafaza Eden Rabbimiz*) levhalarını görünce dayanamamış ve Keçecizade Fuad Paşa’ya bunların ne olduğunu sormuş.

Fuad Paşa tam İngiliz’in anlayacağı dille cevap vermiş:

- *O gördükleriniz Osmanlı Sigorta Şirketi’nin levhalarıdır.*

Sultan Fatih

Fatih Sultan Mehmet, adamları ile giderken yanına sokulan dilenciye bir altın vermiş. Dilenci parayı alınca:

- *Aman Sultanım, demiş. Koskoca bir padişah, kardeşine bu kadarcık mı para verir?*

Fatih Sultan Mehmet nereden kardeş olduklarını sorunca, dilenci:

- *İkimiz de Hazreti Adem'in çocukları değil miyiz, demiş. Elbette kardeşiz.*

Sultan Fatih:

- *Bu keşfini sakın başkasına söyleme, diye gülümsemiş. Diğer kardeşlerimiz de pay isterse, sana zırnık bile düşmez.*

Paylaşım: Hüseyin Budak

Var - Yok

Adamın biri her zaman yaptığı gibi saç ve sakal traşı olmak için berbere gitti. Onunla ilgilenen berberle güzel bir sohbete başladılar. Değişik konular üzerinde konuştular. Birden Allah ile ilgili konu açıldı.

Berber: - *Bak adamım, ben senin söylediğin gibi Allah'ın varlığına inanmıyorum.*

Adam: - *Peki neden böyle diyorsun?*

Berber: - *Bunu açıklamak çok kolay. Bunu görmek için dışarıya çıkmalısın. Lütfen bana söyler misin, eğer Allah var olsaydı, bu kadar çok sorunlu, sıkıntılı, hasta insan olur muydu? Terk edilmiş çocuklar olur muydu? Allah olsaydı, kimseye acı çekertmez, kimse birbirini üzmezdi. Allah olsaydı, bunların olmasına izin vereceğini sanmıyorum...*

Adam bir an durdu ve düşündü. Ama gereksiz bir tartışmaya girmek istemediği için cevap vermedi. Berber işini bitirdikten sonra adam dışarıya çıktı. Tam o anda caddede uzun saçlı ve sakallı bir kişi gördü. O kadar dağınık görüldüğüne göre belli ki bu kişi traş olmayalı uzun süre olmuştu. Bir an durup düşündükten sonra adam berberin yanına geri döndü ve:

- *Biliyor musun ne var? Bence berber diye bir şey yok, dedi.*

Berber: - *Bu nasıl olabilir ki? Ben buradayım ve bir berberim.*

Adam: - *Hayır, yok. Şayet olsaydı, uzun saçlı ve sakallı bunca insan sokaklarda dolaşıyor olmazdı.*

Berber: - *Hımmm. Berber diye bir şey var ama o insanlar bana gelmiyorsa, ben ne yapabilirim ki?*

Adam: - *Kesinlikle doğru! Püf noktası da bu! Aynen bunun gibi, insanların O'na yönelmemesi, Allah'ın olmadığı anlamına gelmez.*

Dünya bir imtihan yeri olduğundan Allah mühlet verir ama ihmal etmez.

Tutucu Görünmekten Çekinip Tutmamız Gerekenleri Bırakıvermek Gerekmez

Modern yaşam şartları önündeki her şeyi adeta silip süpürerek her yere hakim oluyor.

Öyle ki, modernizmin oluşturduğu ekonomik, sosyal, kültürel, ruhsal hatta bedensel çıkmaz sokaklarda bir çıkış yolu aramak için sağa, sola, geriye doğru bakmak, çok yönlü düşünmek gerektiğinde, eski fakat iyi, güzel ve faydalı şeylere yönelmekte bile; “gerici”, “tutucu” damgası yeme tedirginliğiyle mütereddit davranılabiliyor.

Oysa tutucu görünmekten çekinip, tutmamız gerekenleri bırakıvermek gerekmez.

Prof. Dr. Hüseyin Hatemi Hoca’ya Hukuk Fakültesine yeni başlayan bir talebesi şunları anlatmış:

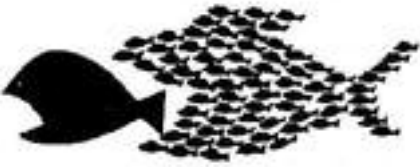
“Hocam ben sizin derslerinizi çok seviyor ve istifade ediyorum. Bu duygu ve düşüncelerimi arkadaşlarımla paylaştığımda, ‘Boşver, O bir tutucudur, bilim adamı bile olsa, bir tutucuyu sevmeye ve takdir etmeye değmez’ diyorlar. Ben de size olan sevgi ve saygı hislerimde tereddüt ediyorum.”

Ve talebesi Hocaya sormuş:

Dağınık ve amaçsız yığınları
avlamak kolaydır.

Başarılı ve kalıcı olmanın yolu
EKİP ÇALIŞMASIndan geçer.

Saatini doğruya göre ayarla!
Çünkü doğduğun an
gerçekte ölüme en yakın
olduğun andır.

“Hocam, siz gerçekten tutucu musunuz?”

Hatemi Hoca, o kendine has sakin üslubuyla tane, tane cevap vermiş:

“Tu-tu-la-na bağ-lı!”

Paylaşım: *Ibrahim İlhan*

Amerika’da Ünlü Bir Avukatın Kaybettiği Tek Dava

Ünlü bir futbolcu karısını öldürmekle suçlanıyordu. Futbolcu yakalanmıştı. Ama karısının cesedi ortada yoktu. Duruşma Amerikan filmlerindeki gibiydi. Futbolcu sanık sandalyesinde oturuyordu. Kucak dolusu parayla tuttuğu avukatı jüriyi ikna etmeye uğraşıyordu:

"Sayın jüri üyeleri, müvekkilimin suçsuz olduğuna yürekten inanıyorum.

Buna az sonra sizler de inanacaksınız. Neden mi?

Bakın, şimdi 1'den 10'a kadar sayacağım ve müvekkilimin öldürdüğü iddia edilen karısı bu kapıdan içeri girecek...

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10....."

Bütün jüri kapıya döndü.

Ama kimse girmedi içeri. Avukat bir savunma dahisiydi, öldürücü hamlesini yaptı:

"Bakın, siz de kadının öldüğüne inanmıyorsunuz. Çünkü hepiniz içeri girecek diye kapıya baktınız.

İşte kararı buna göre vermenizi talep ediyorum."

Ancak jüri ünlü futbolcuyu suçlu bulduğunu bildirdi ve dava bu şekilde sonuçlandı.

Mahkeme çıkışında avukat, bayan jüri başkanına yaklaştı:

"10'a kadar saydığımda siz de diğer üyeler gibi kapıya bakmıştınız. Neden böyle bir karara imza attınız?"

"Doğru" dedi jüri başkanı; "Ben de kapıya baktım, lakin müvekkiliniz kapıya bak-mıyordu!.."

Sultan Yüzüğü

Sultan Mahmut bir gün tüm vezirlerini toplayıp;

“Bana bir yüzük yaptırın ve üzerine öyle bir şey yazdırın ki ona her baktığımda, hüznülysem neşeleneyim, neşeliysem hüznüleneyim” diye emir buyurmuş.

Vezirler toplanmışlar, dört bir yana haber salmışlar. Sonunda bir gün yüzükle sultanın karşısına çıkmışlar.

Sultan Mahmut; *“Tamam işte bu”*, demiş.

Yüzüğün üzerinde;

“Bu da geçer yâ hû” yazıyormuş...

Usta

Ustaya başarısının sırrını sormuşlar...

“İki kelime” demiş;

- *Doğru kararlar...*

Hepimizden farklı olarak sürekli doğru kararları nasıl alabildiğini sormuşlar.

“Tek kelime” demiş;

- *Tecrübe...*

“Bu tecrübe denen şeyin sırrı ne?” diye sormuşlar.

Usta derin bir iç geçirmiş ve şöyle demiş:

- *Yanlış kararlar!*

Dua ve KAD

Bursa’da bir yaz akşamı, bir tarihi mekanın bahçesindeki çınar ağacının altında, çaylar eşliğinde koyulaşan sohbet meclisinden aşağıdaki güzel sahneyi not ettim:

Bir gün, bir mürşid zat, bir vesileyle hapse atılır. İlk başlarda bu hapis olayına bir anlam veremez. Kaldığı koğuşta sürekli duayla meşgul genç bir mahkum dikkatini çeker. Yanına yaklaşır ve sorar:

“Evladım, görüyorum ki hep dua etmekte sin, çok merak ettim; dualarında ne diliyorsun?”

Mahkum, soranın kim olduğunu bilmeksizin cevap verir;

“Efendim, Allah (cc.)’dan, bana bir Mürşid-i Kâmil zat göndermesini dilemekteyim”

Mahkumun duasının kabul edildiğini ve kendi mahpusluğunun sebebinin de bu dua olduğunu anlayan Zat;

“A evladım, ‘bana bir mürşid gönder’ diyeceğine, ‘beni bir mürşide gönder’ diye dua etseydin ya!” der.

Paylaşım: İbrahim İlhan

Ne Söylediğin Mi, Nasıl Söylediğin Mi?

Padişah, bir gece rüyasında tüm dişlerinin döküldüğünü, yemek bile yiyemez hale geldiğini görür. Sıkıntı içinde uyanır. Vezirini çağırıp sarayın rüya tabircisinin hemen huzuruna getirilmesini buyurur.

Uyku sersemi tabircibaşı yanına gelince, padişah düşünüyünce anlatıp sorar:

"Tabircibaşı, bu rüya hayır mıdır, şer midir, neye işarettir, hele bir söyle?"

Tabircibaşı biraz düşünür; sonra utana sıkıla:

"Şerdir, Padişahım" der.

"Uzun yaşayacaksınız; ama ne yazık ki, tüm yakınlarınızın gözlerinizin önünde birer birer ölüp sizi yapayalnız bıraktıklarını göreceksiniz."

Bir an sessizlik olur; ardından padişah kükrer:

"Tez atın şunu zindana, felaket habercisi olmak neymiş öğreysin!"

Tabircibaşı, yaka paça götürülüp zindana atılır. Padişah bir başka tabircinin bulunmasını emreder. Huzura getirilen ikinci tabirciye de rüyasını anlatıp sorar:

"Hayır mıdır, şer midir?" der.

İkinci tabirci de önce biraz düşünür; ama sonra yüzü aydınlanır:

"Hayırdır, Padişahım!" der. "Bu rüya, tüm yakınlarınızdan daha uzun yaşayacağınızı gösterir. Daha nice seneler boyu ülkenizi yönetebileceksiniz."

Padişah, ağzı kulaklarında buyurur: *"Bu tabirciye iki kese altın verin!"*

Başından sonuna durumu izleyenler, tabirciye sorar:

"Aslında sen de tabircibaşı da aynı şeyi söylediniz. Neden onu cezalandırdı da seni ödüllendirdi?"

Tabirci güler:

Elbette aynı şeyi söyledik; ama önemli olan, kimilerine NE söylediğin değil, NASIL söylediğindir.

Emir Makamı

Oğlu Şehzade Mehmed'in mükemmel bir şekilde yetiştiğini gören Sultan Murad, 1444'te padişahlıktan vazgeçerek oğlunu tahta geçirmiştir.

Osmanlı tahtına çocuk yaşta bir padişahın geçtiğini gören Avrupa ülkeleri, bu durumu fırsat bilerek, yeni bir sefer için büyük bir haçlı ordusu hazırlarlar. Fakat tahtta oturan, geleceğin ülkeler fatihidir. Haçlılarla çarpışacak Osmanlı ordusuna, sistemi yakından tanıyan, tecrübeli, maharetli birisinin kumandan olmasının lüzumunu görmüştür. Derhal babasına bir mektup yazmış ve O'ndan ordunun başına geçmesini istemiştir. Fatih'in davetinde şu veciz ifadeler yer almıştır:

"Eğer padişah siz iseniz, kâfirlerin hücumunu defetmek, devletinizi müdafaa etmek için gelmek vaciptir. Ve eğer biz padişah isek, size emrediyoruz, gelip ordumuzun başına geçin ve emrimize itaat etmek de sizlere vaciptir."

Bu davetten sonra ordunun başına geçen Sultan Murad, Varna savaşında maharetini ortaya koymuş ve çetin bir muharebe neticesinde haçlı ordusunu perişan etmiştir.

Oyunu kurallarına göre oyna!

Hayat bir imtihandır. Başarılı olanlar kazanır, başarısızlar kaybeder.

Başlamak bitirmenin yarısıdır.

Bazen görünen kısım gerçek olmayabilir.
Gerçeęi görmek için derinleşmek gerekebilir.

Gerçekler ancak araştırarak ve sorgulayarak anlaşılabilirler.

Kabuęu kırıp öze inmedikçe inciler sana görünmez.

Araçlar, amaca ulaşmak için vardır.

Bilmek İçin Öğrenmek

Tarih biyografisi ve monografi sahalarında erişilmesi çok güç bilgisiyle dünya çapında bir şahsiyet olan İbnülemin Mahmud Kemâl İnal'a sormuşlar:

- *Sizdeki bilginin çok azına sahip olmalarına rağmen sizden çok daha fazla tanınanlar var. Bunun sebebi nedir?*

Şöyle cevap vermiş:

- *Ben bilmek için öğrendim, onlarsa bilinmek için!*

Paylaşım: Hasan Fatih Akgüngör

Ölümü Yaşamak

Necip Fazıl 'a sormuşlar:

- Üstad özel arabanız yok mu?

Şair anında cevap vermiş:

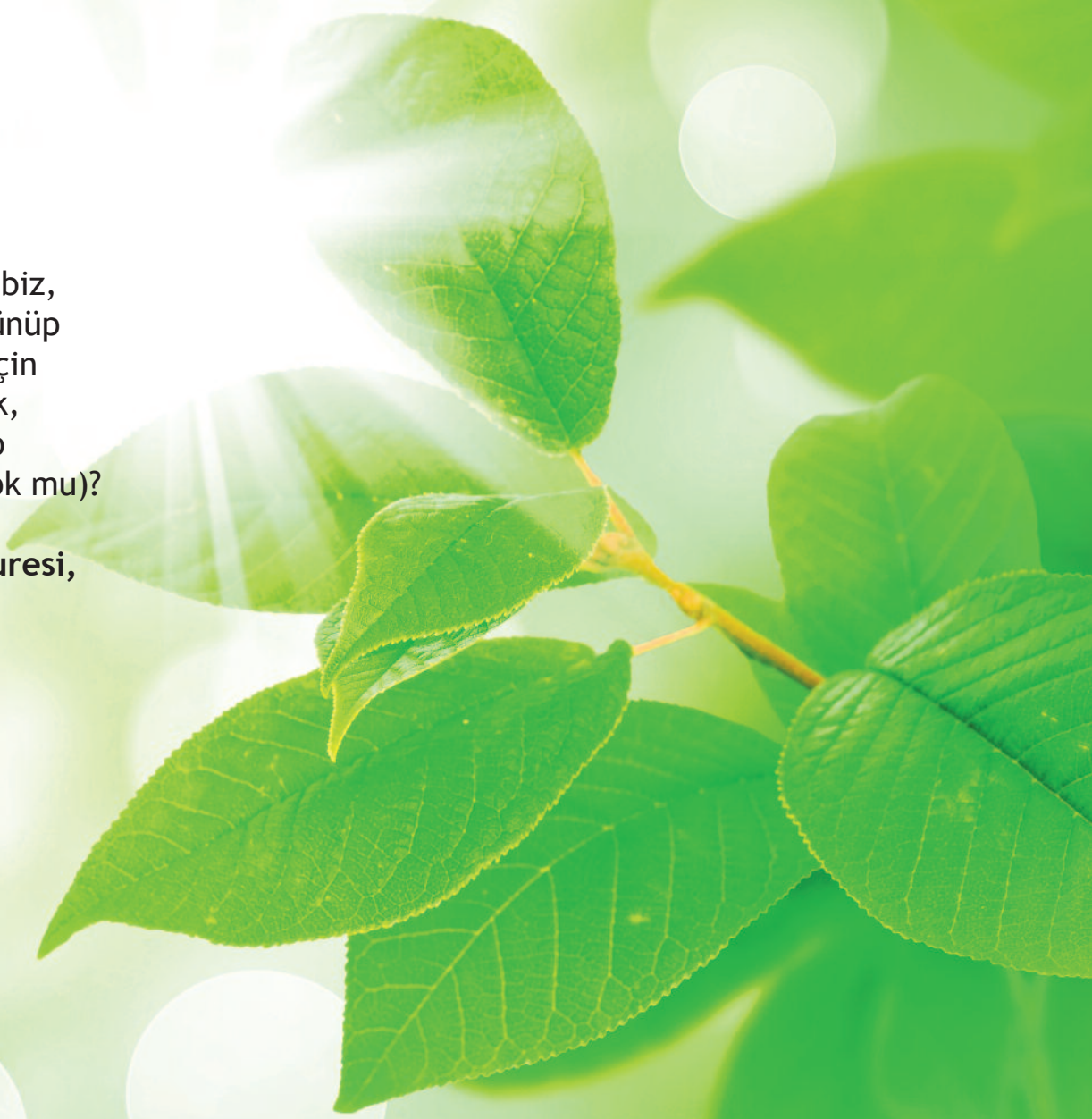
-Ona en son bineceğiz.

Ölüme her an hazır olma bilincini her an muhafaza etme becerisi...

Huş Der Dem.

Andolsun ki, biz,
Kur'an'ı düşünüp
öğüt almak için
kolaylaştırdık,
hani düşünüp
öğüt alan (yok mu)?

**54/Kamer Suresi,
Ayet-17**

Soru

Bir bilge ile bir adamın bir şeyler konuştuğunu gören biri, adam bilgenin yanından ayrılınca bilgeye sorar:

- *Ne söyledi size?*

Bilge cevap verir:

- *Duymam gerekeni...*

Adam bir şey anlamamıştır ama bozuntuya vermez ve bir soru daha sorar:

- *Siz ona ne söylediniz?*

Bilge cevap verir:

- *Bilmesi gerekeni...*

Farkındalık, Uyanık Olmak

Yaşamın anlamını kavramak için dünyayı dolaşmaya çıkan bir genç, gezdiği ülkelerden birinde ünlü bir bilgeyi ziyarete gitmişti. Gezgin genç, bilgenin yaşadığı evde, tüm duvarların kitaplarla kaplı olduğunu gördü. Fakat evi dikkatle gözden geçirdikten sonra, yerde bir kilim, duvar dibinde yatak olarak kullanılan bir sedir, ortada ise bir masa ve sandalyeden başka evde hiçbir eşyanın olmadığını gördü ve merakla sordu:

- *Neden hiç eşyanız yok? dedi. Koltuklarınız, kanepeleriniz, büfeleriniz nerede?*

Bilge, bu soruya yine bir soruyla karşılık verdi:

- *Senin de yalnızca sırtında taşıdığın küçük bir çantan var yavrum. Peki, senin eşyaların nerede? Seyahat eden genç, kendini savunurcasına yanıtladı bu soruyu:*

- *Ama ben gezginim. Gezginler fazla eşya taşıyamazlar. Sadece zorunlu ihtiyacım olan eşyalar var çantamda. Gereksiz olan eşyalar hem ağırlık olur, hem hızımı keser.*

Bilge cevabı yapıştırdı:

- *Hepimiz gezgin değil miyiz bu dünyada? Ben de bana ağırlık olacak, hızımı kesecek ve gereksiz eşyalar koymadım evime. Aynı şey değil mi?*

Paylaşım: Mustafa Şekkeli

Kritik Karar

Kısa boylu ve zayıf bir genç, yanında duran uzun boylu ve iri yapılı arkadaşına dönerek;

- *Ben senin yerinde olsam dünya ağır sıklet boks şampiyonu olurdum, demiş.*

Bunun üzerine uzun boylu ve iri yapılı genç, kısa boylu ve zayıf arkadaşına cevabı yapıştırmış:

- *Seni dünya hafif sıklet boks şampiyonu olmaktan alıkoyan ne?*

Paylaşım: *Mustafa Semih Şen*

Şahsiyet Yoksa Gerisi Sıfır

Sınıf, öğrencilerin gürültü patırtısıyla sallanırken sert görünümlü hoca kapıda beliriyor. İçeriye kızgın bir bakış atıp kürsüye geçiyor. Tebeşirle tahtaya kocaman bir (1) rakamı çiziyor.

“Bakın, bu kişiliktir. Hayatta sahip olabileceğiniz en değerli şey...” diyor.

Sonra (1)’in yanına bir (0) koyuyor;

“Bu başarıdır. Başarılı bir kişilik (1)’i (10) yapar.”

Bir (0) daha koyuyor.

“Bu beceridir. (10) iken (100) olursunuz...”

Sıfırlar böyle uzayıp gidiyor: Yetenek... Disiplin... Sevgi...

Eklenen her yeni (0)’ın kişiliği 10 kat zenginleştirdiğini anlatıyor hoca.

Sonra eline silgiyi alıp en baştaki (1)’i siliyor. Geriye bir sürü sıfır kalıyor ve diyor ki; *“Kişilik olmadan diğerleri bir hiçtir...”*

Paylaşım: Yusuf Çifçi

İyi Terzi

Terzi dükkanlarıyla dolu caddede terzilerden biri dükkanına şöyle bir tabela asmış:

"Dünyanın en iyi terzisi."

Bunu gören bir başka terzi de rekabet için tabela yazdırmış:

"Evrenin en iyi terzisi."

Gerçekte en iyi terzi olan adam da bir tabela asma ihtiyacı duymuş ve tabelaya yazdırmış:

"Caddenin en iyi terzisi."

"Caddenin en iyi terzisi" ne kadar dar bir anlam değil mi?

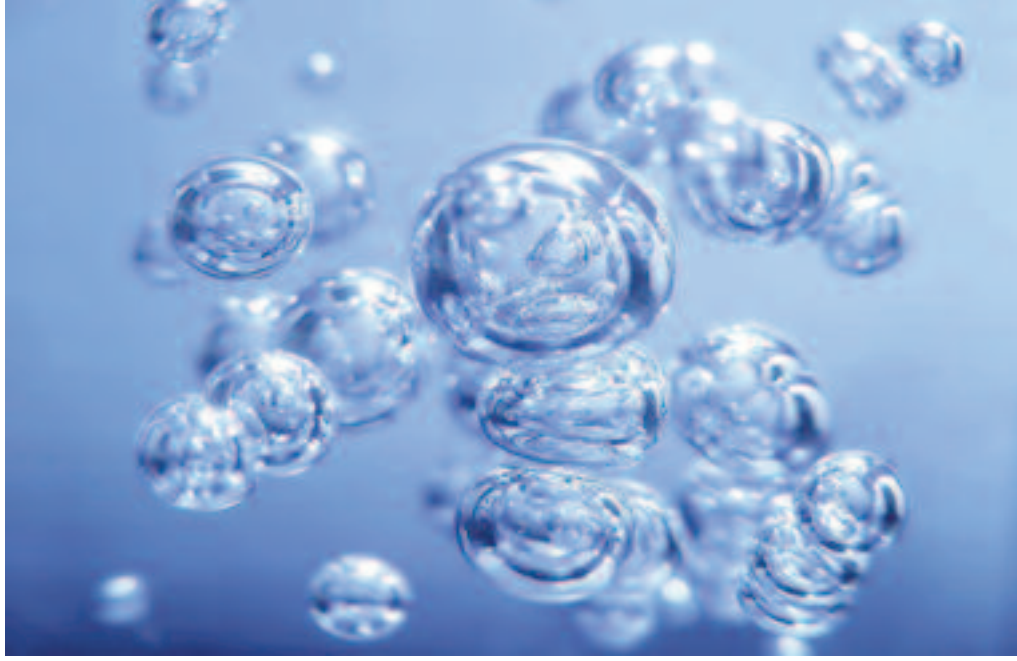
Fakat; *"Dünyanın en iyi terzisi"* ve *"Evrenin en iyi terzisi"*nin bulunduğu caddenin en iyi terzisi iseniz onlardan bile iyisiniz demektir.

Paylaşım: *Hasan Fatih Akgüngör*

İpleriniz birilerinin elindeyse esaret ve birilerine bağımlı yaşamak arasında çok fark olmasa gerek!

Alışmaktan kork! Çünkü o zaman daha güzelini aramazsın.

Farklı gibi görünse de, her şey aslına döner.

Sen ise hala oyalanmaktasın.

Neyi bekliyorsun?

İnsanı Düzeltmek

Babası oğluna hafta sonu sinemaya gitmek üzere söz verir. Çocuk hasretle hafta sonunu bekler. Hafta sonu olunca da babasının kucağına atlayarak; *“Babacığım, hani sinemaya gidecektik, söz vermiştin”* der.

Baba unutmuş olduğu sözü hatırlayarak, gitmek istemediği için çocuğunu vazgeçirme yolu ararken, yanında duran gazetede dünya haritası görür ve parçalara ayırarak çocuğuna uzatır ve der ki;

- *Şimdi bu dünya haritasını eski haline getirirsen sinemaya gideceğiz, der, nasıl olsa birleştiremez düşüncesiyle.*

Fakat çocuk beş dakika sonra gelir ve dünya haritası eski haline dönmüştür. Adam şok olur ve oğluna sorar;

- *Evladım nasıl yaptın bunu, ben dahi yapamazdım.*

İbretlik cevap gelir çocuktan;

- *Babacığım dünya haritasının arkasında bir insan resmi vardı. İNSANI DÜZELTİNCE BÜTÜN DÜNYA DÜZELDİ.*

Paylaşım: Ferhan Levent

Arslanın Dişisi De Olur

Bir zamanlar Rey şehrinde dindar, abid ve zahid bir hatun hüküm sürmüştü. Görünüşte bir erkek hükümdar olmakla beraber, yaşı küçük olduğundan söz ve idare o yaşlı hatunun elinde imiş.

Sultan Mahmud (970-1030 m.) bu hatuna bir tehdit mektubu göndererek, kendi hakimiyeti altına girmesini, parayı onun adına basıp, hutbeyi onun namına okutmasını istemiş. Aksi halde ordusuyla gelip Rey şehrinin altını üstüne getireceğini bildirmiş. O dindar ve zeki kadının cevabı ise şahane! demiş ki:

“Arslanın erkeği olduğu gibi dişisi de olur.

Allah şahit ki eğer üzerime ordu yürütürsen kaçmam, seninle savaşırım.

Eğer beni yenersen, bu sana hiçbir şey kazandırmaz. ‘Sultan Mahmud bir ihtiyar acuze ile çarpışmış’ derler, seni ayıplarlar.

Eğer ben seni yenecek olursam o zaman mahvolursun. ‘Koca Sultan Mahmud, bir ihtiyar kadına yenilmiş yahu’ derler, seni maskaraya alırlar, âleme rezil rüsva olursun.”

(MEC, Başmakaler 2, Eylül 1985, s.26)

Paylaşım: *Mahmud Z. Ünal*

Emanet

Adamın biri büyük din alimi İmam-ı Azam’a geldi. Malını emanet olarak arkadaşına verdiğini, fakat o emanetçi şahsın, aldığı malı inkâr etmekte olduğunu söyledi.

İmam-ı Azam ona:

- *Sen git, ben bu işe bir çözüm bulurum, dedi.*

Adam gittikten sonra, emanetçi şahsı yanına çağırdı:

- *Falanca yere vali aranıyormuş. Ben de seni düşündüm, ister misin? Seni teklif edeyim mi?* dedi. Adam bu teklifi sevinerek kabul etti.

İmam-ı Azam, daha sonra mal sahibini çağırdı. Hemen emanetçiye gitmesini ve ona:

- *Unuttuğunu sanıyorum. Sana şu miktarda mal emanet etmiştim. Onu şimdi geri vermezsen, meseleyi İmam-ı Azam’a açacağım, demesini istedi.*

Emanetçi kişi, mal sahibinin İmam-ı Azam’a gidip meseleyi anlatmasını istemedi. Valilik görevi elinden kaçabilirdi. Bu düşünceyle, emanet aldığı malı hiçbir zorluk çıkarmadan hemen geri verdi.

Ertesi gün de, İmam-ı Azam’a gelerek valiliğe atanma durumunun ne olduğunu sordu. İmam-ı Azam’ın kendisine verdiği cevap şöyleydi:

- Ben seni başka bir görev için saklıyorum. Şimdilik ismini vermedim.

Adam, şaşkın vaziyette İmam-ı Azam’ın yanından ayrıldı. Sahibine geri verdiği değerli mallara mı, yoksa elinden kaçırdığı valilik görevine mi; hangisine üzüleceğini bilemiyordu.

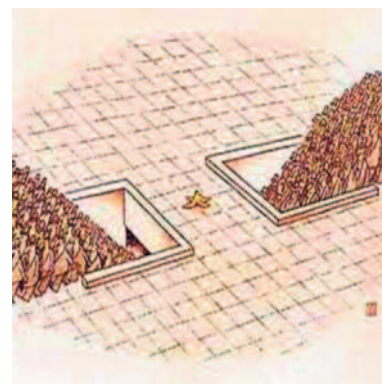
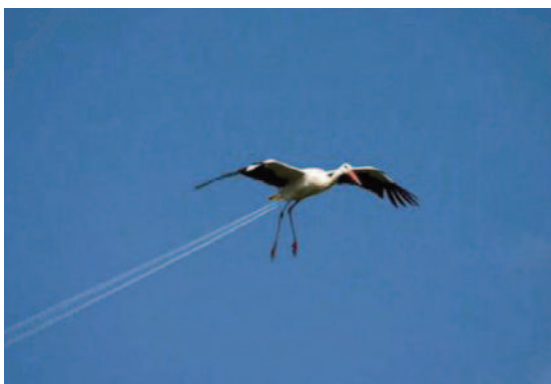
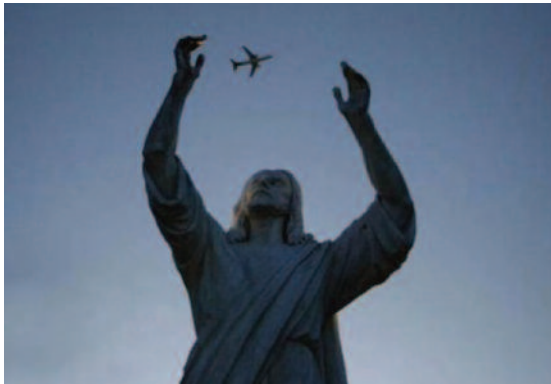

Taşınmaz gibi görünen yükler birlikte yüklenince hafifler.

Baktıklarında bütünü görebilenler farkında olabilirler.

Bir açıdan bakanlar gölgesini,
değişik açılardan bakabilenler ise kendisini de görürler.

Gerçek renkler ancak bakmasını bilenlere görünür.

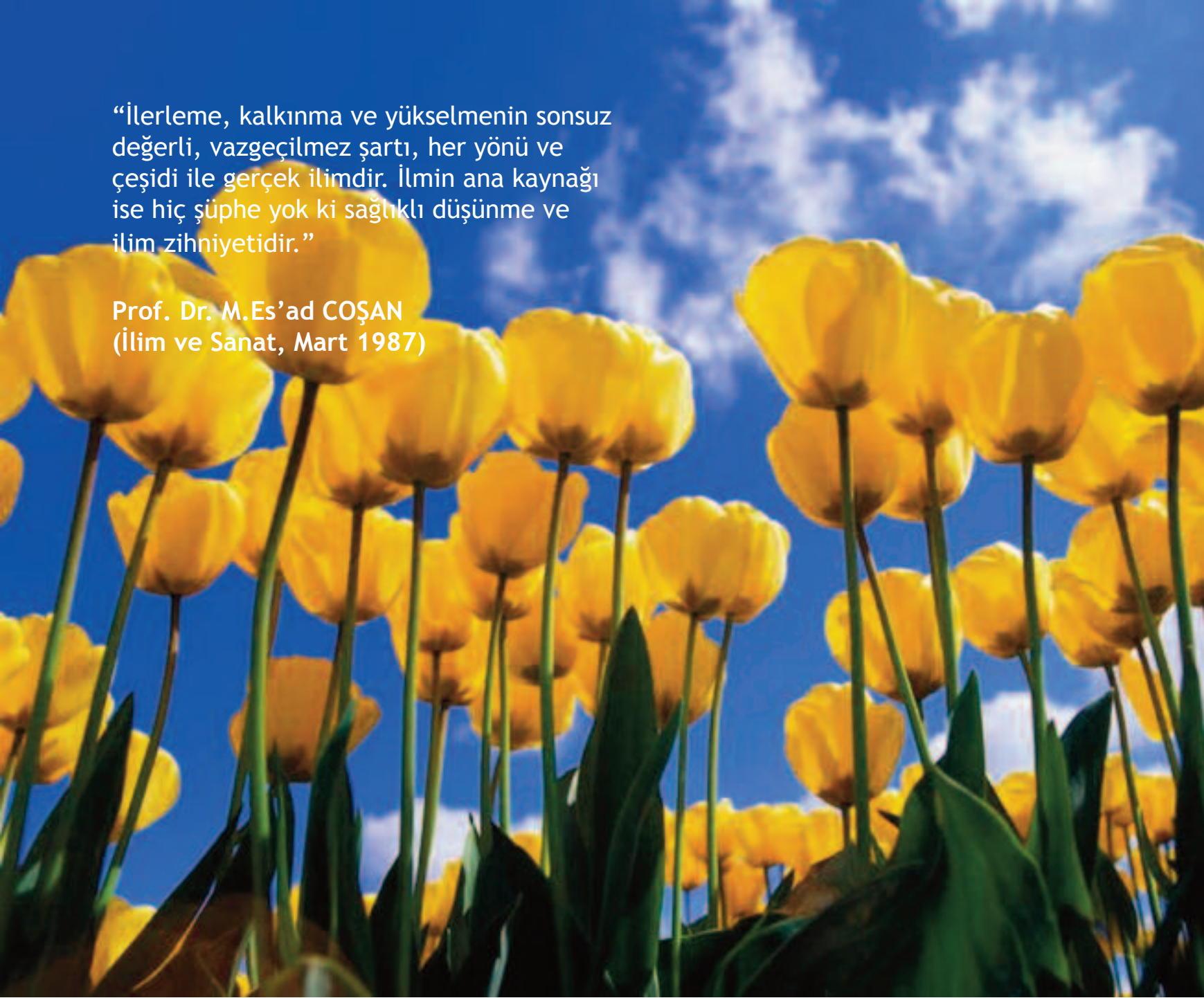

Altıncı Bölüm:

Öğretilmiş Çaresizlik

“İlerleme, kalkınma ve yükselmenin sonsuz değerli, vazgeçilmez şartı, her yönü ve çeşidi ile gerçek ilimdir. İlmin ana kaynağı ise hiç şüphe yok ki sağlıklı düşünme ve ilim zihniyetidir.”

Prof. Dr. M.Es’ad COŞAN
(İlim ve Sanat, Mart 1987)

Ne Kadar Yüksekçe Zıplayabilirsiniz?

Pireleri eğitmeye çalışanlar bir yönüyle garip, bir yönüyle de akla yatkın bir şey gözlemlediler. Üstü kapalı bir kutuya koyulan pireler zıplayıp tekrar tekrar kutunun tavanına çarpıyorlardı. Fakat bir müddet sonra ilginç bir şey oluyordu. Pireler zıplamaya devam ediyor, ama bu defa tepeye vuracak kadar yüksekçe zıplamıyorlardı. Belli ki, tavana vurduklarında canlarının yanması onları bundan alıkoyuyordu...

İşin ilginç tarafı işte burada başlıyordu. Kutunun üstündeki tavan kaldırıldığında pireler zıplamaya yine devam ediyorlardı. Ama hiçbir zaman kutunun dışına atlamaya çalışmıyorlardı. Çünkü isteseler de atlayamıyorlardı. Bunun nedeni ise basitti: Kendi kendini daha yüksekçe zıplayamayacaklarına şartlandırmışlardı. Ama bir müddet sonra, şartlandırmadan vazgeçtiklerinde istedikleri kadar zıplamaya yine başlıyorlardı.

Çoğu kez, biz insanların başına da aynı şey gelmiyor mu? Kendimizi öncelikle kendimiz sınırlıyoruz ve ulaşabileceğimiz hedeflere ulaşamayacağımızı düşünüp bir anlamda kendimizi başarısızlığa şartlandırıyoruz. Tıpkı pireler gibi daha yüksekçe zıplayamayacağımıza inanıyoruz. Zıplayamadığımız zaman da “Bak gördünüz mü, ben zaten o kadar yüksekçe zıplayamam” deyiveriyoruz.

Yapacağımız şey çok basit: Öncelikle kendimizi iyi tanımak, hedefimizi tanımlamak, sonra da ona yetiyeceğimize inanmak. Ve elbette ki var gücümüzle zıplamak...

Paylaşım: *Ahmet Karahisari*

Kelebek Anlayışı

Bir sabah ofisime giderken, arabamı koyduğum garajda yaşadığım küçük bir olaydan harika bir ders aldım.

Garaj kapısını açınca, kanatlarını açmış, çırpınıp duran bir kelebekle karşılaştım. Dışarı çıkmaya çalışıyor, habire kapalı camlara çarpıp duruyordu.

Kelebeğin dışarı çıkmasına yardım etme düşüncesiyle, garaj kapısını iyice açtım. Ama bu, işe yaramadı. Tam aksine, garaj kapısının açılırken çıkardığı sestən ürken kelebek, daha yüksekte uçmaya başladı ve bir örümcek ağına dolandı. Bu kez, uzun saplı bir süpürge'nin yardımıyla, onu ağdan kurtarmaya ve süpürgeyle dürterek dışarı çıkarmaya çalıştım. Gene olmadı.

Kelebek, dışarı çıkması için tek yolun, şeffaf oldukları için dışarıyı gösteren ama gerçekte kapalı olan camlar olduğunu sanıyor olmalıydı. Yine, dışarı çıkmak için cama çarpıp durmaya başladı. Oysa, birazcık başını aşağı eğse, onun dışarı çıkması için kocaman bir kapının açıldığını görecekti.

Ne var ki, bütünü göremeyip sadece bir noktaya odaklandığı için, kendisini garajın içinde tutsak kalmaya mahkum etmişti...

(Joie Lake)

Paylaşım: Ahmet Karahisari

Deney Adı: 5 Maymun

Amaç: Maymunlarda şartlanma miktarını ölçmek ve insanlarla arasındaki farkı görmek...

Bir kafese beş maymun koyarlar. Ortaya bir merdiven ve tepesine de iple bağlı bir salkım muz asarlar. Her bir maymun merdivene çıkıp muza ulaşmak istediğinde dışarıdan üzerine soğuk su sıkarlar...

Her maymun aynı denemeye girdiğinde buz gibi soğuk su ile ıslatılır. Bütün maymunlar bu denemeler sonunda ıslanmayı tecrübe etmiş olurlar. Bir süre sonra muzlara hareketlenen maymunlar diğerleri tarafından engellenmeye başlanır.

Suyu kapatıp maymunlardan biri dışarı alınıp yerine yeni bir maymun konur. Yeni maymunun ilk yaptığı iş muzlara ulaşmak için merdivene tırmanmak olur. Fakat diğer dört maymun buna izin vermez ve yeni maymunu döverler.

Daha sonra ıslanmış maymunlardan biri daha kafesten alınır ve yerine yeni bir maymun konur. Ve merdivene ilk yaptığı atakta dayak yer. Bu ikinci yeni maymunu en şiddetli ve istekli döven ilk yeni maymundur.

Islak maymunlardan üçüncüsü de değiştirilir. Üçüncü yeni gelen maymun da ilk atışığında cezalandırılır. İlk gelen iki maymunun yeni geleni niye dövdükleri konusunda bir

fikirleri yoktur ama dövmektedirler.

Son olarak da kafesteki ıslanan son maymun olan dördüncü ve beşinci de değiştirilir. Tepelerinde bir salkım muz asılı olduğu halde artık hiçbir maymun merdivene yaklaşıp muzları almak için hamle yapamamaktadır.

NEDEN mi? Çünkü buna organizasyonel negatif öğrenme denir... İnsanoğlu için de tüm bunlar aynen geçerlidir.

(Kaynak; Harry Harlow adında maymunlarla çalışmış Amerikalı bir psikologtan bahsediyor ama deneyin gerçekten yapıp yapılmadığı konusunda belirsizlikler var.)

Esas Akıl

Bir akıl hastanesini ziyareti sırasında, adamın biri sorar:

- *Bir insanın akıl hastanesine yatıp yatmayacağını nasıl belirliyorsunuz?*

Doktor:

- *Bir küveti su ile dolduruyoruz. Sonra hastaya üç şey veriyoruz. Bir kaşık, bir fincan ve bir kova. Sonra da kişiye küveti nasıl boşaltmayı tercih edeceğini soruyoruz. Siz ne yapardınız?*

Adam:

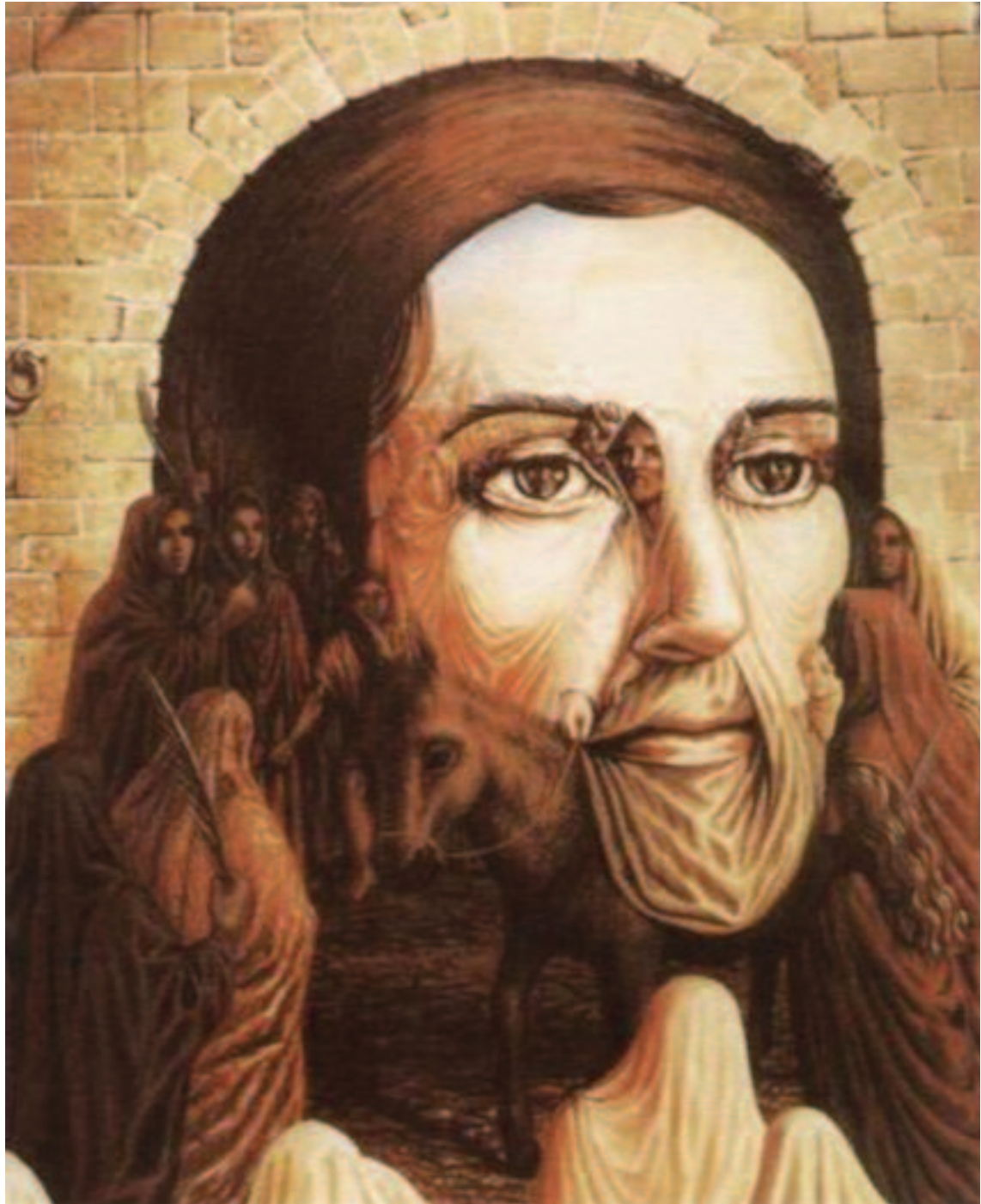
- *Ooo! Anladım. Normal bir insan kovayı tercih eder. Çünkü kova kaşık ve fincandan büyük.*

- *Hayır, der doktor.*

- *Normal bir insan küvetin tıpasını çeker.*

BİZE SUNULANLARIN DIŞINDA DA ÇÖZÜM BULABİLMEKTİR AKIL.

Paylaşım: Mahmud Z. Ünal

Olmayan Engellere Takılmama

Bir gün, akıl hastanesinde iki deli konuşuyormuş. Biri demiş ki;

- *Git şu arka tarafa bak, duvar yüksekse altını kazıp kaçarsınız. Eğer duvar alçaksa üstünden atlarız.*

Deli gidip arka tarafa bakmış. Koşa koşa gelmiş:

- *Sanırım biz buradan kaçamayacağız.*

- *Neden?*

- *Çünkü arkada duvar yok...*

Paylaşım: Hasan Fatih Akgüngör

Algıyı Şartlandırma Hilesi

Adamın biri, salon dolusu bir topluluk önüne çıkarak, onlarla basit bir oyun oynayacağını söyler. Ve şöyle devam eder:

- Arkadaşlar, içinizden birinin saatini alacağım. Saati, bu topluluk içinden bir başkasının cebine saklayacağım. Ve birinizden saati bulmasını isteyeceğim. Bunun için kim gönüllü olmak ister?

Kalabalıktan bir kişi el kaldırır, saatini verir ve salon dışına çıkar. Gerçekten konuşmacı saati, herhangi birine verir ve şöyle der:

- Bu arkadaşımız geldiğinde, benim yönlendirmelerimle saati bulacaktır. Aslında bulduran ben olacağım. Ancak, yönlendirmemiz sonucu, arkadaşımız kendi saatini bulacak ve ona şu soruyu soracağız; ‘saati kim buldu?’ O da; ‘ben buldum’ diyecek.

Salon dışındaki kişiyi çağırır ve:

- Şimdi saatinizi bulacaksınız. Ancak, kurallar gereği benim talimatlarıma uyacaksınız, der.

Konuşmacı devam eder;

- *Şimdi şu sağ taraftaki grubu eleyiniz. Oyuna katılan kişi;*

- *Tamam, eledim, der. Konuşmacı;*

- *Şimdi de sol taraftakini...*

Oyuna katılan kişi;

- *Tamam, eledim, der. Konuşmacı;*

- *Arkadaki beş sırayı... öndeki beş sırayı..., derken son üç kişi kalır.*

- *Şimdi sağdakini... Şimdi de soldakini eleyiniz.*

Ve oyuncu saatini geriye kalan son kişide bulur. Konuşmacı;

- *Saati kim buldu, diye sorar.*

Oyuncu;

- *Tabii ki BEN, der.*

Salonu bir kahkaha alır... Ve oyuncu neye uğradığını bir türlü anlayamaz.

Konuşmacı, daha sonra durumu izah eder...

Yedinci Bölüm:

İnancın Gücü

Ah nice bir uyursun uyanmaz mısın
Göçtü kervan kaldın dağlar başında
Çağırır tellallar inanmaz mısın
Göçtü kervan kaldın dağlar başında

Emir hac göçeli hayli zamandır
Muhammed cümleye dindir imandır
Delilsiz gidilmez yollar yamandır
Göçtü kervan kaldın dağlar başında

Yunus sen bu dünyaya niye geldin
Gece gündüz Hakkı zikretsın dilin
Evliyaya uğramaz ise yolun
Göçtü kervan kaldın dağlar başında

Yunus Emre

Doğru Tüccarın Faydası

Kendi halinde bir tüccardı. Bir gün kumaşları gemiye yükledi. Endonezya'ya gitti ve oraya yerleşti. İşini orada devam ettirdi. Kumaşları kaliteliydi. Tam da o bölge halkının aradığı cinstendi. Kendisi kanaat sahibi bir insandı. Kazancı az olsun, temiz olsun düşüncesindeydi.

Bir gün geç geldi iş yerine. Ama kasada fazlaca para vardı. Belli ki, tezgâhtar iyi bir kâr elde etmişti sattığı mallardan. Merak etti, sordu:

- *Hangi kumaşlardan sattın?*

- *Şu kumaştan efendim.*

- *Metresini kaç verdin?*

- *On akçeye.*

- *Nasıl olur? dedi tüccar. Beş akçelik kumaşı on akçeye nasıl satarsın? Bize hakkı geçmiş adamcağızın. Görsen tanır mısın onu?*

Tezgâhtar gitti, müşteriyi buldu, getirdi.

Dükkân sahibi müşteriye karşısında görür görmez helâllik istedi ve fazla parayı müşteriye uzattı. Müşteri şaşırılmıştı. Böyle bir durumla ilk defa karşılaşılıyordu.

- *Ne demekti hakkını helâl et?*

Olay kısa sürede dilden dile dolaştı. Çok geçmeden kralın kulağına kadar vardı.

Sonunda kral kumaş tüccarını saraya çağırdı ve sordu:

- *Sizin bu davranışınızı daha önce biz ne duyduk, ne de gördük. Bunun aslı nedir?*

- *Ben, dedi tüccar, Müslüman'ım. İslâm dini böyle emreder. Müşterinin bana hakkı geçmişti. Dolayısıyla kazancıma haram girmişti. Ben sadece bir yanlış düzelttim.*

Kral: - *İslâm nedir, Müslümanlık nedir?* gibi peş peşe sorular sordu. Tüccar, birer birer soruları cevapladı. Kral ilk defa duyuyordu böyle bir dinin varlığını. Fazla zaman geçirmeden İslâm'ı kabul etti. Daha sonra kısa süre içinde de halk Müslüman oldu.

250 milyonluk nüfusa sahip olan bugünkü Endonezya'nın Müslümanlığı kabul etmesindeki sır sadece beş akçelik bir kumaş ve hakkaniyete uygun küçük(!) bir davranış idi... Yapılan tek şey vardı sadece: İnandığı gibi yaşamak, sahip olduğu güzellikleri çevresiyle paylaşmaktı.

Efendimizin müjdesi herkese açık: *“Doğru ve güvenilir tüccar, kıyamet gününde peygamberler, sıddıklar (doğrular) ve şehitlerle beraberdir.”* Yani, asıl olan söz dili değil, hal diliydi. Konuşmaktan çok yaşamaktı. İnandığı gibi anlatmaktan ziyade inandığı gibi yaşamaktı...

Paylaşım: Ahmet Karahisari

Başarının Görünmeyen Yanı

San Francisco Körfezi'ndeki bir okulda, okul müdürü üç öğretmeni çağırıp şöyle demiş:

“Siz üç öğretmen, sistemde en iyi ve en uzman kişiler olduğunuz için, doksan tane seçkin üstün zekalı öğrenciyi size vereceğiz. Bu öğrencilerin gelecek yıl da hızlarını korumalarını sağlamanızı ve çok şey öğrenmelerini bekliyoruz.”

Üç öğretmen, öğrenciler ve veliler bunun çok iyi bir fikir olduğunu düşünmüşler. O okul dönemi, hepsinin özellikle hoşuna gitmişti. Okul bittiği zaman öğrenciler, diğer öğrencilere göre yüzde 20-30 daha başarılıydı. Yıl sonu geldiğinde müdür üç öğretmeni çağırıp onlara;

“Bir itirafta bulunmak istiyorum. En zeki öğrencilerin 90'ı sizde değildi. Onlar ortalamanın biraz üstünde öğrencilerdi. 90 öğrenciyi sistemden tesadüfen seçtik.”

Öğretmenler, doğal olarak öğrencilerde görülen başarının kendi istisnai öğretme becerilerine bağlanması gerektiği sonucuna vardı.

“Bir itirafım daha var.” dedi müdür: “Siz de en parlak öğretmenler değilsiniz. İsimlerinizi bir şapkanın içine doldurduğum kâğıtların arasından rastgele seçtim. SİZ İNANDIĞINIZ İÇİN BAŞARILI OLDUNUZ.”

Paylaşım: Ferhan Levent

Gelişim Yeniliktir

Kartal, kuş türleri içinde en uzun yaşayanıdır. 70 yıla kadar yaşayan kartallar vardır. Ancak bu yaşa ulaşmak için, 40 yaşlarındayken çok ciddi ve zor bir kararı vermek zorundadır.

Kartalin yaşı 40'a dayandığında pençeleri sertleşir, esnekliğini yitirir ve bu nedenle de beslenmesini sağladığı avlarını kavrayıp tutamaz duruma gelir. Gagası uzar ve göğsüne doğru kıvrılır. Tüyleri kartlaşır, kalınlaşır ve kanatlarına takılmaya başlar.

Artık kartalın uçması iyice zorlaşmıştır.

Dolayısıyla kartalın burada iki seçimden birisini yapması gerekir. Ya ölümü seçecektir ya da yeniden doğuşun acılı ve zorlu sürecini göğüsleyecektir. Bu yeniden doğuş süreci 150 gün kadar sürecektir.

Bu yönde karar verirse kartal bir dağın tepesine uçar ve orada bir kaya duvarda, artık uçmasına gerek olmayan bir yerde yuvasında kalır.

Bu uygun yeri bulduktan sonra kartal gagasını sert bir şekilde kayaya vurmaya başlar. En sonunda kartalın gagası yerinden sökülür ve düşer. Kartal bir süre yeni gagasının çıkmasını bekler. Gagası çıktıktan sonra bu yeni gaga ile pençelerini yerinden söker çıkarır. Yeni pençeleri çıkınca kartal bu kez eski kartlaşmış tüylerini yolmaya başlar.

“Aşka uęma
kanatların yarar...”

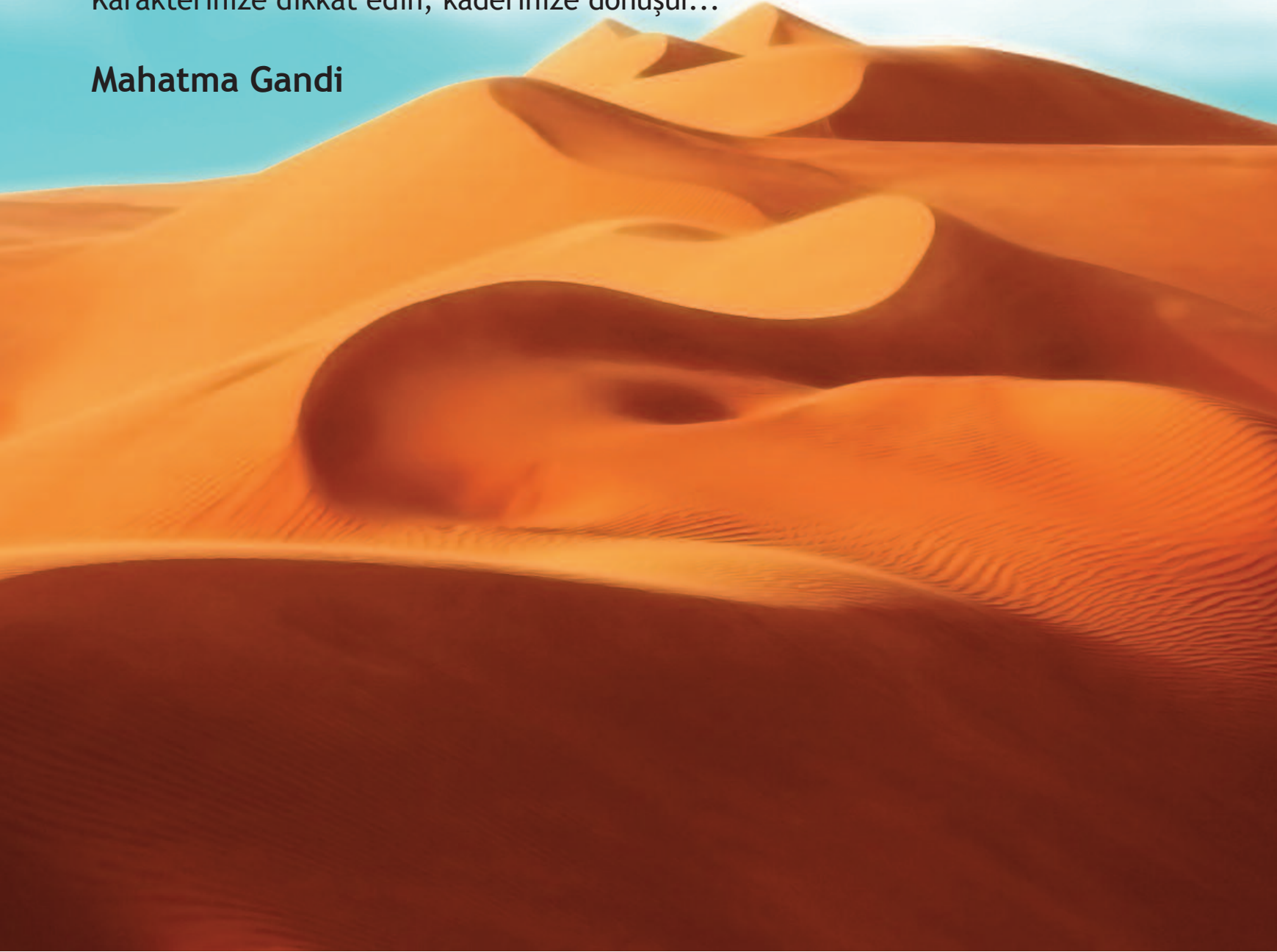
İranlı Şair

“Aşka uçmadıktan sonra
kanat neye yarar...”

Hız. Mevlana

“Söylediklerinize dikkat edin; düşüncelerinize dönüşür...
Düşüncelerinize dikkat edin; duygularınıza dönüşür...
Duygularınıza dikkat edin; alışkanlıklarınıza dönüşür...
Alışkanlıklarınıza dikkat edin; değerlerinize dönüşür...
Değerlerinize dikkat edin; karakterinize dönüşür...
Karakterinize dikkat edin; kaderinize dönüşür...”

Mahatma Gandhi

5 ay sonra kartal, kendisine 20 yıl veya daha uzun süreli bir yaşam bağışlayan meşhur yeniden doğuş uçuşunu yapmaya hazır duruma gelir.

Siz de kartalın gagası gibi yaklaşın hayata. Hayatın size sunduğu şeyleri kabul etmek ve özümsemek için hazır olun. Emin olma hali kapıları kapatır. Bunu güvençle karıştırmayın. Hayatı ve ona nasıl hitap edeceğinizi öğrenmekte olduğunuza yönelik güven duyabilirsiniz. Bugün, düne nazaran daha çok şey bildiğinize dair güven duyabilirsiniz. Güvence güven duyabilirsiniz. Size yol gösteren emin olmama halinize güven duyabilirsiniz. Her şeyi anladığınızdan bu kadar da emin olduğunuz vakit, çıkış yollarını tıkamış olursunuz.

Gaganızı yerinden sökün. Daha az emin olun ve gelişim için yeni düşünce yollarını buyur edin. Her gün yeniden başlayın. Gelişim yeniliktir.

Bir Kıssa

Abdullah bin Mübarek bir gün yolda gidiyordu. Önünde birkaç koyunla bir çoban çocuk gördü. Ona acıdı ve kendi kendine; *“Zavallı, çocuklukta çobanlık yaparsa büyüdükte Allahü Teala’nın ibadet ve marifetine nasıl erişir? Gideyim ona Allahü Teala’yı tanımakta bir mesele öğreteyim”* diye düşündü. Çocuğa yaklaşıarak:

- *Evladım Allahü Teala’yı bilir misin?* diye sordu..

Çocuk:

- *Kul nasıl sahibini bilmez,* dedi.

- *Allahü Teala’yı ne ile biliyorsun?*

- *Bu koyunlarımla.*

- *Bu koyunlarla O’nu nasıl bilirsin?*

- *Bu birkaç koyun çobansız işe yaramaz. Bunlara su ve ot verecek, kurttan ve diğer tehlikelerden koruyucu birisi lazımdır. Bundan anladım ki kainat, insanlar, cinler, hayvanlar ve canavarlar ve bu kanatlı kuşlar bir koruyucuya muhtaçtır. Bu binlerce çeşit mahlukatı korumaya kadir olan Allahü Teala’dan başkası değildir. İşte bu koyunlarla*

Allahü Teala'yı böylece bildim.

- Allahü Teala'yı nasıl bilirsin?

- Hiç bir şeye benzetmeden bilirim.

- Böyle olduğunu nasıl bildin?

- Yine bu koyunlardan.

- Nasıl?

- Ben çobanım. Onların koruyucusuyum. Onlar benim korumam ve tasarrufumdadırlar. Onlara dikkatle bakıyorum. Ne onlar bana benzerler ne de ben onlara benzerim. Buradan bir çoban koyunlarına benzemezse Allahü Teala'nın elbette kullarına benzemeyeceğini anladım.

Abdullah bin Mübarek:

- İyi söyledin. İlimden bir şey öğrendin mi? buyurdu.

Çocuk:

- Ben bu sahralarda nasıl ilim tahsil edebilirim, dedi.

- Peki başka ne öğrenmişsin?

- Üç ilim öğrendim: Gönül ilmi, dil ilmi ve beden ilmi.

- *Bunlar nelerdir? Ben bunları bilmiyorum.*

- ***Gönül ilmi şudur ki; bana kalb verdi ve kendi marifet ve muhabbeti yeri eyledi ki, bu kalb ile O'nu bileyim. O'nun sevdiklerine gönülde yer vereyim, sevmediklerine yer vermeyeyim ve böylelerinden uzak olayım.***

- ***Dil ilmi şudur ki; bana dil verdi ve dili, zikretmek, O'nun ismini söylemek yeri eyledi. Bununla O'nu hatırlatanları dile getirmeği, O'ndan bahsetmeyen sözden onu korumayı, böyle sözden uzak olmayı ima etti.***

- ***Beden ilmi şudur ki; bana beden vermiştir ve onu kendine hizmet yeri eylemiştir. Böylece O'na hizmet olan her şeyi yaparım, hizmet olmayan şeyi ise bedenimden uzaklaştırırım.***

Abdullah bin Mübarek, bunun üzerine:

- ***Ey çocuğum! Evvelki ve sonraki ilimler, senin bana bu öğrettiklerindir! dedikten sonra:***

- ***Ey oğul! Bana nasihat ver, dedi.***

- ***Ey efendi! Alim olduğun yüzünden belli oluyor. Eğer ilmi Allah rızası için öğrendiysen, insanlardan istemeyi, beklemeyi kes. Yok; dünya için öğrenmişsen, Cennet'e kavuşamazsın, dedi.***

<http://www.ilimsanat.net/>

Paylaşım: Çetin Akkırman

Sekizinci Bölüm:

Hayat Boyu Eğitim ve Gelişim

“Analitik ve kritik düşünmeyi öğreten kitaplar alın ve anlayarak okuyup, günlük hayatınızda tatbik edin.”

Muharrem Nureddin COŞAN

Baltanı En Son Ne Zaman Biledin?

Bir ormanda kurumuş ağaçları kesmek için ağaç başına ücret ödenmek üzere bir işçi alınır. İşçi güçlü kuvvetlidir.

1. gün 15 ağaç keser, mutludur.

2. gün ağaç sayısı 13'e düşer. Biraz morali bozulmuştur ama *“yarın daha bir hırsla çalışıp telafi ederim”* der (iki günü eşit olan...)

Ama 3. gün onca hırsına rağmen kestiği ağaç sayısı 10'a düşer.

4. gün ise 8'e...

Bu durum ustabaşının da dikkatinden kaçmaz. O gün kestiği ağaçların ücretini alırken hayretle ve hayıfla ustabaşına *“gücüm kuvvetim yerinde, işten de kaytarmıyorum. Ama nasıl oluyor da her gün kestiğim ağaç sayısı azalıyor anlamıyorum”* der.

Ustabaşı işçiye sorar: *“BALTANI EN SON NE ZAMAN BİLEDİN?”*

Hedef ve projelerimiz için kendimizi en son ne zaman biledik?

Afrika'da Bir Ceylan Uyanır

Her sabah bir ceylan uyanır Afrika'da.
Kafasında tek bir düşünce vardır.
En hızlı koşan aslandan daha hızlı koşabilmek.
Yoksa aslana yem olacaktır.

Her sabah bir aslan uyanır Afrika'da.
Kafasında tek bir düşünce vardır.
En yavaş koşan ceylandan daha hızlı koşabilmek.
Yoksa açlıktan ölecektir.

İster aslan olun ister ceylan olun hiç önemi yok.
Yeter ki güneş doğduğunda koşuyor olmanız gerektiğini,
Hem de bir önceki günden daha hızlı koşuyor olmanız gerektiğini bilin.

Yaşam adlı konuyu ne kadar güzel anlatmış Afrika atasözü,
Bir önceki günden daha hızlı koşmak gerekmektedir.

Çünkü eğer aslansanız,
Ve en yavaş koşan ceylanı bir önceki gün yakalamışsanız,
Ve bugün yeni bir ceylan yakalamak niyetindeyseniz,
Artık bilmelisiniz ki en yavaş ceylan sizden daha hızlıdır,
O halde düne göre hızınızı arttırmanız gerekmektedir.

Yok eğer ceyslansanız
Ve henüz aslana yem olmamışsanız,
Hızınızı düne göre mutlaka arttırmalısınız.
Çünkü sıra size gelmiş demektir.

Yani, Cenab-ı Hakk'ın rızasını kazanma koşusunda, dünden daha hızlı olabiliyor muyuz acaba?

Gayretsizlik

Talebe hocasının yanına gelerek;

- Efendim artık ilim tahsiline devam edemeyeceğim. Küçük bir evde annem ve kardeşlerimle beraber yaşıyorum. İlim öğrenmek için yoğunlaşmak ve dikkati toplamak gerekiyor. Ama benim şartlarım buna hiç de uygun değil.

Hoca önce gence hiç bir şey demedi. Sonra gökyüzündeki güneşe işaret ederek eliyle yüzünü kapatmasını istedi. Genç talebe denileni yaptı ve eliyle yüzünü örttü. Hoca daha sonra şöyle dedi:

- Ellerin küçük ama kocaman güneşi örtmeye yetiyor. Aynen bunun gibi, hayatında karşılaştığın ufak tefek sorunlar da seni manevi yolculuğunda ilerlemekten alıkoyuyor.

Nasıl elin güneş ışığının sana ulaşmasını engelliyorsa, yeterli azmi göstermeyişi de içindeki ışığın parlamasını engelliyor.

O halde kendi gayretsizliğin ve çaresizliğin için başkalarını suçlama ve bahaneler arama.

Paylaşım: Hasan Fatih Akgüngör

Dokuzuncu Bölüm:

İlginç Düşünme Örnekleri

“Ne kadar okursan oku, bilgine yakışır
şekilde davranmazsan cahilsin demektir.”

“Ne söyleyeyim diye başta düşünmek,
niçin söyledim diye sonunda pişman
olmaktan iyidir!”

“Akıllılar istedikleri şeyi, akılsızlar
başkalarının istediğini öğrenir.”

“Akıl yeryüzünden kalksa bile, hiç kimse
akılsız olduğunu kabul etmez.”

Şeyh Sâdi-i Şirâzî

Ölçüsü/Kıstası Ne?

Babası çocuğuna bir saat almış. Merak bu ya, çocuk saatin doğru çalışıp çalışmadığını kontrol etmek için her saat başı radyonun başına koşuyormuş. Saat bazen 1 dakika geri kalıyor bazen 2 dakika ileri gidiyormuş. En sonunda dayanamayıp radyoyu aramış:

“Sizin saat başı anonslarınız var, saatinizin doğru olduğu ne malum?”

Radyodaki yetkili cevap vermiş:

“Biz saat doğrulamamızı Ulusal Hassas Ölçü ve Ayar Merkezi’nden her gün kontrol ederiz”.

Çocuk ilk defa duyduğu bu kurumu aramış ve sormuş:

“Saatin doğruluğundan nasıl emin oluyorsunuz?”

Yetkili cevap vermiş:

“Ulusal Devlet Radyosu her saat başı saati söylemiyor mu?”

Bilgi Kaynağını Sorgulamalı Mıyız?

Kış kapıya dayanmıştır. Kızılderililer kabile reisinin başına toplanmış, kışın sert mi yoksa yumuşak mı geçeceğini sormaktadır. Kabile reisi tedbirli davranarak her şeye hazırlıklı olmak için;

“Bu sene kış biraz sert geçecektir. Odun toplamayı ihmal etmeyin” der.

Kabile reisi işini daha da sağlama almak için yaşadıkları bölgenin belediye başkanını arayarak kış ile alakalı hava tahmin raporlarını sorar. Belediye başkanı da temkinli olarak cevap verirken;

“Sana bunu meteoroloji genel müdürü ile görüştükten sonra daha net söyleyebilirim. Ama sizin bir tahmininiz var mı?” diye kabile reisine soru ile mukabelede bulunur.

Kabile reisi halkına tedbir olarak odun toplamaya başlamalarını söylediğini belirtince belediye başkanı iyice işkillenir.

Meteoroloji Genel Müdürü’nü arayarak havaların nasıl seyredeceğini ve kışa yönelik tahminleri sorar. Sert geçebileceği yönünde cevap alan Belediye Başkanı hemen Kızılderili Reisi arar ve kışın sert geçeceğini söyler. Kızılderili reisi de kabilesine çokça odun toplamalarını, çünkü kışın sert geçeceğini söyler.

Meteoroloji Genel Müdürü gözetleme memurlarından aldığı raporları değerlendiren Kızılderililerin deli gibi odun topladığı bilgisine de ulaşır. Belediye başkanını arayarak;

“Efendim kış çok sert geçecek. Kızılderililer deli gibi odun topluyor” der.

Belediye başkanı da bunun üzerine kabile reisini arayarak;

“Reis aman çok hazırlıklı olun kış bir afet gibi olacaktı” diyerek aldığı uyarıyı iletir.

Sakın Kendini Küçümseme

Dünyanın en muhteşem gıdası “bal”dır,

Dünyanın en mükemmel kumaşı da “ipek”ten olur, dense yeridir.

Bir bilge şöyle der:

“Unutma ki balı bir tür sinek (bal arısı), ipeği bir böcek (ipek böceği) üretir.”

O halde ‘yaratılanların en şerefli’ olan insan olarak biz, faydalı bir iş, hizmet üretmemiz hususundaki tembelliğimize hangi mazereti öne sürebiliriz?

Paylaşım: İbrahim İlhan

Birinci Sınıf

Bir kadın, uçakta zenci bir adamın yanında oturuyordu.

Durumdan rahatsızlığını belli edercesine, hostesten başka bir yer bulmasını istedi. Zira öylesine antipatik birinin yanında oturamazdı.

Hostes, tüm uçağın dolu olduğunu fakat birinci sınıfta yer olup olmadığına bakacağını söyledi.

Diğer yolcular şaşkınlık ve tiksintiyle olayı izliyorlardı. Bu kadının sadece terbiyesizliğine değil, bir de birinci sınıfta yolculuğa devam edeceğine şahit oluyorlardı.

Zavallı adamcağız çok kötü bir durumda olmasına rağmen cevap vermemeyi tercih etti.

Bu kadın; birinci sınıfta ve o adamdan uzak uçabileceğinden tatmin olmuş, hostesin dönmesini bekliyordu.

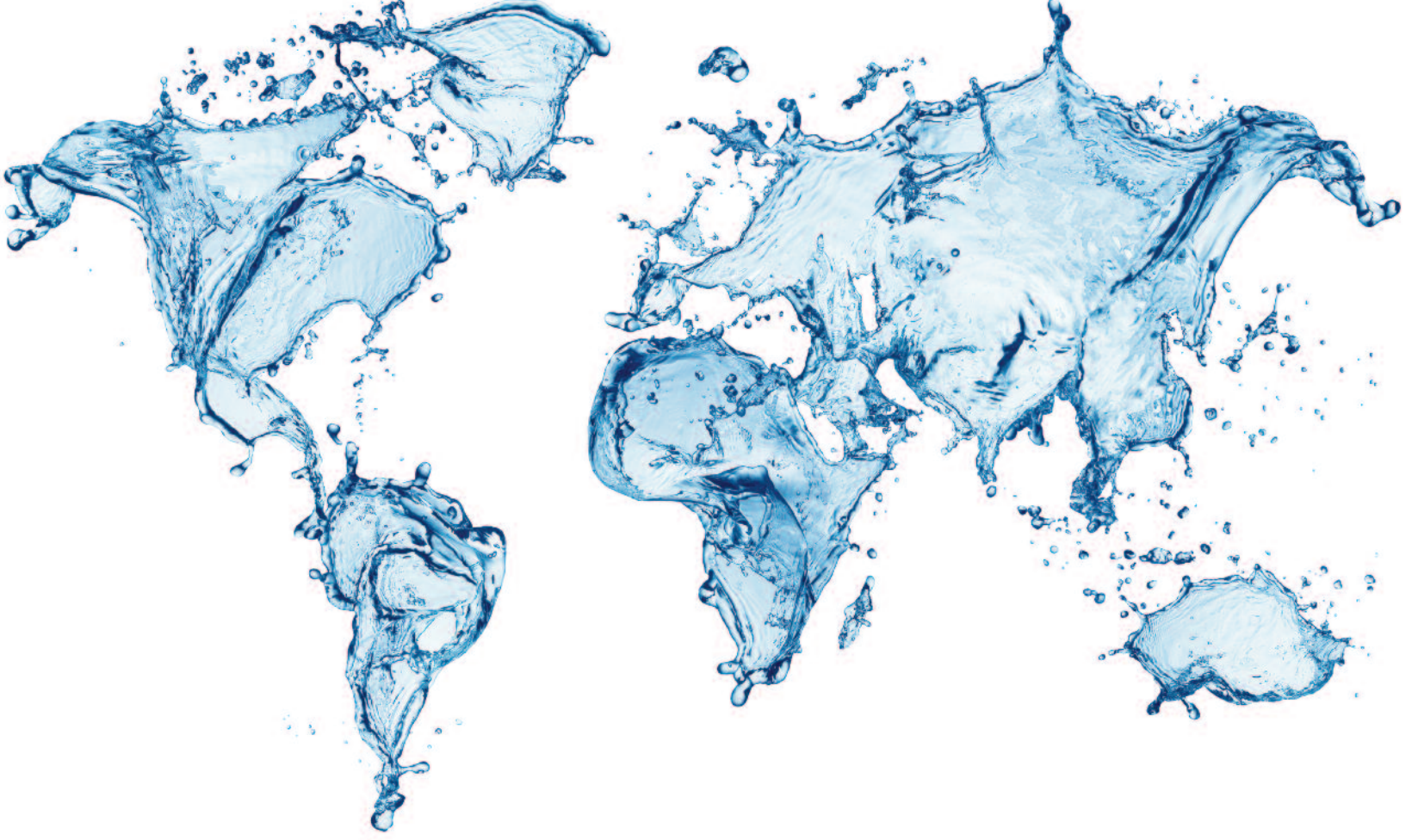
Birkaç dakika sonra geri gelen hostes:

“Çok özür dilerim, gerçekten de uçakta boş yer yok... Birinci sınıfta bir yer bulduğum için mutlu oldum... Bu yeri bulmak biraz zamanımı aldı, zira bu değişiklik için

“Düşünmeye gem vurmak, zihne gem vurmak demektir,
bu ise, rüzgarı zapt etmekten de zordur.”

Gandi

“Yaratıcının yüceliğı üzerine düşünmek her müslüman için bir zorunluluktur. Düşünmek kalbin, ibadet ise organların eylemidir.”

İbn-i Kayyım

pilottan izin almam gerekiyordu. ‘Hiç kimse sorun yaratan bir diğerinin yanında oturmak mecburiyetinde tutulamaz’ dedi ve bu izni verdi.”

Diğer yolcular kulaklarına inanamıyorlardı. Bu esnada kadın da bir zafer kazanmış gibi yerinden kalkmaya hazırlandı.

Aynı anda hostes, oturmakta olan zenciye dönerek:

“Beyefendi, sizi uçağın birinci sınıfındaki yeni yerinize götürmem için beni takip eder misiniz lütfen? Seyahat firmamız adına kaptan pilotumuz, böyle nahoş bir olay yaratan kimsenin yanında oturmak mecburiyetinde bırakıldığınız için sizden çok özür diliyor.”

Tüm yolcular hep birlikte, bu olayı iyi bir biçimde sonuçlandıran uçak personelinin alkışladılar, tebrik ettiler.

Aradığımızı Bulmak

Nasreddin Hoca bir gün akşamın alaca karanlığında sokağa çıkmış bir şeyler aramaktadır. Onu gören komşuları:

- *Hocam ne kaybettin, ne arıyorsun?* diye sorarlar.

Hoca:

- *İğnemi kaybettim, onu arıyorum*, der. Hep beraber aramaya başlarlar. Fakat bulamazlar. İçlerinden biri:

- *Hocam iğneyi burada mı kaybettiniz, iyi hatırlıyor musunuz?* diye sorar.

Hoca:

- *Hayır, burada değil evde kaybettim*, der.

Komşuları:

- *Yahu Hocam evin içinde kaybettiğin iğne sokakta aranır mı? Niye burada arıyorsun?* diyerek sitem ederler.

Bunu üzerine Nasreddin Hoca:

- *Çünkü dışarısı daha aydınlık, der.*

Bugün; kaybettiğimiz değerleri, güzellikleri, tekrar elde etmek istediğimiz şeyleri nerede arıyoruz?

Paylaşım: *Hüseyin Doğan*

Fark Etmek

Kimya hocası, kötü kokulu bir sıvıyı masanın üzerine koyarak öğrencilerine:

- *Gözlem melekelerinizi iyi kullanmıyorsunuz*, dedi. Ve bir parmağını sıvının içine sokarak ağzına götürdü. Öğrencilerinden de aynı şeyi yapmalarını istedi.

Öğrenciler, ister istemez parmaklarını sıvıya batırdılar, ağızlarına götürdükleri zaman da yüzlerini ekşittiler.

Öğretmen öğrencilerini tekrar azarladı:

- *Bir daha söylüyorum: Gözlem melekelerinizi iyi kullanmıyorsunuz. Eğer dikkatli bakmış olsaydınız, ağzıma götürdüğüm parmağın sıvıya batırdığım parmak olmadığını fark ederdiniz.*

KAYNAK: Alim çocuk CD

“Gözünüzle
ağlamayı ve
kalbinizle
düşünmeyi
adet haline
getirin.”

**Ebû Süleyman
ed-Dârânî**

PratikKAD

Kritik ve Analitik Düşünme (KAD); bizim başlangıcımızın, sonumuzun ve her ikisi arasında geçen olaylar ile fikirlerin analiz edilmesi, sorgulanması, doğru süzgeçlerden geçirilmesi; böylece bunların daha iyi anlaşılabilir ve uygun (iyi, doğru, güzel ve faydalı olan) kararların alınabilmesi; neticede mutlu sona ulaşılabilmesi için önerilmiş bir düşünme tarzıdır.

KAD bilişsel bir beceri, bir problem çözme tekniği ve etkili bir çözüm yöntemidir. Bizi, feraset, basiret ve hikmete taşıyacak olan bir yol ve metottur.

KAD yöntemi, düşünme kalitemizi artırarak, doğru kararların alınmasına ve dolayısıyla doğru davranışların oluşmasına katkıda bulunur. Düşünme kalitemiz, yaşam kalitemizi de belirleyecektir. Bu nedenle, kritik ve analitik düşünmeyi içselleştirmeli ve yaşam tarzı haline getirmeliyiz.

Kritik ve Analitik Düşünme konusundaki çabaların artması sonucu; araştırma, akademik çalışma, tercüme, derleme ve telif eserlerin ortaya çıkmasıyla, KAD konusundaki Türkçe literatür zenginleşmiş olacaktır.

Bu çalışma bu çabanın bir sonucudur. Bu çalışmanın “Doğruyu Anlama Kabiliyetinin Geliştirilmesi” ve “Düşünen Bir Toplum” olma yolunda mütevazı bir katkı yapacağına inanıyoruz.

ISBN 978-605-63043-1-6

9 786056 304316

KAD

Kritik Analitik Düşünme

Platformu

www.kritik-analitik.com